

T.C

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Moda ve Tekstil Tasarımı Programı

**MİNİMALİST SANAT AKIMININ
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MODA TASARIMINA
YANSIMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Özlem ASİL

İstanbul, 2019

KABUL VE ONAY

Özlem Asil tarafından hazırlanan “MİNİMALİST SANAT AKIMININ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MODA TASARIMINA YANSIMADI” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tezin Türü olarak kabul edilmiştir.

Başkan: [Unvanı, Adı SOYADI]

(Danışman)

Üye: [Unvanı, Adı SOYADI]

Üye: [Unvanı, Adı SOYADI]

Üye: [Unvanı, Adı SOYADI]

Üye: [Unvanı, Adı SOYADI]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

[İmza]

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Minimalist Sanat Akımının Geçmişten Günümüze Moda Tasarımına Yansıması” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterdiğimi ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Özlem ASİL

ONAY

Tezimin/raporunun kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylıyorum.

- Tezimin/raporunun tamamı her yerde erişime açılabilir.
- Tezimin/raporum sadece Arel yerleşkesinde erişime açılabilir.
- Tezimin/raporumun.....yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2019

Özlem ASİL

ÖZET

MİNİMALİST SANAT AKIMININ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE MODA TASARIMINA YANSIMASI

Özlem ASİL

Yüksek Lisans Tezi, Moda ve Tekstil Tasarımı Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şeyda ÜSTÜNİPEK

Mart, 2019-134 sayfa

Minimalizm, sadelik ve nesnelliği ön plana çıkaran bir akımdır. 1960'lı yıllarda soyut dışavurumculuk akımına bir tepki olarak doğmuştur. 1910'lu yıllarda Kazimir Malevich beyaz zemin üstüne siyah bir kareden oluşan "Siyah Kare Sıfır Biçim" adlı resmi daha sonra minimalist sanatçılar tarafından temel alınmıştır. Akım öncelikle kendini heykel ve resim alanında geliştirmiştir, devamında moda tasarımını da içeren bir sürece dönüşmüştür. Sadelik ve nesnelliği öne çıkaran olgusuyla Minimalizm sanat ve tasarımı geçmişte olduğu gibi günümüzde de etkilemeyi sürdürmektedir.

Minimalist sanat akımının geçmişten günümüze modaya yansımalarını inceleyen bu tez çalışması, minimalizmin 20. yüzyıl başlangıcından itibaren bir tavır olarak ortaya çıkmasını ve bu tavrın moda dünyasını nasıl şekillendirdiğini konu edinmektedir.

Çalışmanın temel hedefi minimalizmin sanat ve moda arasında kurduğu ilişkiyi ve iki noktanın birbirini nasıl etkilediğini göstermektedir. Sadelik üstünde duran minimalist akımın, çeşitli toplumsal sebeplerden dolayı modaya yansımaları ve modanın minimalizmi etkileyiş biçimi olarak kullanılması incelenirken, ünlü marka ve modacıların belli dönemlerde minimalizmi nasıl işlediği; minimalizmin kariyerlerine etkisi ve dünya görüşlerini nasıl şekillendirdiği gösterilmiştir.

Minimalizmin tarihsel süreçte sanat ve moda arasında kurduğu bağlantıların gösterdiği çalışma, 1960'lı yılların öncü sanatçıları Kazimir Malevich, Carl Andre, Sol LeWitt, Robert Morris, Donald Judd, Dan Flavin, öncü modacıları Coco Gabrielle Chanel, Andre Courreges, Cristobal Balenciaga, Rei Kawakubo, Yves Saint Laurent, Pierre Cardin, Calvin Klein, Yohji Yamamoto iken 1990 sonrası modacılar Yi Fang Wan, Jil Sander, Michael Kors, Giorgio Armani ve Zoran Dobric'dır. Çalışma bölümlere ayrılmış ve dönemlerine uygunluk açısından sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Minimalizm, Sanat, Moda, Tasarım

ABSTRACT

REFLECTION MINIMALIST ART MOVEMENT TO THE FASHION

DESIGN OF TODAY

Özlem ASİL

Master Thesis, Department of Fashion and Textile Design

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Şeyda ÜSTÜNİPEK

March, 2019-134 pages

Minimalism is an art movement bringing outwardness and simplicity into the forefront. It formed in 1960's as a reaction to abstract expressionism. It was Kazimir Malevich's work the Black Square, a black square on a White background, painted as early as in 1910's that later formed the foundation for minimalist art. The movement that was developing in both sculpture and pictorial art, evolutionized including such development and simplicity, minimalism is nowadays still influencing art and design as much as it used to in the past.

This work concentrates on reviewing the literature on minimalism from past till nowadays, starting with the appearance of the trend in the 20th century and including the way it shaped and formed the fashion World.

The main purpose of the work is illustrating the way minimalism influenced the correlation and reciprocal influence of art and fashion. The research has demonstrated how the minimalist art movements influence was reflected in the fashion influenced it too, the examples include the famous brand designers' work in different time periods, its influence their careers and Outlook.

The research includes minimalism and the connections it formed between art and fashion worlds in historical context and has to do with such artists as Kazimir Malevich, Carl Andre, Sol LeWitt, Robert Morris, Donald Judd, Dan Flavin, Pioneer fashion designers; Coco Gabrielle Chanel, Andre Courreges, Cristobal Balenciaga, Rei Kawakubo, Yves Saint Laurent, Pierre Cardin, Calvin Klein, Yohji Yamamoto before the 1960's; Hüseyin Çağlayan, Miuccia Prada, Helmut Lang, Issey Miyake between 1990's; Yi Fang Wan, Jil Sander, Micheal Kors, Giorgio Armani and Zoran Dobric. The work is divided into parts as to describe the above mentioned periods.

Key Words: Minimalism, Art, Fashion, Design

ÖNSÖZ

Modern sanat akımlarından biri olan minimalizm, soyut dışavurumculuğa bir tepki olarak çıktığı 20. yüzyılın başlarından itibaren önemli bir sanat akımı olmasının yanında, toplumsal yapının özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında köklü bir değişim göstermesine neden olmuştur. Değişen toplumsal düzenle birlikte buna uygun kıyafetlere olan talep ile modacıların kendi duruşlarını yansıtmaya arzusu bir araya gelerek kıyafetlerde sadeleşmeye gidilmesi, kaçınılmaz olarak minimalizm konusunu gündeme getirmiştir. 1950'lere kadar sınırlı modacı tarafından kullanılan sanat akımı, bu sürece gelene kadar kendini heykel ve resim sanatında göstermiş, dönemin sanatçılarının eserleri minimalizmin ne olduğu ve olması gerektiği konusunda belli başlı yollar çizmişlerdir. Bu yolların neticesinde 1960'lardan itibaren minimalizme yönelen modacıların sayısı artmış, kimisi durumdan olduğu gibi etkilenirken kimisi kendilerinden önce gelen sanatçılardan esinlenerek yeni yorumlamalar üstünde çalışmışlardır.

Araştırma sürecinde tecrübesi ve paylaştığı bilgiler ile beni yönlendiren danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Şeyda ÜSTÜNİPEK'e ilgi ve desteğinden ötürü teşekkürlerimi sunarım. Tezimin aşamalarında arşiv, kütüphane, çeviri, yabancı kaynaklar ve internet araştırmalarımında yardımına başvurduğum Murat AYAN, Merva KÖPRÜLÜ arkadaşlarıma, destekleriyle beni yalnız bırakmayan aileme, Babam Mahmut ASİL, Annem Zelifa ASİL'e sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim.

İstanbul, 2019

Özlem ASİL

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ	ix
ŞEKİLLER TABLOSU	xiii

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Metodolojisi	1
1.4. Ünitelerin Planı	2

2. BÖLÜM

MODA VE MODERN SANAT AKIMLARI

2.1. Moda ve Sanat İlişkisi	3
2.2. Modaya Yön Veren Modern Sanat Akımları	4
2.2.1. Kübizm.....	5
2.2.2. Fütürizm	9
2.2.3. Konstrüktivizm.....	12
2.2.4. Dadaizm	16
2.2.5. De Stijl	18
2.2.6. Sürrealizm (Gerçeküstücülük)	21
2.2.7. Soyut Dışavurumculuk.....	23
2.2.8. Pop Art	25
2.2.9. Op Art.....	27

3. BÖLÜM

MİNİMALİST SANAT AKIMI

3.1. Minimalizm Kavramı	31
3.2. Minimalist Olgunun Gelişimi	32
3.3. Minimalist Sanat Akımı	34
3.4. Minimalist Sanatçılar	35
3.4.1. Kazimir Malevich (1879-1935).....	35
3.4.2. Carl André (1935)	37
3.4.3. Sol LeWitt (1928-2007)	39
3.4.4. Robert Morris (1931)	40
3.4.5. Donald Judd (1928-1994)	43
3.4.6. Dan Flavin (1933-1996).....	45

4. BÖLÜM

MİNİMALİST SANAT AKIMININ MODA TASARIMINA YANSIMASI

4.1. 1900-1960 Yıllarında Minimalist Eğilimler	48
4.1.1. Coco Gabrielle Chanel (1883-1971)	50
4.2. 1960-1990 Yıllarında Minimalist Akım.....	52
4.2.1. Andre Courreges (1923-2016)	54
4.2.2. Cristobal Balenciaga (1895-1972)	57
4.2.3. Rei Kawakubo (1942)	60
4.2.4. Yves Saint Laurent (1936-2008).....	62
4.2.5. Pierre Cardin (1922).....	66
4.2.6. Calvin Klein (1942).....	69
4.2.7. Yohji Yamamoto (1943)	72
4.3. 1990 Sonrası Minimalist Akım	75
4.3.1. Hüseyin Çağlayan (1970).....	77
4.3.2. Miuccia Prada (1949).....	79
4.3.3. Helmut Lang (1956).....	81
4.3.4. Issey Miyake (1938).....	83

4.4. 2000 Sonrası Minimalist Akım.....	85
4.4.1. Yi Fang Wan (1967).....	86
4.4.2. Jil Sander (1968)	88
4.4.3. Michael Kors (1959)	91
4.4.4. Giorgio Armani (1934)	92
4.4.5. Zoran Dobric (1960).....	95

5. BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Özet	98
KAYNAKÇA	102
ÖZGEÇMİŞ.....	120

ŞEKİLLER TABLOSU

Sayfa

Şekil 2.1:Picasso, Avignonlu Kızlar, 1907, Tuval üzerine yağlıboya, 234.9x233,7 cm, Newyork Modern Sanatlar Müzesi Koleksiyonu	6
Şekil 2.2: Coco Chanel, Küçük Siyah Elbise, 1926	8
Şekil 2.2.1: Giacomo Balla 1912, Tasmalı Köpeğin Dinamizmi, Yağlıboya Tablo ...	9
Şekil 2.2.2: Pierre Cardin 1968, Dirsek Üstü Eldivenler ve Geniş Kemerler	10
Şekil 2.2.3: Issey Miyake, 2016.....	11
Şekil 2.2.4: Issey Miyake, 2016.....	12
Şekil 2.3.1: Willi Baumeister 1927, Soyut Düzen, Yağlıboya Tablo.....	13
Şekil 2.3.2: Lyubov Popova 1923,1924, Sarı Tayyör, Transparan.....	14
Şekil 2.3.3: Lyubov Popova 1923,1924, Kağıt Üzerine Hindistan Mürekkebi.....	15
Şekil 2.3.4: Varvara Stepanova 1923, Spor kıyafetler propaganda amacının gerektirdiği Kızıl Yıldız matifini taşımaktadır	16
Şekil 2.4.1: Marcel Duchamp'ın Çeşme'si 1917, Seramik.....	17
Şekil 2.4.2: Maison Martin Margiela 1995, "bitmemiş"	18
Şekil 2.5.1: Piet Mondrian 1929, Mavi, Kırmızı ve Sarılı Kompozisyon, Tuval.....	19
Şekil 2.5.2: Mondrian Elbisesi 1965, Diz boyunda yün elbise.....	20
Şekil 2.6.1: Japon Miro 1941, Ciphers and Constellations In Love With A Woman, Yağlıboya Tablo.....	21
Şekil 2.6.2: Elsa Schiaparelli 1937, İpek organze elbisenin üzerinde, Salvador Dali tasarımı olan el boyaması bir ıstakoz ve maydanoz filizi bulunmaktadır	23
Şekil 2.7.1: Mark Rothko-Violet,Black,Orange,Yellow on White and Red, 1949, yağlıboya	24
Şekil 2.8.1: Andy Warhol, 1962, Camobell's Soup Cans. Sentetik polimer boya.....	25
Şekil 2.8.2: Versace 1991, Pop-art, Pantone'nin tüm renkleri, stras taşlar	27
Şekil 2.9.1: Bridget Riley Born 1964, Sunta üzerine emülasyon.	28
Şekil 2.9.2: Jhon Bates 1960	29
Şekil 2.9.3: Mary Quant 1960	30
Şekil 3.4.1.1: Kazimir Malevichi Siyah Kare Sıfır Biçim 1913, Kanvas Tablo.....	35
Şekil 3.4.2.1: Carl Andre, Altstadt Rectangle, 100 parça çelik, Solomon R. Guggenheim Müzesi Newyork	38

Şekil 3.4.3.1: Sol LeWitt-Five Open Geometric Structures, 1979	39
Şekil 3.4.4.1: Robert Morris, İki Sütun 1961	41
Şekil 3.4.4.2: Robert Morris, İsimli 1965.....	42
Şekil 3.4.5.1: Donald Judd, İsimli 1968	44
Şekil 3.4.6.1: Dan Flavin, İkon V(Coran's Broadway Flesh), 1962	46
Şekil 4.1.: Coco Chanel Kıyafet Tasarımı 1931	49
Şekil 4.1.1.1: Coco Chanel Modern Kadın Giyimi, 1920	51
Şekil 4.2.1: Pierre Cardin, Topluluk 1963.....	53
Şekil 4.2.1.1: Andre Courreges 1960.....	55
Şekil 4.2.1.2: Andre Courrege 1965	56
Şekil 4.2.2.1: Cristobal Balenciaga 1960-1962	58
Şekil 4.2.2.2: Cristobal Balenciaga 1965.....	59
Şekil 4.2.3.1: Rei Kawakubo 1982	60
Şekil 4.2.3.2: Kawakubo, "Anti-Moda" 1980.....	62
Şekil 4.2.4.1: Yves Saint Laurent, Mondrian 1963	63
Şekil 4.2.4.2: Yves Saint Laurenti Le Smoking 1960	64
Şekil 4.2.4.3: Yves Saint Laurent, Zengin Köylüler 1976.....	65
Şekil 4.2.5.1: Pierre Cardin, Fütüristlik 1060.....	67
Şekil 4.2.5.2: Pierre Cardin, Sonbahar 1968	68
Şekil 4.2.6.1: Calvin Klein 1989, Mirabella Magazine	70
Şekil 4.2.6.2: Calvin Klein, Vogue.....	71
Şekil 4.2.7.1: Yohji Yamamoto, 1981	72
Şekil 4.2.7.2.: Yohji Yamamoto, 1981	74
Şekil 4.2.7.3: Yohji Yamamoto, 2017 Paris	75
Şekil 4.3.1.1: Hüseyin Çağlayan, Ahşap Korse 1996.....	78
Şekil 4.3.2.1: Prada, Reklam Afişi, 1990	80
Şekil 4.3.3.1: Linda Evangelista ve Lang Tasarımı.....	81
Şekil 4.3.3.2: Helmut Lang, 2011	82
Şekil 4.3.4.1: Issey Miyake, Ritim Piliseleri, 1990	83
Şekil 4.3.4.2: Issey Miyake, 1998.....	84
Şekil 4.4.1.1: Yi Fang Wan, Minilissimo Konsepti, 2012-2013	87
Şekil 4.4.1.2: Yi Fang Wan, 2014	88
Şekil 4.4.2.1: Jil Sande, 2018	89
Şekil 4.4.2.2: Jil Sander, Yaz Koleksiyonu 2016	90

Şekil 4.4.3.1: Michael Kors, 2015	91
Şekil 4.4.3.2: Michael Kors, 2016, Yaz Koleksiyonu	92
Şekil 4.4.4.1: Giorgio Armani, Maskülen Çizgiler.....	93
Şekil 4.4.4.2: Giorgio Armani, Maskülen Çizgiler, 2014.....	94
Şekil 4.4.5.1: Zoran Dobric, Minimalist Tasarım, 2016.....	96
Şekil 4.4.5.2: Zoran Dobric, Minimalist Tasarım, 2016.....	97

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti

Minimalizm nedir? 20. yüzyılda modern sanat akımlarının etkilediği toplumsal ve sosyal olaylar nelerdir? Minimalizm sanat akımının moda tasarımına yansımaları nasıl olmuştur gibi soruların cevaplarının araştırılarak bulunması tez çalışmasında çözümlenmesi düşünülen problemdir.

1.2. Çalışmanın Amacı

‘Minimalist Sanat Akımının Geçmişten Günümüze Moda Tasarımına Yansımaları’ konulu bu çalışmanın amacı, resim sanatında başlayan minimalizmin tarihsel geçmişini incelemek, akımın o döneme ait modacılar ve tasarımcılara olan etkisini araştırarak, geçmişten günümüze moda tasarımına yansımalarını belirtmektir. Minimalizmin sanatla olan ilişkisinin incelendiği bu çalışmada, geçmişten günümüze minimalist sanat akımının sanat dalları arasındaki yolculuğu işlenirken; sanat ve modanın etkileşimine ışık tutulmuş, değişen dünya düzeninde minimalizmin modadaki yerinin başlangıcı ve kalıcılığı örnekler üzerinden aktarılmaya çalışılarak bu alandaki literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Metodolojisi

Tezin kapsamı minimalizm akımı ve moda tasarımına etkilerinden oluşmakla birlikte; sadeleşme anlamında 20. yüzyıl modernizmi ve minimalizmi etkileyen akımlara, minimalist akımının öncü sanatçılarına da yer verilmiştir.

Minimalist sanat akımı günümüz modacılarında etkilemeyi sürdürmektedir. Bu nedenle tez kapsamında akımın günümüze yansımaları modacıların tasarımlarından örneklerle aktarılmıştır. Araştırma ile ilgili bilgi ve veri kaynakları için; kütüphane, tezler, makaleler, kitaplar, ansiklopediler, dergiler ve internet taramaları yapılmıştır.

Araştırmaların kökeninin yabancı kaynaklara dayalı olması nedeniyle ulaşılan yabancı kaynaklar çevirilerek özetlenmiştir. Konuyla ilgili araştırmalar okunduktan sonra özetleme yapılıp notlar alınmış ve daha sonra içeriğe uygun şekilde yazı hazırlanılarak son biçimi verilmiştir.

1.4. Ünitelerin Planı

Araştırmanın birinci bölümünde; problemin tespiti çalışmanın amacı araştırmanın metodolojisi ve ünitelerin planı yer almaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise; Moda ve Modern Sanat Akımları başlığı altında Moda ve Sanat ilişkisi, Modern Sanat Akımları ve Moda, Kbizim ve Moda, Ftrizim ve Moda, Konstrüktivizm ve Moda, Dadaizm ve Moda, De Stijl ve Moda, Sürrealizm ve Moda, Soyut Dışavurumculuk ve Moda, Pop Art ve Moda, Op Art ve Moda konuları anlatılmıştır.

nc bölümde; minimalist sanat akımı başlığı altında minimalizm kavramı, minimalist olgunun gelişimi, minimalist sanat akımı, minimalist sanatçılar; Kazamir Malevich, Carl Andr, Sol LeWitt, Robert Morris, Donald Judd, Dan Flavin gibi sanatçılara yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm; Minimalist sanat akımının moda tasarımına yansımaları başlığı altında, 1900-1960 yıllarında minimalist eğilimler, Coco Gabrielle Channel, 1960-1990 yıllarında minimalist akım, Andre Courreges, Cristobal Balenciaga, Rei Kawakubo, Yves Saint Laurent, Pierre Cardin, Calvin Klein, Yohji Yamamoto, 1990-2012 yıllarında minimalist akım, Hüseyin ağlayan, Miucca Prada, Helmut Lang, Issey Mıyake, 2012 sonrası minimalist akım, Yi Fang Wan, Jil Sander, Micheal Kors, Giorgio Armani ve Zoran Dobric açıklanmıştır.

Beşinci bölümde, çalışmanın bütününde yer verilen konulardan çıkartılan sonuçlar özetlenerek yazılmıştır. Bu bölümde ayrıca kaynakça ve özgeçmiş bilgilerine yer verilmiştir.

2. BÖLÜM

MODA VE MODERN SANAT AKIMLARI

2.1. Moda ve Sanat İlişkisi

Moda; farklılaşmanın ve değişimin çekiciliğini, benzerlik ile uygun çekiciliği ile birleştiren çoğunlukla toplumsal bir formdur. Bir moda tasarımcısının, toplumda mevcut olan bir takım eğilimleri ve genel yaklaşımları değerlendirerek, bunların giyisi tasarımlarında yansıtır (Frisby ve Simmel, 2003: 41).

‘Belirli bir zaman ve durum içerisinde tüketici tarafından uyarlanmış geçici, döngüsel fenomenler olarak tanımlanan moda kavramı, bugün sanat çevresinde de önemli bir yerdedir. Sanat camiasının temel taşı ve dışa sunumunun seviyesini ve konuyla alakalı talebini anlamak için bir gösterge niteliğinde olan moda, tüketicinin içinde bulunduğu dönemin sanat anlayışı bakış açısıyla şekillenmektedir. Sanatın modaya yansımaları ve modanın sanatı çizgi alması olarak incelenebilecek bu iki aşamalı ilişki, tüketicinin ve üreticinin ortak sanat anlayışıyla zenginleşmektedir. Sanatın çeşitli alanlarını etkileyen moda ve modayı şekillendiren çeşitli sanatsal akımlar, geçtiğimiz yıllar içerisinde keskin çizgilerle belirlenmiş, moda olan sanat akımları dönemsel giyim tarzlarına da yansımıştır (Ertürk, 2011: 13-15).

Giyim tarzlarının işlevsel olma ilkesini benimsemiş olan moda, giyimin de bir sanat olduğunu vurgulamakla beraber; modada da sanat gibi özgünlük ön plandadır. İki alanda da yaratıcının özgün yaratma anlayışı iç içe geçerek ortaya kalıcı eserler ve dönemin ikonu sayılabilecek akımlar bırakmıştır. Burada da görülmektedir ki sanat ve moda birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen, birinin diğeri olmadan bahsedilmesi pek de mümkün olmayan alanlardır.

Teknoloji ilerledikçe sanatında modayla olan etkileşimi artmış, ortaya çıkan yeni baskı teknikleriyle kült sanat akımları da moda da kendi seslerini yansıtmaya başlamıştır (Kodaman ve Sarı, 2013: 75, 76).

Moda ve sanat, yapı olarak birbirine çok benzeyen iki olgudur. Sanatın oluşumundan itibaren insanların takip ettiği dönemler çerçevesinde gelişen ve zenginleşen moda, ilerleyen nesillerde tıpkı sanat gibi değişiklik göstermiştir. Sanatın şekillendirdiği toplumlar ve akımları özellikle giyimde yansıtan moda, sanat için topluma seslenme aracı olmuştur.

19. yüzyıldan itibaren oturmaya başlayan moda olgusu, geliştiği ortam içerisinde yüksek sanat olarak algılanmış, dolayısıyla zengin kesimlerin ilgisini büyük ölçüde çekmiştir. Bu dönemde ve sonrasında moda, sanatla neredeyse eş değer tutulmaya başlanmış, böylece moda da sanat gibi bugünkü toplumsal statüsünü elde etmiştir. 20. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan sanat akımları doğrultusunda moda da şekillenmiş, mevcut akımların toplumsal talebi doğrultusunda ortaya buna dayalı eserler çıkarmıştır (Özüdoğru, 2013: 227-230).

Terzilik zanaatının zaman içerisinde modaya evrilmesi ve modanın sanat camiasında yer edilmesiyle, tekstil sektörü ve sanat iç içe geçmiş, bu sayede sanata dayalı moda akımları ortaya çıkmıştır. Tasarımın göz doldurması ve anlatılan sanatın seyirciye gösterilmesi açısından moda, sanatın önemli bir aracı olmakla beraber, sanat da modanın gelişimini ve ilerlemesini sağlayan temel unsur olmaya devam etmektedir (Günay, 2012:3-5).

2.2. Modaya Yön Veren Modern Sanat Akımları

20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan modern sanat akımları, içinde buldukları döneme tepki olarak doğmuşlardır. Sosyal ve kültürel anlamda kurulu ve kabul ettirilen düzenlere karşı çıkmak maksatıyla ortaya konan modern sanat akımları, tasarım unsurlarını etkileyerek sanat ve sanatçının birleşmesini amaçlamışlardır (Zor, 2014:4; 5).

Kübizm, Sürealizm, Fütürizm, Konstrüktivizm, Destijl gibi alanlarla başlayan modern sanat akımlarının ilk temsilcisi, Picasso'nun 1907 yılında yaptığı 'Avignonlu Kızlar' tablosudur. Bu tabloyla Picasso modern sanat akımlarının öncüsü olmuştur.

Modern sanat akımları, toplumun dikkatini sanata ve sanatçıya çekerek, sanatı sadece yüksek tabaka tüketimi olarak değil aynı zamanda toplumun ve halkın bir yansıması olarak kullanmayı ve göstermeyi hedeflemiştir.

Sanatçılar, Picasso'yla başlayan bu değişimi zaman içerisinde çeşitli tasarım alanlarına yayarak modern sanatı sadece resimde değil gündelik hayatın her yerinde kullanmışlardır. Kübizmle başlayan bu hareketlenmeler Destijl gibi alt dallarla ilerleyip sanat akımlarının modern dünyaya ulaşamamış olmasını telafi etmişlerdir (Lynton, 2004: 132-135).

Geçmişten gelen bir anlatım diline sahip olan modern sanat, daha çok sanatçı yaklaşımlıdır. Bu sayede toplumda yer edilmesi daha hızlı olmuş ve gündelik hayatta kendini göstermeyi başarmıştır. Kitlelerin sanat akımlarına olan katkılarını incelemek için ortaya konan eserler incelenmiş, bu eserlerin getirileri doğrultusunda bu sanat akımları değişim gösterip şekillenip yeni alt dallara zemin hazırlamıştır (Ötgün: 2008 165, 166).

Güzellik, mükemmellik ve estetik anlayışlarını bertaraf ederek yalın ve doğal bir anlayışı sergileyen modern sanat akımları, taklit ve geçmişin yüceltilmesi gibi durumları geride bırakmıştır.

Modern dönem sanatçının kendini tamamen kendi kuralları çerçevesinde, kendi görsel diliyle ifade etmesini savunmaktadır. Bu sebeple modern sanat akımları, kişinin kendini en özgür ve tatmin edici görsel dille kendini yansıtmayı teşvik etmektedir (Tizgöl, 2008: 78-79).

2.2.1. Kübizm

Pablo Picasso'nun öncüsü olduğu Kübizm akımının resme getirdiği yenilik neticesinde modern sanat akımları 20. yüzyıldan itibaren artmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Kübizm Rönesans'tan beri değişmeyen resimsel kuralları köklü bir biçimde mekan anlayışının zaman içerisinde yıkılmasını ve görünen ve görünmeyeni aynı katmanda vermeyi hedeflemiştir (Haşlakoğlu, 2015: 112, 113).

Kaynak: <https://www.sanatabasla.com/>

Şekil 2.1: Picasso, Avignonlu Kızlar, 1907, Tuval üzerine yağlıboya, 234.9x233,7 cm, Newyork Modern Sanatlar Müzesi Koleksiyonu

Cézanne'yle başlayan doğayı nesnelleştirme hareketi, Kübizm'in önemli başarılarından biridir. Doğayı duyularla değil, nesnelere anlamaya ve anlatmaya başlayan sanatçılar, doğa temelli resimlerinde küp ve silindir gibi geometrik şekiller kullanarak içinde buldukları dünyayı daha keskin hatlarla resmetmişlerdir.

Nesnelerin analizini yapan Kübizm, biçim serbestleştirilmesiyle özgür kalarak sanatçının sanatını icra etmesini amaçlamışlardır. Nesnenin iç dünyasını kavrayarak görüntüsünü ikinci plana atmak ve görüldüğü şekilde yansıtmak, Kübizm'in en temel özelliğidir.

Kübizm'e göre nesnelerin ve doğanın görüntüsünün önemi yoktur önemli olan nesnenin ne kadar ve nasıl anlaşıldığıdır. Sadece soyut olanı değil, nesnenin özünü ortaya çıkarmak istemektedir. Matematiksel gelişmeler neticesinde ortaya çıkan dördüncü boyut algısı haliyle sanat camiasının ilgisini çekmiş, bu da Kübizm'in temelini oluşturmuştur (Öndin, 2005: 05, 107).

Kübitlerin bir araya getirdiği farklı parçalardan oluşturdukları kolaj anlayışı, yine bu sanatın önemli bir parçası olmuştur. Leger'in insan figürlerini koni, silindir gibi elementlere indirilmesiyle daha belirgin bir hal alan Kübizm, bu kolaj çalışmalarını geometrik unsurlarla birleştirerek tuvalde gerçek anlamda bir 'yıkıntıdan bütün' oluşturmuştur. Bu devrimci denemeler neticesinde, Kübizm kalıplaşmış dengeleri kırmış ve resamlara daha açık bir çalışma alanı sağlamıştır. Takip eden yıllardaki akımlar da davasını güçlendirmiş, böylece sanatçıların kendilerini yansıtmaya hususunda daha kalıcı eserler bırakmasına yardımcı olmuştur (Gökçek, 2014: 34, 35).

Görünen gerçekliğin bir 'duyumlar kompleksi' olduğundan bahseden Kübizm, aynı zamanda bir nesnenin tek bir açıdan sadece görüntüsüyle ele alınması ilkesini tamamen reddederek Einstein'ın 'Görecelik Kuramı'na değinir ve bu sayede sanatın bilimden nasıl etkilendiğininde gözler önüne sermektedir. Günümüz sanat dünyasında nesnenin boyutlarının sorgulanması hareketi, kübizmin devrim niteliğindeki baş kaldırışının önemli bir sonucudur.

Kübizm moda tasarımını özellikle 1920'li yıllarda sadeleşme asimetri, boyut ve desen olarak etkilemiştir. Kaynaklarda Coco Channel'in 'Küçük Siyah Elbise' adlı tasarımı Kübizmin modaya yansımaya örnek olarak gösterilmektedir (Özüdoğru, 2011: 222).

Kaynak: <https://www.uniqmagazine.com/>

Şekil 2.2: Coco Chanel, Küçük Siyah Elbise, 1926

Resim ve sanat alanında nesneyi kendi olarak değil de ifade ettiği çerçevede değerlendiren Kübizm, bu bakış açısıyla kendisini takip eden sanat akımlarına önemli derecede örnek olmuştur.

Moda çizgileri düşünüldüğünde Yves Saint Laurent, direkt olarak kübist eserleri kullanan en etkili modacı olarak örnek verilebilir. Tasarımlarında kübist artistlerden tablolarından esinlenen ünlü modacı, kübist akımı direkt olarak minimalist modağa işlemiş öncü modacılarıdır (Çağlayan 2007: 117).

Günümüz tasarımcılarından Christian Francis Roth, Ronaldus Samashk, Reis Kawakubo da kübizmin dinamiklerini tasarımlarına aktaran kişiler olarak gösterilmektedir (Özdoğru, 2011: 222).

2.2.2. Fütürizm

F.T. Marinetti'nin 1909 yılında yayınladığı Fütirist Manifesto'yla yazın hayatında ortaya çıkan Fütürizm, anlam itibariyle gelecekçi bir yaklaşımdır. Fütürizm, geçmişin gelenekçi ve kültürel mirasını yok sayarak ahlaki değerleri topyekün reddetmektedir. Yayıldığı ülkelerin her birinde kendine özgü anlam ve kaideler barındıran bu modern sanat akımı, İtalya'da ortaya çıkmıştır (Parer, 2002: 47-50).

Ahlakçılık ve feminizmi 'yararcı korkaklar' olarak algılayan Fütürizm, herhangi bir yapıyı özellikle edebiyatta hiçe sayarak özgür bir biçimciliği savunmaktadır. Geçmişin tamamen reddedilmesini salık vermiştir. Sert düşünceler ve kesin yargılarla devrim yapmayı amaçlayan Fütürizm, her ne kadar edebiyatta bunu başarmış olsa da geçmişin kalıcı olarak reddini doğal olarak sağlayamamıştır.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/397020523390873029/>

Şekil 2.2.1: Giacomo Balla 1912, Tasmalı Köpeğin Dinamizmi, Yağlıboya Tablo

Bu sebepten modern sanat akımları arasında önemli yer tutsa da Kübizm'in ortaya koyduğu devrimi tekrarlayamamıştır. Teknoloji ve teknolojinin getirdiği yenilikleri, savaşları savuan ve kütüphaneleri istemeyen Fütürist Manifesto, bu sebeple kendine istediği gibi büyük bir kitle edinememiştir (Cebe, 2014: 325, 326).

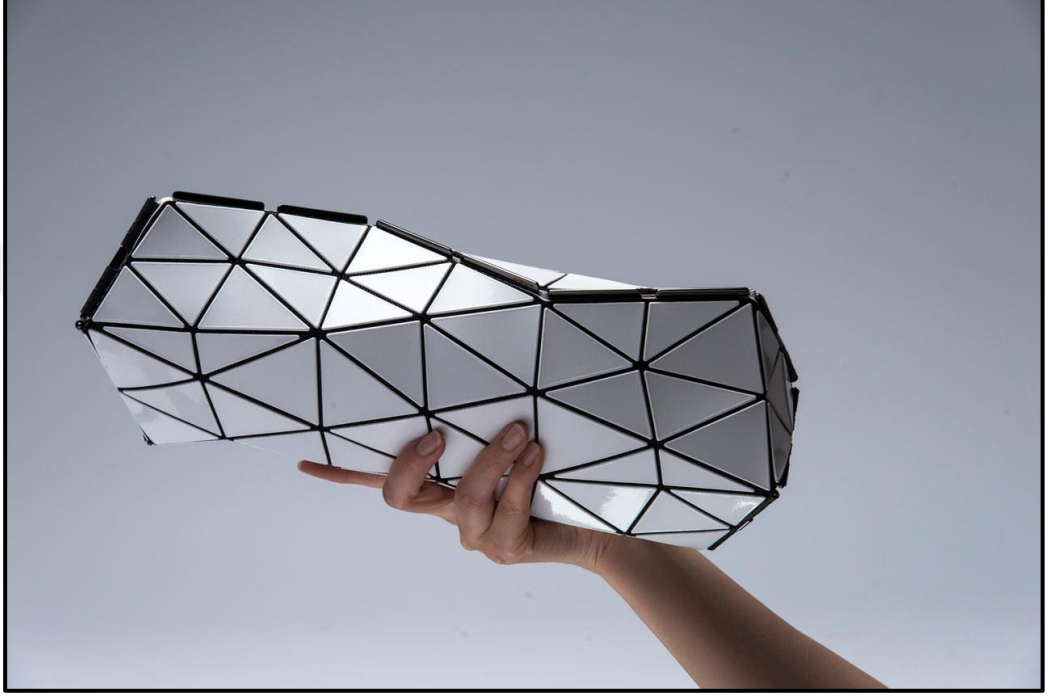
Yazın hayatından sonra resim dünyasında da kendine yer edinen Fütürizm, serbest ve dinamik eserler ortaya koymayı amaçlamıştır. 'özgürlükçü' hareket anlayışıyla sanatı var olan ve var olmuş tüm kalıp ve anlatımlardan arındırmak isteyen Fütürizm, yine aynı zamanda başka bir kurallar bütünü oluşturarak kendini sınırlamıştır.

Kaynak: <https://theredlist.com/wiki-2-23-1185-1190-view-futuristic-profile-pierre-cardin-html>

Şekil 2.2.2: Pierre Cardin 1968, Dirsek  st  Eldivenler ve Geniş Kemerler

Bu belli sınırlar ve kalıplar üstünden hareket eden modacılar arasında önde gelen isim Pierre Cardin olmuştur. Cardin, fütüristik tasarımlarıyla zamanın ötesine geçen bir modacı olmakla beraber, tasarımlarında bu gelecekteki algısını yansıtarak çağdaşları arasından sıyrılmaktadır. Son dönemin yükselen modacısı Issey Miyake ise, tasarımlarında fütüristik çizgileri kullanan bir diğer önemli modacıdır (Göktan, 2013: 21-24).

Kaynak: <https://www.icmimarlikdergisi.com/2016/10/13/>

Şekil 2.2.3: Issey Miyake, 2016

Kaynak: <https://www.icmimarlikdergisi.com/2016/10/13/>

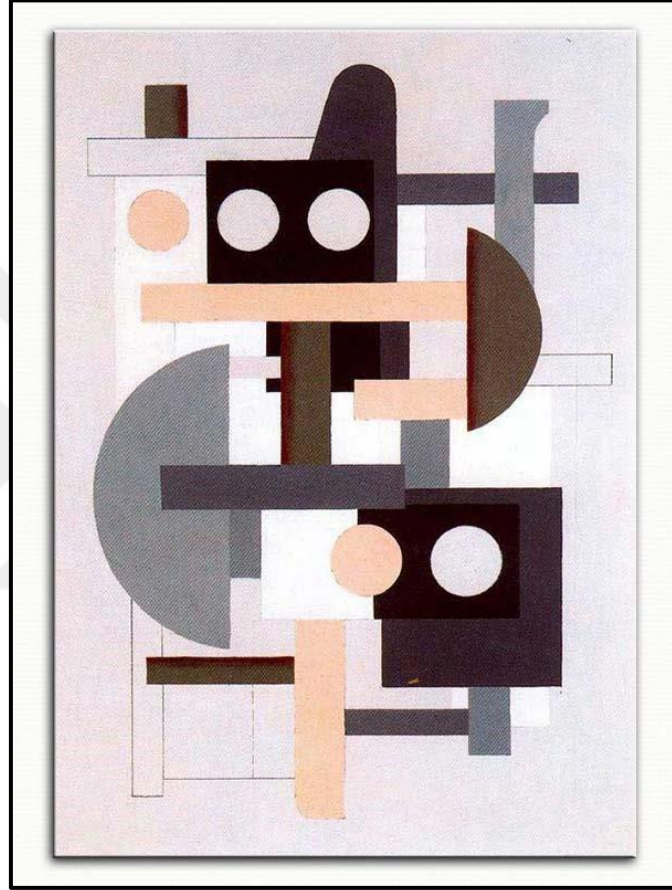
Şekil 2.2.4: Issey Miyake, 2016

2.2.3. Konstrüktivizm

Modern sanat akımlarından biri olan Konstrüktivizm, ilk olarak 1917 devrimini takiben Rusya’da ortaya çıkan yapısalcı bir girişim olarak ortaya çıkmıştır. Bu sanat akımı, düzen, güzellik ve işlev üçlüsü üstünden hareket etmektedir. Farklı kompozisyonların bir araya getirilerek yeni düzenlemeler ortaya çıkaran bu modern sanat akımı, ilerleyen dönemlerde yine güçlü zıtlıklar ve akılda kalıcı imgeleri bir araya getirmiştir (Yasa, 2012: 270-275).

Sanatçının ele aldığı konuyu teknik bir temel üstünde şekillendirmesinden doğan Konstrüktivizm, sanatçı sadece soyut ve görsel bir dille değil aynı zamanda somut sonuçlarla desteklenmiştir.

Topluma ve kolektif bir bilince hizmet etmekte, yeni alanların yaratılmasına katkı sağlamak istemektedir. Bu modern sanat akımı, içinde bulunduğu toplumun baştan aşağı yeni bir görünüm kazanmasını sağlamak maksadıyla hareket etmektedir. İnsanların eşitlik duygusu ve özlemiyle harekete geçirmeye çalışıp daha sonrasında bu temeller üstünden yeni bir toplum inşa etmeyi hedefleyen Konstruktizm, bütüncül bir amaç gütmüştür (İpşiroğlu, 2009: 92-95).

Kaynak: <https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-b/baumeister-willi/>

Şekil 2.3.1: Willi Baumeister 1927, Soyut Düzen, Yağlıboya Tablo

“Toplum için sanat” anlayışını savunan Konstruktivizm, resimden ziyade görsel iletişim ve endüstriyel tasarım alanında etkili olmuştur. Sanatsal deneyimlerin işlevsel tasarımlara aktarılmasından yola çıkmıştır. Sanatın topluma hizmetine yönelik işlevini artıran Konstruktivizm, “sanat için sanat” algısına tamamen karşı durmuştur.

Bu yüzden bu sanat akımının yaratmaya çalıştığı sanat ve toplum ilişkisi, dönemin endüstriyel tasarım alanına da yansımış, bu sayede hem sanatsal hem de işlevsel ürünlerin üretimi artmıştır. Talep doğrultusunda farklı tasarımlara yönelen endüstriyel tasarım, bu açıdan bakıldığında Konstrüktivizm sayesinde tekrardan canlanmıştır (Sürmeli, 2013: 64-67).

Kaynak: https://artinvestment.ru/en/news/exhibitions/20100605_indposhiv.html

Şekil 2.3.2: Lyubov Popova 1923,1924, Sarı Tayyör, Transparan

1920'lerden itibaren başlayan bu akım öncelikle heykel sanatını etkileyerek ilerlemiş, somut tasarımlar neticesinde endüstriyel faaliyetlerde kendisini göstermiştir. Bugün ki modern heykel anlayışını değiştiren Konstrüktivizm, genel biçimlendirme anlayışına karşı çıkarak inşaaya yönelmiş, böylelikle heykeli daha büyük alanlara taşıyarak önündeki ilerleme engelini kaldırmıştır. Teknolojinin de katkısıyla metal ve plastiklerden heykel yapımına başlamış, bu sayede sanatçı teknolojiyle daha iç içe geçen bir ilişki izlemiştir. Bu da haliyle modern sanatçının endüstriyel tasarım alanında faaliyet göstermesini sağlamıştır (Bulat, 1999: 312-313).

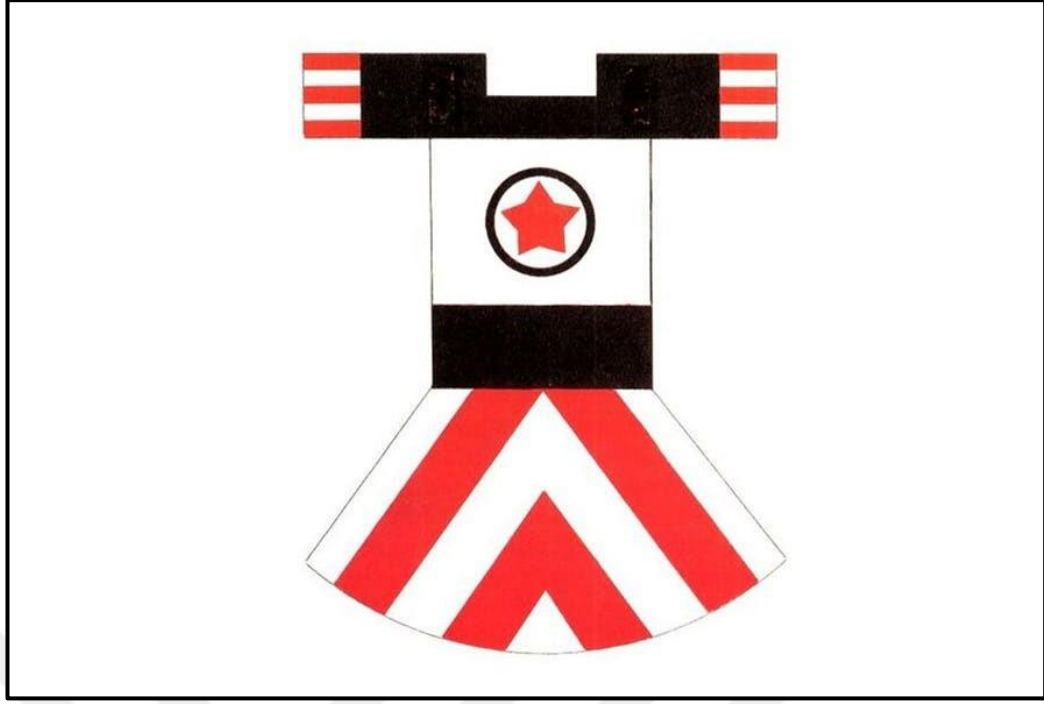

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/64317100901345434/>

Şekil 2.3.3: Lyubov Popova 1923,1924, Kağıt Üzerine Hindistan Mürekkebi

Bu bütüncül ve yapısalcı doğrultuda ilerleyen modacılar arasında Lyubov Popova ve Varvara Stepanova diğer çağdaş tasarımcılardan daha yaratıcıydılar. İki kadın da kumaş tasarımında oldukça tutkuluydu ve üretimlerinin “hayatın maddi unsurlarını” düzenlemenin bir yolu olduğuna inanıyorlardı; tekstil ve Konstrüktivizm mükemmel bir ittifak içindeydi. Popova’nın tasarımları, soyut dünyanın sanatsal olarak temel geometrik formlarla ifade edebileceğini gösterirken, Stepanova, daire, üçgen ve kare gibi sınırlı bileşenleri kullanarak tasarımlarını “mekanize” hale getirmiştir (Fogg, 2014: 233,234).

Kaynak: <http://theconversation.com/sublime-design-varvara-stepovas-unisex-sports-uniform-27587>

Şekil 2.3.4: Varvara Stepanova 1923, Spor kıyafetler propaganda amacının gerektirdiği Kızıl Yıldız matifini taşımaktadır.

2.2.4. Dadaizm

“Reddedilmesi gerekeni reddetmek” hareketinden doğan Dadaizm, 1916 yılında Zürih kentinde bir kafede ilk defa yüksek sesle zikredilmiştir. Tüm sanat formlarının yıkılışını destekleyen Dadaizm, anarşist yaklaşımıyla gelenekselciliğe ve o döneme kadar dikte edilen normlara bir karşı çıkmıştır. Bir hareket olarak Dadaizm, reddedilen geleneklerin sanata yansımalarını halka açık alanları sanat merkezlerine çevirerek göstermiştir.

İlk Dadaist sanat galerisi yine Zürih’te “Galerie Dada” adıyla açılmıştır. Sanatta bir “performans” olarak görülen Dadaizm, 20. yüzyılın erken dönemlerinden itibaren Avrupa’da yaygınlaşmaya başlamıştır. Bir sınırlılık ilkesine dayanan Dadaizm, yönlendirdiği sanat eserlerinde belli bir kalıp aramış, her ne kadar önceki kalıpları reddetse de kendi kuralları doğrultusunda hareket etmek istemiştir (Bonnet, 1991: 70-72).

Kaynak: <https://medium.com/turkiye/inceleme-4135aac9ae16>

Şekil 2.4.1: Marcel Duchamp'ın Çeşme'si 1917, Seramik

Bir “hiçlik” algısından yola çıkan Dadaizm, pek çok modacıya ilham vermiştir. Maison Martin Margiela Dadaizmden etkilenmiş ve tasarımlarında bu yeni “hiçlik” düzenini işlemişlerdir. Tüm kuralların yıkımından hareket eden sanatçılar, moda çizgilerinde bu akımı kullanarak olağan çerçevenin dışına çıkmış ve pek çok bağlamda modanın sivri yüzü olmuşlardır (Allcock, 2012: 13,14).

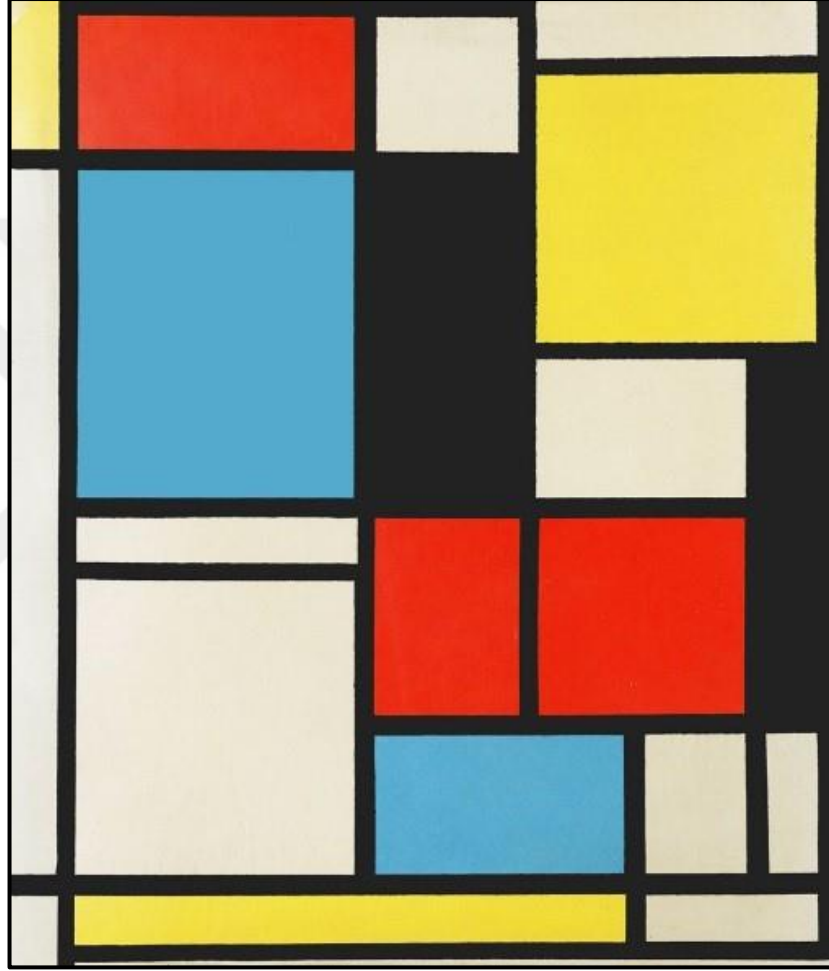
Kaynak: <https://www.vogue.com/fashionshows/spring-1996-ready-to-wear/masion-martin-margiela/slideshow/collection#1>

Şekil 2.4.2: Maison Martin Margiela 1995, "bitmemiş"

2.2.5. De Stijl

1917 yılında Piet Mondrian tarafından başlatılan “De Stijl” ya da Türkçe karşılığıyla “Biçem”, Kübizm akımıyla ilerlemiş bir Neo Plastisizm uzantısıdır. Kuramlar ve plastik aramalar üstünde yoğunlaşan bu akım, düz ve yatay çizgiler ve dik açı üstünden resim yapmayı anlatmaktadır.

Kırmızı, sarı, mavi ve beyaz renklerle sınırlandırılmı renk skalası, negatif tonlar için siyah ve griden başka renk tercih etmemiştir. Piet Mondrian gibi Theo van Doesburg de bu akımın kuramsal aşamasına destek vermiş, ikili beraber çıkarttıkları De Stijl adlı dergide kübizmin alışıldık yolunu geliştirerek eksiksiz bir soyutlama boyutuna ulaşmıştır. De Stijl'in en temel amacı, Mondrian'ın da belirttiği üzere "insanın evrenle bütünleşmesidir" (Kaçar, 2006: 5-7).

Kaynak: <https://www.istanbulsanatevi.com/sanaticilar/soyadi-m/mondrian-piet/piet-mondrian-kirmizi-sari-ve-mavili-kompozisyon/>

Şekil 2.5.1: Piet Mondrian 1929, Mavi, Kırmızı ve Sarılı Kompozisyon, Tuval

Doğaya karşı saf bir gerçeklik yaratma endişesi taşıyan De Stijl, bulunduğu nokta olan Hollanda'dan Avrupa'ya yayılmış, aynı adlı dergi yayınlandığı süre boyunca topluma bu sanat akımını benimsetmek için yayınladığı makalelerle gündeme gelmiştir.

Nihayetinde alışmaları sonuç vermiş; günümüzde, yarattıkları akım klasik tasarım eğitiminde kullanılmaya başlanmıştır ve etkinlikleri uzun süre devam etmiştir. Biçim endişesi taşıyan diğer sanat akımları biri De Stijl, tasarımda kullanılmasıyla tanınmış ve Konstrüktivizm kadar işlevsel odaklı olmasa da toplum kaynaklı bir çalışma yapmıştır. Bu açıdan bakıldığında De Stijl sadece bir sanat kaygısı değil, aynı zamanda toplumsal başarı ve benimsenme kaygısı da gütmektedir.

De Stijl'in soyut tasarımlarının bugün dahi modern eşya tasarımlarında kullanılması, bu akıma katkı sağlayan sanatçıların emeklerinin bir sonucu olmuş ve nihayetinde, De Stijl bugnn gördüğü itibarı zamanla elde etmiştir. Edindiği saygın statünün moda ya yansımaları sayesinde De Stijl, modacılar tarafından da tercih edilen önemli bir sanat akımı olmuştur.

Yves Saint Laurent'in Mondrian tablolarından esinlendiği tasarımların meşhur olmasıyla modacılar arasında devam eden bu akım, günümüzde Zoran tarafından temsil edilmektedir. De Stijli moda ya buluşturan Zoran, tasarımlarında bu akımı belirgin bir biçimde kullanmıştır (Kaptan. 2004: 15-20).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/761178774490885085>

şekil 2.5.2: Mondrian Elbisesi 1965, Diz boyunda yn elbise

2.2.6. Sürrealizm (Gerçeküstüçülük)

Sürrealizm sözcüğü ilk defa şair Guillaume Apollinaire tarafından Eric Satie'nin Prada adlı balesinin programında kullanılmıştır. Andre Bréton'nun Sürrealizm Manifestosu'nda ise bu akımın tanımı "ruhsal otomatizm" olarak geçmektedir. Aklın ve mantığın herhangi bir denetim mekanizmasında olmadan yola çıkarak ortaya sunduğu, gerçekliğe ve gerçek nesnelerin gerçek anlamına bağlı kalmadan yaratılan eserlerin parçası olduğu akımdır.

Nesnelerin, yine Kübizm'de olduğu gibi, gerçek anlamıyla değil de ifade ettikleri biçimleriyle, düşüncenin en saf halinden yola çıkan Sürrealizm, diğer modern sanat akımları gibi "anlık" ifadelerin içinden çıkmış, zaman algısı olarak içinde bulunulan andan fazlasını ya da azını işlemiştir. Bu nedenle sürrealizm, modern anlayışın radikal bir dalı olarak görülmektedir (Gürkan, 2017: 78,79).

Kaynak: <http://mimarcasanat.com/resim/miro-1893-1983.html>

Şekil 2.6.1: Japon Miro 1941, Ciphers and Constellations In Love With A Woman, Yağlıboya Tablo

Sürrealizm Dadaizm'den etkilenmektedir. Modernizm'in deneysel yapısını temel almıştır. Sanatsal bir kaygı gütmeyen, gerçeküstü öğeleri de içinde barındıran bu akım neticesinde ortaya konan eserler gerçeği değil, gerçeklikte yansıtılmayan durumları ve düşüncelerini anlatmaktadır (Çanga, 2016: 99-101).

Sürrealizm, tüm düşüncelerin gerçekliğin kalıplarına bağlı kalmadan serbest bırakılması gerektiğini savunmaktadır. Fiziksel sınırlardan kurtulmak ve düşüncüyü en ham haliyle aktarabilmek için ortaya çıkan Sürrealizm, sanatçının bulunduğu ortamı nasıl algıladığı ve bu algısını nasıl yansıttığı açısından önem arz etmektedir. Açıklama ya da nesnel bir karşılık görmeyi gözetmeksizin eserler ortaya koyan sürrealist sanatçılar, bu sayede duygularını eserlerinde olduğu gibi, kendi dilleriyle ifade edebilmektedirler. Sanatın duyguyla yapılması gerektiğini savunan Sürrealizm, ancak bu şekilde gerçek bir doyuma ulaşabileceğini ve sanatçının eserinde yansıtmak istediği ifade etmektedir (Passeron, 1990: 55-57).

Eş zamanlı anlatımı prensip edinen Sürrealizm, olağandışılık anlayışını modernizmle birleştirerek 20. Yüzyıla damgasını vurmuştur. Kişilik ve bilinçaltı yapılanmasını ön planda tutan akım özgünlüğü ve özgüllüğü desteklemektedir. Bu sebepten dönemin ressamı arasında bu akımın takipçilerinin eserleri arasında bir benzerlik ve ilişki yakalamak genel olarak mümkün olmamaktadır (Ersor, 1998: 136-138).

Gerçeküstücü yöntemler kıyafet, aksesuar ve moda sunumu için yeni yollar açmışlar, günümüzde hala tazeliklerini koruyarak sanat ve moda arasındaki ince çizgide durmaktadır. Issey Miyake, Rei Kawakubi gibi Japon kökenli moda tasarımcılarının çalışmalarında, Karl Lagerfeld, Christian Lacroix gibi haute couture tasarımcılarının kıyafetlerinde gerçeküstücü yöntemlere rastlanmaktadır (Özüdoğru, 2013: 222).

Kaynak: <http://modamot.blogspot.com/2012/06/bir-zamanlar-modada-elsa-schiaparelli-html>

Şekil 2.6.2: Elsa Schiaparelli 1937, İpek organze elbisenin üzerinde, Salvador Dali tasarımı olan el boyaması bir istakoz ve maydanoz filizi bulunmaktadır.

2.2.7. Soyut Dışavurumculuk

Ekspresyonist sanat akımının uzantısı olarak 1940'lı yıllarda ortaya çıkan Soyut Dışavurumculuk ya da Abstre Ekspresyonizm, dogmatik normları reddederek metafizik çalışmalarına yönelen, araştırmacı bir modern sanat akımıdır. Doğaçlama üstünden çalışan sanatçılar, bu akımın etkisini eserlerinde 1970'lere kadar sürdürmüştür. Modern sanat akımları arasında minimalizmin çıkış noktası olarak sayılabilecek.

Soyut Dışavurumculuk, yapısı itibariyle minimalizm gibi karmaşıklıktan uzak durmayı hedefleyen bir akımdır. Her ne kadar minimalizm bu akıma tepki olarak doğmuş olsa da Soyut Dışavurumculuk da Minimalizm gibi sadeliği önde tutan bir akım olmuştur. Yapısı gereği dışavurumculuk hareketinin bir alt dalı olarak sanatçıların ideolojilerini yansıtmayı hedefleyen bu modern sanat akımı, kişisellikten uzak ve soğuk bir akım olarak kabul edilmektedir (Erzen, 2008: 90-92).

Kaynak: https://www.100museums.com/art_work/mark-rothko-united-violet-black-orange-yellow-on-white-and-red

Şekil 2.7.1: Mark Rothko-Violet,Black,Orange,Yellow on White and Red, 1949, yağlıboya

İkinci dünya savaşı ve sonrasında modada kendini göstermeye başlayan Soyut Dışavurumculuk, giyim endüstrisinde pek fazla yayılma fırsatı bulamasa da belli başlı modacılar tarafından takip edilen önemli bir akım olmuştur.

Franz Kline ve Albert Kreimler gibi isimlerin koleksiyonlarında kendini gösteren bu modern sanat akımının yayılmasıyla minimalist görüşü destekleyenlerin çerçevesi iyice şekillenmiş, bu sayede bu sanat akımı kendini yansıtacak ve değiştirecek yeni modacılar bulmuştur (Ersoy, 1998: 132-135).

2.2.8. Pop Art

1950'lerde İngiltere ve Amerika'da benzer zamanlarda ortaya çıkmıştır. Kökeni Dadaizm'e dayanan Pop Art, Soyut Dışavurumculuğa bir karşıtlık olarak doğmuştur. Popüler kültür ve çıktığı dönemin hızla yükselen reklamcılık dünyasında yer alan tüketim kültüründen yola çıkmıştır. İngiltere'de bu akıma öncülük eden sanatçıların başlıcaları; Richard Hamilton ve David Hockney iken, Amerika'daki temsilcileri Roy Lichtenstein ve Andy Warhol olmuştur (Soğuksu, 2015: 57,62).

Kentsel nitelikler taşımasıyla gündeme gelen Pop Art, doğaya özgü temeller taşımasının yanı sıra teknoloji ve medyayı da yansıtan bir sanat olmasıyla yaygınlaşmış, çağdaş gerçekçilik ilkesi üstünden ilerlemiştir. Bu değer yargılarıyla Pop Art, kitleler tarafından oldukça tutulmuş, dönemin reklam kampanyalarında çok kullanılması nedeniyle hafızalarda keskin bir yer edinmiştir. Bölgesel farklılıklarına rağmen he ülkede takdir ve talep görmüştür (Batur, 2003: 128-135).

Kaynak: <http://www.leblebitozu.com/pop-art-sanatcisi-andy-warholun-18-eseri/>

Şekil 2.8.1: Andy Warhol, 1962, Camobell's Soup Cans. Sentetik polimer boya.

Tüketimde günden güne reklamlarla ve medyayla ilerleyen kapitalizm, Pop Art'ın yükseldiği dönemde altın çağını yaşamaktaydı. Bu yüzden bu dönemde Amerika'da ortaya çıkan Pop Art ürünlerinin büyük bir kısmı bu reklam afişlerine ve medyada parlayan ünlü simalara yönelikti.

Halka sanatı mal etmek için reklamı kullanmak fikri sayesinde ortaya çok sayıda kalıcı eser çıkmış, Pop Art modern sanat akımları arasında belki de en uzun süre gündemde kalan sanat akımı olmuştur. Tüketici toplumu kendine bağlayarak sanata da yönelten bu akım, kendinden önce gelen toplumcu akımların başarmak istediğini kapitalizmi kullanarak başarmıştır (Öğüt, 2008: 65,166).

Modern sanat akımlarının uzun süren imaj çalışmalarının parlak yüzü sayılabilecek Pop Art, kitle iletişim araçlarının daha çok yaygınlaşmasıyla kendine yayılacak daha geniş alanlar edinmiş, topluma her şeyin sanat için bir malzeme olacağını kanıtlamıştır. Her ne kadar başka kesimler tarafından “ticari sanat” olarak sınıflandırılrsa da Pop Art, toplumcu sanatçılar için büyük bir kapı açmıştır.

Toplumcu sanatçıların eserlerinden yola çıkan modacılar sanasında özellikle Warhol ve Lichtenstein'dan esinlenen kesim, “sanatı kıyafete dönüştürmek” algısıyla pop art eserlerini elbiselere yansıtmışlardır. Bu sanatçılar arasında başlıca gelen isimler Versace ve Colbert olmakla beraber, Yves Saint Laurent'in de pop art eserlerinden ilham alınmış çizgileri bulunmaktadır. Ünlü modacıların pop art üstünden çıkarttıkları koleksiyonlar ve özel tasarımlar, bu sanat akımının moda çerçevesindeki önemini kanıtlamaktadır (Özdemir ve Koca, 2013: 240-243).

Kaynak: <http://modamot.blogspot.com/2012/05/bir-zamanlar-modada-versace-andy-warhol.html>

Şekil 2.8.2: Versace 1991, Pop-art, Pantone'nin tüm renkleri, stras taşlar

2.2.9. Op Art

1960'larda Pop Art'ı takip ederek, hareketsel ve figürsüz sanata tepki olarak doğmuş olan Optik Sanat ya da Op Art, Polonya'da ortaya çıkmıştır. Algısal Soyutlama olarak da ifade edilebilmekle beraber, gözdeki ani yanılsamalar ve etkilenmeler üstünden çalışan bir modern sanat akımıdır. Renk, biçim ve yapılan çizimle gözün ve retinanın keskin noktalarını hedeflemiştir.

Öznelliğe karşı duyulan tepkiyle nesnel bir sanat akımı olarak ortaya çıkmıştır. Akıldan ziyade göze hitap etmesiyle meşhur olan Op Sanat, alıcının ortaya çıkan sanat eserini belli bir mantık çerçevesinde değil, tamamen gözün algıladığı estetik duygusuyla yorumlamasını beklemektedir (Özel, 2007: 400-4003).

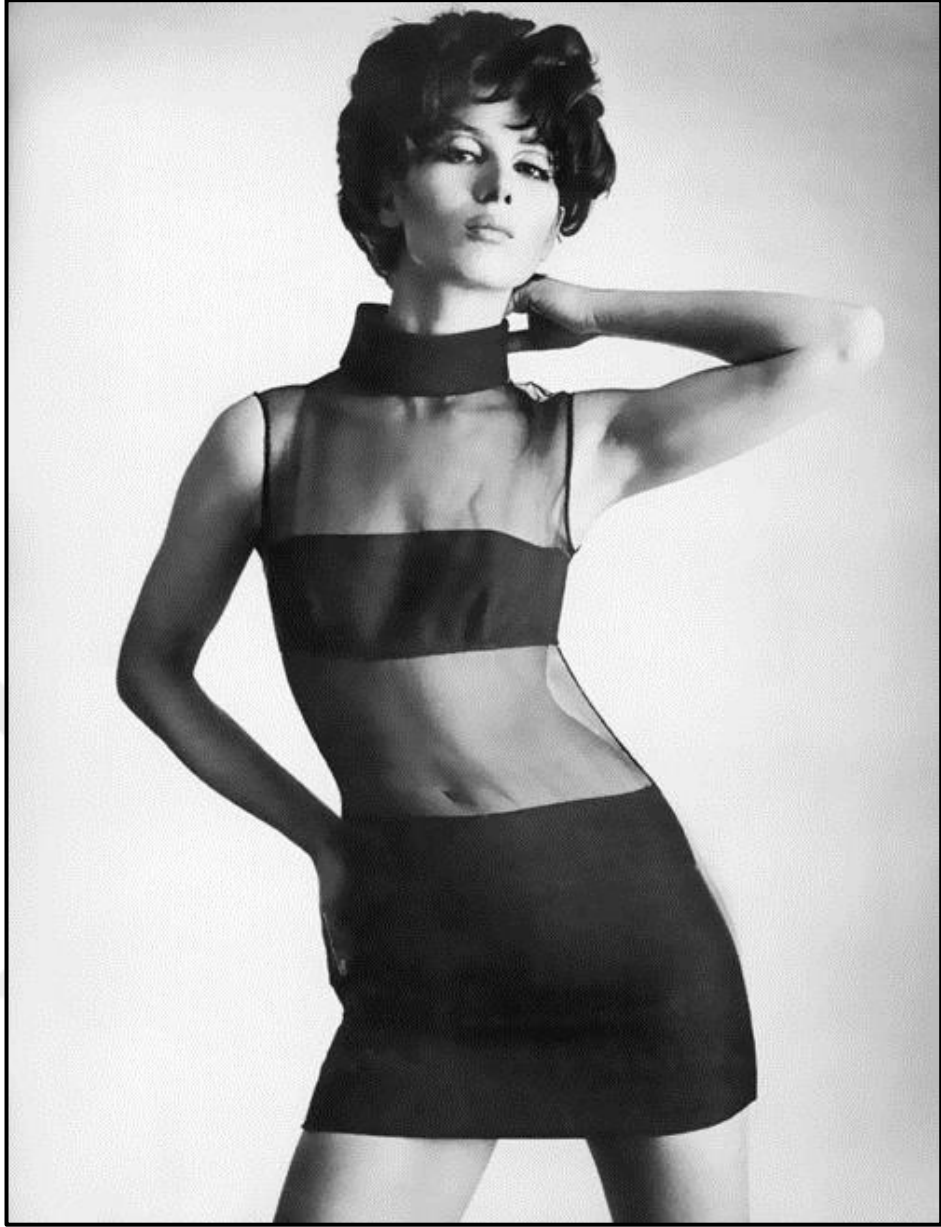

Kaynak: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/riley-blaze-p05083>

Şekil 2.9.1: Bridget Riley Born 1964, Sunta üzerine emülasyon.

Optik etkilenmeler ve ışık hareketleri üstünden sanatlarını icra eden Op Art sanatçıları, meydana getirdikleri geometrik şekilleri de kullanarak kendilerinden önce gelen modern sanat akımlarını tamamıyla dışarıda tutmamışlar, bu sayede eski öğretilerin üstüne kendi bakış açılarını katarak sanatın ilerleyeceğini kanıtlamışlardır.

“Görsel olayların bilimsel olarak sınanması” olarak da tanımlanan Op Art, yarattığı etki neticesinde Pop Art gibi ses getiren önemli bir modern sanat akımı olmuştur.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/564990715725231344/>

Şekil 2.9.2: Jhon Bates 1960

1960’larda Mary Quant ve John Bates gibi isimlerin bu göz yanılmalarını temel alan modern sanat akımını “gençlerin kendi modası olsun diye” tasarımlarında yansıtmaları ve eserlerini op art sanatı üstünden çizmeleri, haliyle bu modern sanat akımının daha çok yayılmasını sağlamıştır.

Bridget Riley ve Victor Vasarely gibi isimlerin “kağıttan kıyafetler” tasarımlarında op art eserlerini kullanmaları ve göz yanılmasını ön planda tutmaları, modern sanat çerçevesinde önemli bir adım olmuştur (Per, 2012: 107-117).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/557109416375310040/?Iq=true>

Şekil 2.9.3: Mary Quant 1960

3. BÖLÜM

MİNİMALİST SANAT AKIMI

3.1. Minimalizm Kavramı

Pop Art ve Ekspresyonizmle sıklıkla ilişkilendirilmiş olan Minimalizm kavramı ilk olarak 1929 yılında David Burlyuk tarafından ortaya atılmış ve terim 1960'lardan itibaren yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Minimalizm kavramı, sadeliğe vurgu yapmaktadır. Tek renkli yüzeyler, hiyerarşisiz ve dış göndermelerden uzak sanat eserleri hedefleyen bu akım, yayılmaya başladığı dönemlerde bir nevi kapitalizmin tüketim çılgınlığına karşı çıkmak için canlandırılmıştır. Resimde, sinema ve müzikte yer edinmeye başlayan Minimalizm kavramı gündelik hayatın içinde yer edinmeye başlamış, toplumun aşırılıklarını dengelemek için önemli bir adım olmuştur (Köksal, 2007: 35-37).

Toplumdaki tüketim çılgınlığına ve sanatın abartısını gidermeyi hedefleyen Minimalizm, bireylerin hayatında sadeleşmeye giderek toplumsal açıdan sorunların çözülebileceğini anlatmaktadır. Bu felsefeden etkilenen sanatçıların bu kavramı sanatlarında kullanması da haliyle bu kavramın toplumda gündelik dile iyice yerleşmesini sağlamış, modern sanatta Minimalizm önemli bir yer teşkil etmeye başlamıştır (Altay ve Özgündoğdu, 2017: 1565-1567).

Minimalizm, Pop Art akımına karşı duruşuyla uluslararası başarıya ve takipçiye ulaşmış bir akımdır. Sanat ve yaşam arasındaki sınırlamaları kırarak her iki alanda da sadeliği ve durağanlığı vurgular. Çok az da olsa romantizmin izlerini taşıyan Minimalizm, tanımlandığı dönemde nesnelere, sanat ve yaşam tarzları üstünde metafizik duyguların ayrılmasını savunmuştur.

Her ne kadar çeşitli camialar tarafından olumsuz olarak eleştirilmişse de Minimalizm yıllar içerisinde iyice yayılmış ve toplum içerisinde önemli bir yaşam tarzı olarak yerini almıştır. Minimalizm, nesnenin, sanatın ya da yaşam tarzının hedef aldığı kitleyle bütünleşmesini öngörmektedir (Karahan, 2015: 23-25).

Daha sonraki dönemlerde farklı sanat hareketlerinin oluşumuna katkı sağlayan Minimalizm, yayılmaya başladığı 60'larda keskin geometrik tasarımlarıyla gündeme gelmiştir. Biçimsel değerlerin en aza indirilmesiyle daha estetik bir tutum yakalayacağını salık vererek yoluna devam eden Minimalizm, bu süreç içerisinde çeşitli eserler ortaya çıkmasını sağlamıştır. Endüstriye ve tasarım dünyasına da hızlıca yayılmaya başlayan bu modern sanat akımı, daha sonrasında gündelik hayatın önemli bir parçası olmuştur. De Stijl ve Konstrüktivizm gibi akımların esintisini taşıyan Minimalizm, günümüze kadarki süreçte sanat ve tasarımda kendini göstermeye devam etmiştir (Avşar ve Döl, 2013: 1,8).

3.2. Minimalist Olgunun Gelişimi

Türk Dil Kurumu'nda "Değişken bir niceliğin inebildiği en yalın durum" olarak tanımlanan Minimalizm'in bir olgu olarak gelişmesi uzun yıllara yayılmış bir süreçtir. 20. yüzyılın başlarında daha çok politik anlamlarda kullanılan bu kavram, zaman içerisinde siyasal tarafını kaybederek tamamen estetik odaklı bir olgu haline almıştır. "Minimum düzeye indirgenmiş sanat" olarak tanımlanabilen Minimalizm, soyut dışavurumculuğun biçime ve duyguya aşırı önem vermesini tamamen reddettikten sonra 1950'lerden itibaren yavaş yavaş sanat ortamı içerisinde oturmaya başlamış, bu sayede minimalist olgu toplumda zaman içerisinde kalıcı bir yer edinebilmiştir.

Minimalizm temel varsayımların sürekli olarak sorgulanması, ayrıştırılması ve farkların en aza indirilmesi gibi eylemlerle farklı alanlara yayılmayı başarmıştır.

Metaforik olandansa fiziksel değeri savunduğu için "soğuk sanat" olarak adlandırılmış olan Minimalizm'in toplum içinde bir olgu haline alması da yeni bir sanat anlayışını doğurmuştur (Arargüç, 2016: 90,103).

Modernizmin yapısının zaman içerisinde değişmesi ve yıpranmasıyla beraber Minimalizm de şekil değiştirmiştir. Belli bir noktadan sonra kendisine karşı olan kesimlerce talep görmesiyle artık toplumda bir yaşam tarzı haline gelen Minimalizm bir akımdan çok olgu haline almıştır.

Modası her an geçebilecek bir akımdan ziyade toplumun her çağda kendi yaşantısına ve sanatına uyarlayabileceği bir etken olan Minimalizm, konsept bağlamında yola çıktığı yüzyıl öncesinden itibaren pek çok defa anlayış ve konsept değiştirerek bugünkü yapısına ulaşmıştır. Minimalist anlayışın sanata ve gündelik tasarımlara yansımalarından sonra modada önemli bir olgu halini alması da dolayısıyla kaçınılmaz olmuştur. Sanatın günümüzde önemli bir aracı olan moda, minimalist duruşla sergilediği tarzlarla her dönem ve kesimden bireyin ilgisini çekmeyi başarmaktadır (Antmen, 2013: 42-47).

Minimalist algının zaman içerisinde önce sanatçıya, sonra da sanatçının eserleriyle topluma benimsetilmesinin ardından gelen süreçte, sade yaşam ve en az harcamayla maddenin en temel halinin kullanılması gibi konular gündeme gelmiştir. Günümüz çevreci hareketleri ve el işi modaları gibi basit şeylerde bile Minimalizm, direkt aynı adla yönetildiğinde dahi gündelik hayatta pek çok alana yayılmış durumdadır. Minimalizm olgusu toplum içerisindeki yeri sayesinde gelip geçici veya nostaljik olarak anılabilecek bir moda olmaktan çıkmış, toplumsal bir olgu haline gelmiştir (Yılmaz, 2006: 92-94).

Minimal olguların toplum içerisinde yaygınlaşması ve incelenmesiyle basit olarak yorumlanan pek çok tasarım ve sanat üretim yöntemleri çerçevesinde önemi günümüz modern sanatında takdir görmeye başlamıştır. Her ne kadar geçmişte çeşitli negatif tepkiler çekmiş olsa da Minimalizm olgusu tüm bu tepkiler dahilinde ilerleyip gelişerek keskin anlayışlardan ziyade sade bir anlayışa yönelmiş, bu dönem içerisinde aynı şekilde değişen ve ilerleyen farklı sanat akımlarının olumlu yönleriyle desteklenerek kendi kimliğini kazanmıştır (Batur, 1995: 65,175).

3.3. Minimalist Sanat Akımı

Fransızca kökenli “minimal” kelimesinden türemiş olan minimalizm, sözcük anlamı gereği bir şey için gereken azami miktar olarak tanımlanmaktadır. Sadelik ve yalınlaştırmak temasından hareket eden, sanat alanında anlatılmak isteneni olabildiğince gösterişsiz bir sadeliği ve bütünsel bir yaklaşımı vurgulayan minimalizm, öge tekrarını içermektedir. Birbirine benzer elementleri, birbirine yararlı olacak şekilde düzenleyerek sade bir bütün yaratmaktadır. İçerikten çok biçimle taşıdığı öznel fikre odaklanmakta olan minimalizm, vermek istediği mesajı olabildiğince az ve sade malzemeyle yaratmaktadır (Antmen, 2009: 182-184).

20. yüzyılın başına kadar estetik algısı ve amacı gütmeyen sanat, bu tarihten itibaren ortaya konulan eserlerde bir estetik aramaya başlamış, sanatın başlangıcından itibaren kalıplaşmış olan sanat anlayışını reddetmiştir. Bilim ve teknolojiye eşlik eden gerçeklik duygusu ve soyutlama Minimalizmin temelini oluşturur. “Minimal sanat” anlayışı ilk defa 1961 yılında Wolheim tarafından tanımlanmış “içeriği en aza indirgenmiş sanat” olarak ifade edilmiştir. Terim, öncelikle heykeller için kullanılmış olup, soyut dışavurumculuğun bir yansıması olarak algılanmıştır (Özüdoğru, 2013: 45-48).

Minimalist sanatın yapısında sistemli bir tekrar anlayışı ve bu tekrarın olabilecek en yalın halde yapılması yatmaktadır. En büyük etkisini Amerika’da gösteren minimalist sanat akımı, sanatın güncel bir mekanda yansıtılmasını iki boyutlu çalışmalardan daha güçlü bulmakta, üçüncü boyutun sanata katkıları neticesinde daha derin bir anlayış kazandırdığını savunmaktadır. Rengi ve biçimi en aza indirgeyerek çalışan sanatçılar, bu sayede sanat ve izleyici bir araya getirmenin daha kolay olduğunu gözlemlemişlerdir (Lucia-Smith, 2001: 95-98).

Minimalist sanatçılar eserlerini “isimsiz” olarak sergileyip bu süreç içerisinde eserlerini kimliksiz kılmışlar, bu sayede yapıtlarına yüklenen ifadelerde seyirciyi serbest bırakmışlardır. Minimalist sanat akımında en önemli husus, mesaj verilen hareketin tekliği ve mesajın netliğidir.

Çelik ve cam gibi endüstriyel malzemelerin kullanılmasıyla toplumsal tüketim çılgınlığını eleştirmek gibi önemli konulara değişen minimalizm, “az olan daima fazladır” ilkesini kullanmaktadır (Yinelek, 2014: 24-26).

3.4. Minimalist Sanatçılar

3.4.1. Kazimir Malevich (1879-1935)

Minimalizm 1960’lı yıllarda biçimlenmiş bir sanat akımıdır. Ancak yirminci yüzyılın başlarında Süprematizm akımını geliştiren Kazimir Malevich’in (1879-1935) sanatından oldukça etkilenmiştir. Malevich’in geometrik soyutlamaları biçimsel olarak minimalist estetiği biçimlendirmiştir. Bu nedenle pek çok kaynak Kazimir Malevich’i Minimalizmin öncüsü olarak kabul etmiştir. Kazimir Malevich’in 1913 yılında gerçekleştirdiği “Siyah Kare Sıfır Biçim” adlı eserini beyaz zeminin üstüne çizdiği siyah kareyle en basit renkler ve şekillerle ortaya konan bu eser diğer sanatçılara öncülük etmiştir (Kazmaoğlu, 2003: 27-29).

Kaynak: <https://www.istanbulsanatevi.com/category/sanatcilar/soyadi-m/malevich-kazimir/>

Şekil 3.4.1.1: Kazimir Malevichi Siyah Kare Sıfır Biçim 1913, Kanvas Tablo

Malevich'in bu eseri, 1960'lı yıllarda Amerika'da bir grup minimalist sanatçı tarafından ilham kaynağı olarak görülmüş, devam eden süreçte minimalist sanatı tanımlamışlardır. Öncü sanatçıların rengi ve biçimi en aza indirerek ortaya koyduğu eserler, çounlukla isimsiz olarak sergilenmiş, eserlerin "ne ise o" algısıyla kimliksizleştirilmesi için uğraşmışlardır.

Carl Andre, Sol LeWitt, Donald Judd ve Robert Morris gibi sanatçılar soyut dışavurumculuk algısıyla hareket etmişler, böylece tek kişilik sergilerini açtıklarında sergiledikleri eserlerle minimalizm akımını yeniden tanımlamışlardır (Özdoğan, 2004: 23-25).

1960'lar boyunca çeşitli grup sergileriyle bir araya gelen minimalist sanatçılar, "Siyah, Beyaz ve Gri" ve "Temel Yapılar" gibi sergilerinde minimalist sanatı yeni bir akım çerçevesine oturtup heykel alanında verdikleri eserlerle tanınmışlardır. 20. yüzyıl başlarındaki De Stijl ve Op Art gibi akımlardan esinlenip geometrik bir görsellik sunmuşlardır.

Donald Judd'un aynı renk prizmaların duvara asılmasıyla ortaya koyduğu eseri ve Carl Andre'nin birbirinin aynı şekilleri yan yana koyarak yarattığı tasarımlar buna örnek verilebilir. Pek çok kısım ve seriden oluşan bu eserler, öncü sanatçılar sayesinde minimalist akımı yeniden şekillendirmişler ve içinde buldukları sanat camiasında kalıcı bir yer edinmiştir (Kul, 2013: 53,54).

"Monokrom" algısını benimsemiş olan minimalist sanatçılar, tek renk ve onun tonlarıyla eserlerine yön vermişlerdir. Siyahın her zaman moda olmasından yola çıkarak hareket eden sanatçılar, siyahı minimalizmin önemli bir gereği haline getirmişlerdir. Beyaz ve griye de aynı anlamı yükleyerek eserlerde bir teklik algısının yanı sıra sadeliğin de önemini vurgulamışlardır. 1963'te Judd'la başlayan minimalizm, yine aynı dönemde ortaya çıkan sanatçılarla ilerlemiş ve sanat dünyasında kalıcı bir yer edinmiştir (Lynton, 1991: 271-273).

3.4.2. Carl André (1935)

1935 yılında Amerika’da doğan Carl Andre, 1960’lı yıllardan itibaren tuğla, metal, çimento gibi endüstriyel malzemeleri kullanarak minimalist sanat eserleri ortaya çıkarmıştır. 1966’da “Temel Strüktürler” sergisiyle dikkat çeken sanatçı, endüstriyel ve doğal malzemelerin el değmemiş ve yatay kompozisyonları üstünde çalışmasıyla meşhurdur.

Prefabrik malzemeleri kullanarak oluşturduğu tekrarlı karelerle de tanınan sanatçı, hepsi aynı yükseltiye, kütle ve hacme sahip farklı maddelerden yarattığı eserlerini bir araya getirdiği sergisine “Eşdeğer” adını vermiştir. Minimalist anlayışta sadelik ve teklik algısı dahilinde eserlerinin farklı maddelerden kullanılsa da eşdeğer oluşunu göz önüne koyan Andre; eserlerinde düzen ve dengeden doğan huzuru yakalamayı hedeflemiştir (Antmen, 2009: 187-189).

Carl Andre’nin minimalist heykel anlayışı yapım aşaması gereği üçe ayrılmaktadır. Bunlar; form olarak heykel olarak ve uzam olarak heykel olarak incelenmektedir. Eserin yapım aşaması süreci; bulunduğu alana müdahale etmekte, onu işgal etmekte ve ona şekil vermektedir. Fakat bu süreç mekanı doldurmamaktadır çünkü hacim, derinlik, kalınlık, içerik, kütle ve ağırlığa sahip değildir. Andre heykeli, “mekan olarak heykel” anlayışından hareket ederek izleyicinin fiziki varlığı ve sanat eseri arasındaki direkt etkileşime dayanan uzam algısı ile eşleşmektedir.

Kaynak: <https://www.guggenheim.org/artworks/213>

Şekil 3.4.2.1: Carl Andre, Altstad Rectangle, 100 parça çelik, Solomon R. Guggenheim Müzesi Newyork

Eserin bir gözlem nesnesi olmaktan çıkıp üstünde yürüeyebilen bir olgu haline dönüşmesiyle yeni bir boyut kazanması ve bu kazandığı boyutta doku, ses gibi hususlarda da “hissedilebilmesini” mümkün kılmıştır (Yılmaz, 2006: 402-404).

Sanatının en iyi ifadesini “yol” olarak tanımlayan Carl Andre, yolun ya üstünden ya da kenarından gidilebileceğini, konseptin tek bir anlayıştan ibaret olamayacağını ve en başarılı eserlerinin “tercih edilmiş bir yol” olduğunu savunmaktadır.

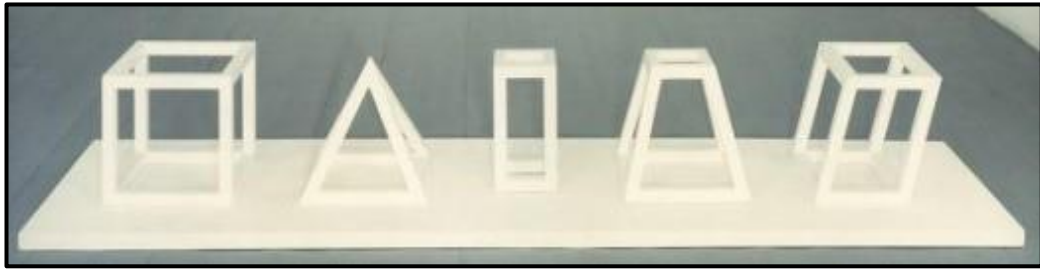
Yolun sonsuz bakış açısı sunabildiğini ve bu sebepten kendi eserlerinin de sonsuz bakış açısı sunduğunu söylemektedir. Bu radikal yaklaşımları ve marjinal eserleriyle Carl Andre, minimalist sanatın önde gelen isimlerinden olmuştur (Bernard, 1993: 105-107).

3.4.3. Sol LeWitt (1928-2007)

1928’de doğan minimalist sanatçı Sol LeWitt, kavramsal sanat ve minimalizm gibi pek çok akımda eserler vermiştir. Çoğunlukla resim, desen ve heykel alanında çalışmış olan sanatçı, sanat görüşü sebebiyle heykellerini “yapı” olarak ifade etmiştir. 1962’den itibaren resimle ilgilenmeyi bırakıp siyah beyaz kabartmalarla çalışan LeWitt, 1965 ve sonrasında duruma göre açık veya kapalı küpü, önceden belirlenmiş mantıksal bir sistem çerçevesinde yapılar ortaya koyacak bir parça olarak; algı, tarif ve temsil arasındaki farklara dil yoluyla dikkat çekmiştir.

Minimalizmin azaltıcı anlayışı ve estetik içeriği ile iletişime geçen Sol LeWitt, kavramsal biçimlerin görüntü veya nesneye dönüştürülmesi sırasında oluşan şekil değiştirme ve düzensizlikleri incelemiştir (Atakan, 2009: 133-135).

Sanatsal dilini izleyiciye yansıtabilmek maksadıyla yola çıkan Lewitt, belli oranlara dayanan eserlerinde açık küp modellerini işlemiştir. Eserlerinde keskin hatlar ve içi boş yapılar dikkat çekmiştir. Sınırlı sayıda renklerle boyadığı çeşitli en ve boy yatay, dikey ve dairesel şekilleri grafiksel yaklaşımla ön plana çıkarmıştır (Avşar ve Döl, 2013: 8,9).

Kaynak: <https://imageobjecttext.com/tag/open-geometric-structures/>

Şekil 3.4.3.1: Sol LeWitt-Five Open Geometric Structures, 1979

1965-1979 yılları arasında bir seri olarak sergileği “Yapılar” adlı eserinde şekilleri açık yapılar olarak göz önüne sunan LeWitt, bu çalışmasıyla izleyici ve sanatı arasında görsel mantık üzerinden ilerleyen bir bağ kurmayı hedeflemiştir.

Kübik formlar ve nesnel çalışmalar üstünden yaratmadan önce yaratma düşüncesini anlatması ve büyük mekanlarda sergilediği bu eserler de bu düşünceyi kanıtlamak için ortaya konmuştur.

Tanınmaya başladığı dönem çerçevesinde “derinlikli” sanatçı olarak anılan Sol LeWitt, sanatı en temel şekil ve renklerle ele alarak nesnelere değil; nesnelere arkasındaki fikirlerin kalıcılığı için uğraşmıştır. Düşüncelerini de minimalist bir sistemle, karışıklık yaratmadan ortaya koyan LeWitt, kavramcılığa özgü geçicilik fikrini savunmuştur (Koçay, 2015: 50-53).

Farklı malzemelerle eserlerini destekleyici mekan kurguları da oluşturmuş olan sanatçı, sanatını biçimsel bir sadeliği indirgeyerek keskin dönüşler yapmış ve basitliğin temelinde ana bir sadelik bulunduğunu savunmuştur. Sıralamalar, durağanlık, kural dışılık gibi sistemler üzerinden hareket eden eserler ortaya koymuş, bireyselliğin sanattan tamamen ayrıştırılması gerektiği hususuna dikkat çekerek geometri olgusunu eserlerinin yer aldığı mekanlara sindirmiştir.

Sol LeWitt, minimalizm çerçevesinde akımın anlamı üstünde yoğunlaşmış ve onun sanata karşı bu yaklaşımı kendisini minimalist sanat akımının öncülerinden biri haline getirmiştir (LeWitt, 1967: 5,6).

3.4.4. Robert Morris (1931)

1931 doğumlu Amerikalı sanatçı, Robert Morris, yazarlığı ve kavramsal sanatçılığının yanı sıra önde gelen bir minimalizm teorisyenidir. Resim kariyerine 1950’lerde dışavurumculukla başlamış olup, 1960’larda New York’a taşınmasının ardından insan vücudunu keşfetmeye yönelik performans sanatları sergilemiştir.

Bu fikirden yola çıkarak yaptığı eserlerinin neticesinde “İki Sütun” adlı eseri ortaya çıkmıştır. Minimalist heykelin endüstriyel süreçleri üstünde çalışan Morris, “plastik” sanat ve “dil” sanatı karşılaştırması yaparak zaten halihazırda süregelen sanat tartışmalarına dahil olmuştur (Bunchloh, 1990: 117-119).

Artistik bağlam ve dikkat çekme hususunda sorunlara dikkat çekmek isteyen Morris, çağdaşları gibi içinde bulunduğu toplumun kurallarını bir kenara bırakarak yöneldiği sanatında görselcileri reddederek izleyicisinin bedeniyle sanat ile iletişim halinde olması gerektiğini savunmuştur. Performans sanatları arasında dansı ön planda tutan Morris, bu yolda edindiği gözlemleri ve birikimleri heykel sanatına aktarmış, bu sayede izleyici ve sanat eseri arasındaki fiziksel ilişkiyi daha iyi inşa etme şansına erişmiştir.

Minimalizmi bir doğallık, dramanın ortadan kaldırışı ve abartısız bir yaşam biçimi olarak içinde bulunduğu tüm sanat dallarına uyarlayan Morris, eserlerinde bir koreografi yakalamayı hedeflemiş, eserin verdiği mesajın itildiği bitileyle bir uyum içerisinde hareket etmesi gerektiğini savunmuştur (Spivey, 2003: 126-129).

Kaynak: <http://czeshop.info/2017/robert-morris-artist.html>

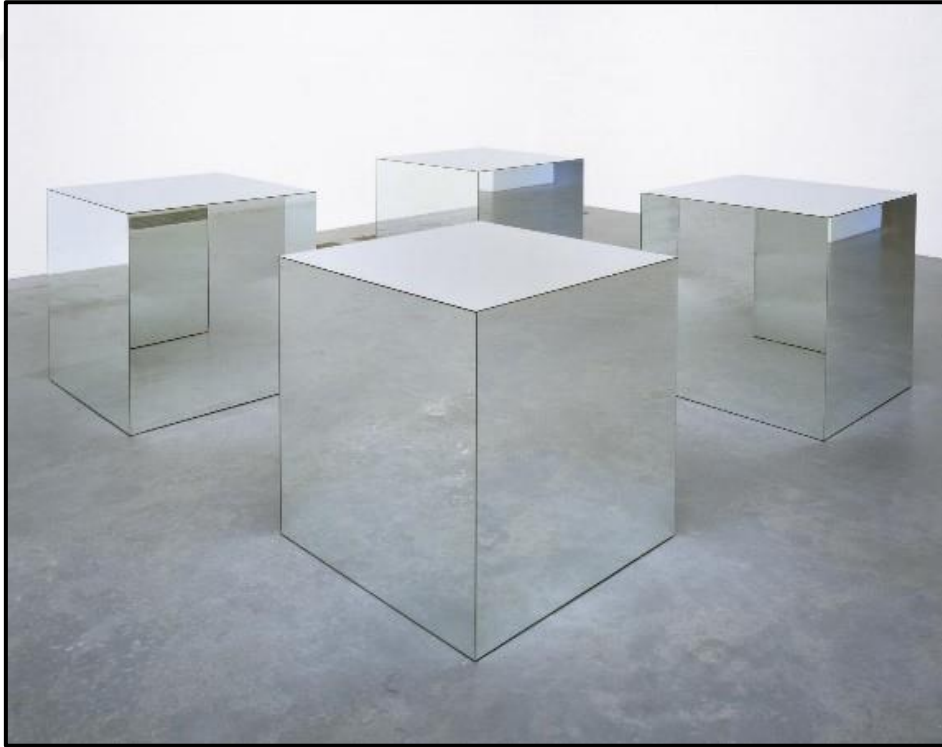
Şekil 3.4.4.1: Robert Morris, İki Sütun 1961

Robert Morris'in 1960'larda eğik tahhtalar, dar yollar ve ipler üstüne yaptığı çalışmalar, eserlerinin sadeliği neticesinde minimalist sanat akımına önemli katkılar sağlamıştır (Bishop, 2010: 68,69).

Boşluğa verdiği önemle döneminde tanınan Robert Morris, mekanla bütünleşen kompozisyonlar üstünden çalışmış ve dikkat ettiği ayrıntılar üstünden hatırlanmaya devam etmiştir.

“Mekânı yontmak” anlayışıyla hareket eden sanatçı, eserlerini sergilediği mekânı istediği gibi döndürüp biçimlendirerek vermek istediği mesajı bir bütünden yansıtmayı hedeflemiştir. Seyirci arasındaki karmaşık etkileşimleri görmek amacıyla çalışan Morris, sahip olduğu tüm imkanları kullanarak eserlerini ve izleyici olabilecek en yakın temasta buluşturmuştur, bu sayede eserlerin her açıdan anlaşılabilirliğini test etmiştir. Aynı dönemden diğer sanatçılar gibi çoğunlukla eserleri isimsiz bırakmış, onları yalınlığı ve kimliksizliğiyle “ne ise o” anlayışını güçlendirerek seyirciye sunmuştur (Spivey, 2009: 13,14).

Kaynak: <http://czeshop.info/2017/robert-morris-artists.html>

Şekil 3.4.4.2: Robert Morris, İsimsiz 1965

3.4.5. Donald Judd (1928-1994)

Minimalizmin önemli savunucularından Donald Judd, 1928 doğumlu Amerikalı bir heykel sanatçısıdır. 1959-1965 yılları arasında eleştirmen olarak çalışan Judd, 60'ların ortasından itibaren heykele yönelmiş ve tek renkli eserler ortaya koymuştur. Bu tarihten sonra duvara monte edilen heykeller üstünde çalışmış, bu birimleri endüstriyel malzemelerden üretmiştir. 70'lerden itibaren mekânsal çalışmalara ağırlık veren sanatçı, eski ve kullanım dışı mekanları baştan yaratarak sanatını bu mekanlarda icra etmeye başlamıştır. Eski bir asker barınağını atölye ve sergi mekanı yapan Donald Judd, yaşam alanında da sanatını yansıtmıştır.

Bir zaman sonra mobilya yapımına yönelmiş, minimalist sanat akımı için büyük önem arz eden yazılarını “Toplu Yazılar” başlığı altında 1976’da yayınlamıştır. Judd bu yazılarında neden resme değil de heykele yöneldiğini anlatırken, resim sanatında tespit ettiği belli başlı sorunlardan bahsetmektedir (Antmen, 2009: 77-79).

Judd’a göre resimle alakalı başlıca sorun, eserin zaten dikdörtgen bir düzlemde yatay olarak bulunmasıdır. Dikdörtgen resim, içine konacaklara belli bir sınır ve alan tanımaktadır ve bu da sanatçının özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Ayrıca resim yapılırken tuvalin şekli vurgulanmaktadır ki bu da şeklin göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. Resim bir sınırdaki bitiyor olması, Donald Judd için kısıtlayıcı ve anlamdan yoksundur.

Onun minimalist anlayışı çerçevesinde eserin ve malzemenin bir anlam bütünlüğü oluşturması gerekmektedir. Geleneksel heykel ve resim anlayışlarını reddeden Judd, eserlerini “spesifik objeler” olarak tanımlamıştır ve kendine minimalist demekten itina ile kaçınmıştır. En çok küçük detayların dahi ayarlanması gerektiğini savunan sanatçı, bu görüşüyle aynı dönem minimalist sanatçılarla oldukça benzeşmektedir (Judd, 1965:36,37).

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/47357563@N06/8278530654>

Şekil 3.4.5.1: Donald Judd, İsimsiz 1968

Bir minimalist olarak adlandırılmaktan hoşlanmayan Donald Judd'un eserleri, yukarıdaki örnekte belirttiği gibi "üç boyutlu spesifik objeler" olmakla beraber, aynı dönemde fabrikada kübik eserler yaratan Morris'e benzetilmektedir. Judd eserlerinde herhangi bir kişiye ya da harekte gönderme yapmadığını, yalnızca kendi gerçekliğini yansıttığını savunmuştur.

Bu noktadan hareketle Donald Judd, yarattığı eserlerle izlediği indirgemesi yaklaşımın "çoğu insanın gerekli gördüğü şeyleri kullanmak" olarak tanımlamakta ve bunun minimalizmle bir ilintisinin olmadığını belirtmektedir. Nitekim bugün Donald Judd'ın eserleri minimalist sanat akımı çerçevesinde önde gelen eserlerinden sayılmakla beraber, Judd'ın kendisi de bu akımın öncülerinden olarak anılmaktadır (Irmak, 2002: 53,54).

Yer, tavan duvarı eserlerine dahil etmesi ve mekanı tek başına bir eser haline getirmesiyle tanınan Donald Judd, karmaşık parçalar oluşturmak yerine sade ve yalınlaştırılmış eserler üstüne çalışmıştır. Donanımlı bir sanatçı oluşu ve minimalizmin alanında yaptığı çalışmalar neticesinde güncel sanat tarihinde önemli bir noktaya yükselen Judd, kendinden sonra gelen sanatçılara örnek teşkil etmektedir (Uzun Aydın, 2018: 1162-1164).

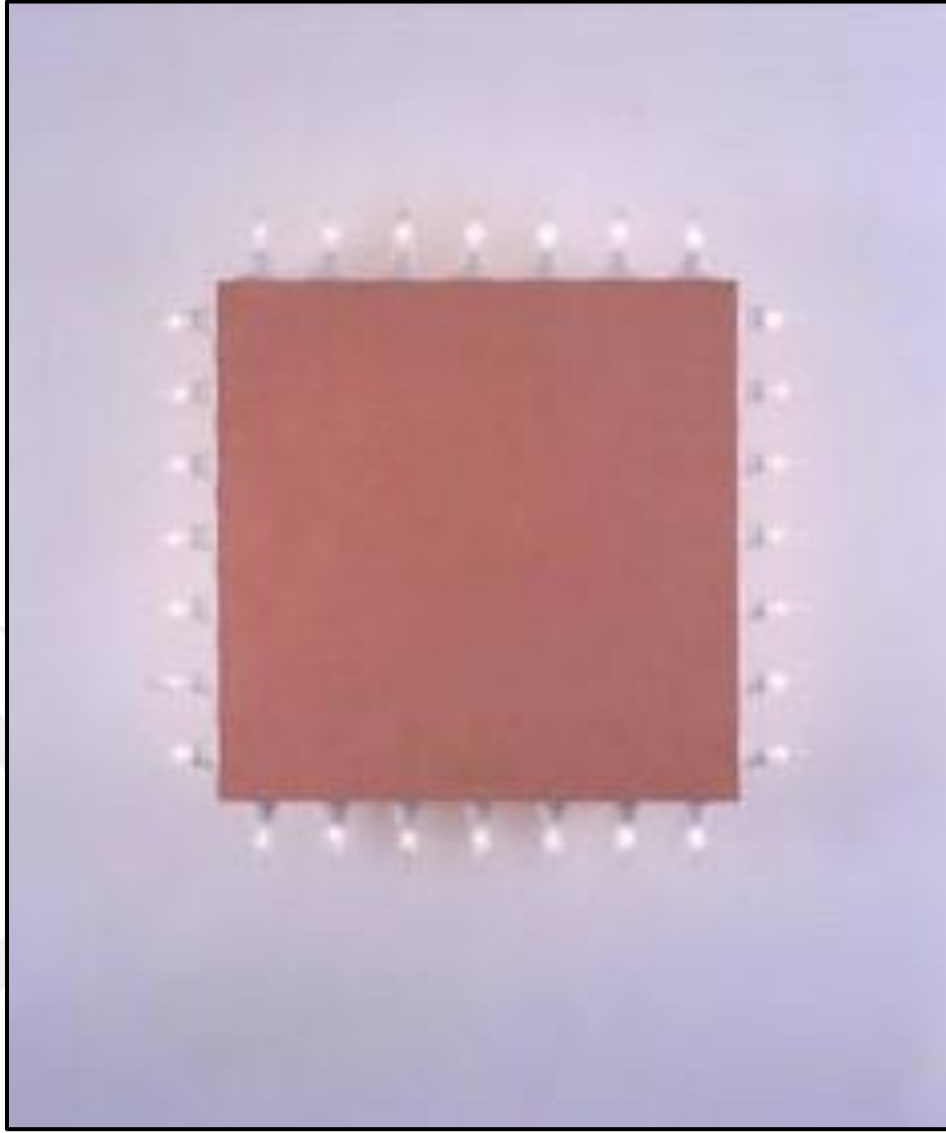
3.4.6. Dan Flavin (1933-1996)

Işıklı yapılarıyla tanınan 1933 doğumlu Amerikan sanatçı Dan Flavin, endüstriyel tasarım ürünü olan floresanı içinde bulunduğu mekanı sararak kaullanması ve bu mekanlarda basit bir anlatım tercih etmesiyle tanınmaktadır. Tabloların ve suluboyaların çerçevelerini ampullerle ve floresan lambalarla çeviren Flavin, 1961'deki ilk sergisindeki "İkon" adlı eserinde de bunun bir örneğini ortaya koymuştur.

Sözcük anlamı olarak "ikon" kelimesini dönemin şartları gereği dinsel terim olarak değil, elektrik aydınlatmasının hiyerarşik düzeni olarak kullanmış ve bu kullanımda çerçevelerin ışıkla bezendiğini ortaya koymuştur (Ataseven, 2012: 91-93).

"Herkesçe bilinen şeyleri görmekten kaynaklanan sanatsızlıktan" yakınan Flavin, 1967 yılında minimalizmin sembolizmden uzaklaştığını ifade etmiştir. Yalnızca floresanı kullanarak ışığı ve onu ileten endüstriyel maddeyi birar sanat malzemesi haline dönüştüren sanatçı, bu sayede kendi varlığı ve basitliği içerisinde göz kamaştırmayı başarabilen sanat eserleri ortaya koymuştur.

Eserlerini yontarak ya da boyayarak değil, floresanları yeniden aranje ederek sunan Dan Flavin, bu lambaları kullanırken çeşitli renklerden yararlanmış ve vermek istediği mesajı boyalara ya da farklı şekillere ihtiyaç duymadan izleyicisiyle buluşturmuştur. Dan Flavin, floresan eserleriyle sanatı ve sanatçıyı kendi atmosferlerini yaratmaya sevk etmiştir (Gablik, 1991: 35-38).

Kaynak: <https://www.wikiart.org/en/dan-flavin/icon-v-coran-s-broadway-flesh-1962>

Şekil 3.4.6.1: Dan Flavin, İkon V(Coran's Broadway Flesh), 1962

İlerleyen dönemlerde daha devrimci bir yaklaşım izleyen Flavin, floresan ve onun yansımasını daha mitolojik bir anlama yükleyerek kendisinin “teknolojik bir fetişinin” olduğu gerekçesiyle bu mitolojik anlamı yüklediği eserlerin floresanlarıyla yeniden yorumlandığını belirtmiştir. Yapıtlarında ışığın boşluğa yayılmasıyla kendi özel alanını yarattığını ve bu sayede kapsayıcı ışığın alandaki etkisiyle sanatını aktardığını savunmakta olan Dan Flavin, elektrik ışığının rolünü mimariyi aydınlatmaktan çok mimariye kattığı anlam üstünden vurgulamaktadır.

Her alan için farklı bir ışık kullanıp her mekana farklı bir anlatım kazandırmıştır. Bu sayede sanatçı, içinde bulunduğu mekanı eserleriyle birleştirmiş ve minimalist sanat akımının doğru bir temsilcisi haline gelmiştir (Joachimides ve Rosenthal, 1993: 240-242).

Yorumlamada ve mekanda eseri birleştirmede önemli açılar ortaya koyan Flavin, eserlerinde daima bir harmoni yakalamış ve birkaç düzenlemeyle elde ettiği bu harmoni onu minimalizmin öncü sanatçılarından biri haline getirmiştir. Mistik etki ve duygusal çeşitlilik hususlarında zenginlik barındıran eserleri sayesinde Dan Flavin, minimalizmin ortaya koyduğu düzen, ölçü, yalınlık ve sistematiklik şartlarını sağlamıştır ve bu da eserlerinin renkli olmasının yanı sıra ne kadar minimalist sanat ürünü olduğunu ortaya koymuştur (Fineberg, 1995: 426-418).

4. BÖLÜM

MINİMALİST SANAT AKIMININ MODA TASARIMINA YANSIMASI

4.1. 1900-1960 Yıllarında Minimalist Eğilimler

1900'lerin başında ilk önce giyimde sadeleşmeyle kendini gösteren minimalizm, karmaşıklıkların basitleştirilmesi ve özellikle resmi giyimde daha yalın bir tutum izlenmesi gerektiğini savunmuştur. Minimalizmin etkisinde çalışan sanatçılar ve mimarlardan sonra modernist yazarların da gelenekselci yapıyı terk etmesiyle minimalizm akımı gündelik yaşama ve sanata daha çok yayılmıştır. Silüet ve formun aşırılıkları terk edilerek daha insan anatomisine yakın çerçevelerde hareket etmeyen sanatçılar, nihayetinde modada da kendilerini göstermeye başlamışlardır. 20. yüzyılın ilk on yılı içerisinde renk ve düzenlemede sadeleşmeye giden moda sektörü, enstelasyon ve minimalizmi bir araya getirerek kendilerine has çizgilerde ilerlemeye başladılar. Abartılı kıyafetlerin yavaş yavaş terk edilmeye başlandığı bu dönemde, basit çizgiler ve daha keskin hatlar ön plana çıkmıştır (Walker, 2011: 56,57).

Yüzyılın başından itibaren yaşanan sosyal ve politik değişimler neticesinde moda, sanat ve mimari de bu değişimleri takip etmiş ve ortaya koydukları akımlar çerçevesinde değişimin öncüsü olmuşlardır. I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan sosyal değişim ve kadınlara 1920'lerde oy hakkının verilmesiyle moda ve sanat da değişime uğramıştır. 20'lerde kadınların gündelik hayatta daha aktif olmasıyla giydikleri kıyafetler de buna bağlı olarak daha basit ve keskin hatlar kazanmıştır. Kadınların özgürlük hareketinin bir sonucu ve destekleyicisi olarak modada minimalizm hareketi hızlanmış ve bu sayede kadın kıyafetlerinin gündelik hayatta kullanımı kolaylaşmıştır. Kadınların okçuluk ve tenis gibi sporlar yapabilmeye başlamasıyla bu kategorilerde de moda değişimleri olmuş ve daha rahat hareketi sağlamak için aşırılıklardan sıyrılmaya başlamıştır (Bryant, 2013: 91,92).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/346143921346063766/?Ip=true>

Şekil 4.1: Coco Chanel Kıyafet Tasarımı 1931

Vionnet ve Chanel gibi isimlerin aktif olduğu 1930'larda kadın kıyafetleri süsleme ve dekorasyon özelliklerini geride bırakarak bir amaç doğrultusunda tasarımlar yapmaya başlamış ve basit çizginin şıklığını kanıtlayan tasarımlar ortaya koymuşlardır. Minimalizmin sanat tarihine kalıcı olarak yerleşmesinden de önce moda dünyasına yerleşmesi önemli bir adım olmuş, şıklık ve belli bir kalıpta görünme zorunluluğu ortadan kaldırılarak rahatlık daha fazla yer verilmeye başlamıştır (Dereboy, 2008: 208-210).

II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden hemen önce Vogue'nun sunduğu "New Look" (Yeni Görünüş) temasıyla moda daha sade ve keskin hatlara sahip olmuş, bu sayede savaştan sonra dahi bu görüntüden ödün vermeyerek minimalizmin sanata girişinden önce modaya girişini kalıcı hale getirmiştir.

"İdereli kullanım" gereği aşırılıktan ve fazla gösteriştten vazgeçen moda dünyası, hem hitap ettikleri kitlenin maddi olanaklarına hem de değişen dünyaya hitap etmişlerdir (Connikie, 1990: 27-29).

4.1.1. Coco Gabrielle Chanel (1883-1971)

1883 doğumlu dünyaca ünlü modacı Coco Chanel, teyzesinden aldığı terzilik bilgisiyle yola çıkarak 20. yüzyıl modasına damgasını vurmuş bir modacıdır. Modernlik ve konfor hususları üstünde duran Chanel, pek çok farklı kadın kıyafeti çizgisi tasarlamış, tasarladığı çizgilerle gerek erkeksi gerek alışılan feminenlik duygusunu kıyafetlerinde vermeyi başarmıştır. Terzilikten kazandığı birikimiyle kendi moda evini açan Chanel, burayı yine kendisi yönetmiştir ve güçlü duruşuyla moda çizgilerinin yansıtmak istediği kadın imajını desteklemiştir.

Modanın sonsuz bir sanat eseri olamayacağını sıklıkla vurgulayan Coco Chanel, elbiselerin ve dizaynların "büyüleyici ve geçici" oldukları gerçeğinin unutulmaması gerektiğini savunmuştur. Modanın bir ticaret olduğunu ve ticaretin ayakta kalabilmesi için modanın her zaman ilerlemesi gerektiğini belirten Chanel, abartıdan uzak tasarımlarıyla 20. Yüzyıl kadınının konforu ve stilini kendine amaç edinmiştir (Gürsoy, 2010: 56,57).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/352336370842068095/?Ip=true>

Şekil 4.1.1.1: Coco Chanel Modern Kadın Giyimi, 1920

Denizci stili giysiler, V'yaka kazaklar ve kaliteli kumaşlardan tasarladığı sade çizgilerle kadın giyimde büyük bir değişim yaratan Chanel, beyaz, krem, gece mavizi, siyah gibi basit renklerle şıklığı yakalamış ve minimalist kıyafetlerde bir marka halini almıştır.

Sloganlarında fazlalıkların atılması ve aşırılıklardan kaçınılmasını savunan Chanel, savaş dönemindeki el şıkışıklığında gündeme gelen siyah elbise ünlü yapmış, tasarımlarında bu kumaşı kullanarak “eldekiyle yetinme” anlayışı yeni bir boyut kazandırmıştır (Eray, 1997: 38,39).

Coco Chanel’in modern ve sade tasarımları kadınları giyimde daha özgür bırakan eserleriyle minimalizm dünyasının aranan yüzü olması kaçınılmaz olmuştur. Modern kadını kendi imajında yaratan Chanel, ortaya koyduğu eserleri bilinçli bir şekilde tekstil piyasasına sürmüş ve ticari zekasını kullanarak markasını ilerleyen yıllarda da aynı çizgide fakat farklı modellerle ilerletmeyi başarmıştır.

Bu sayede Coco Chanel, sadece bir giyim markası olmaktan çıkmış, aynı zamanda tarihe tanıklık eden önemli bir yapılanma haline gelmiştir. Zengin ve gösteriş görüntüsünün zevksizlik olarak nitelendirilmeye başlanmasıyla Chanel daha çok aranan bir markahaline gelmiş, 20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren minimalist sanatın modada en önemli temsilcilerinden biri haline gelmiştir (Şaman ve Duru, 2015: 25,26).

4.2. 1960-1990 Yıllarında Minimalist Akım

1960’larda sanatta da kendini göstermeye başlayan minimalizm akımıyla beraber yaşanan minimum dikiş, ağırlık ve detay anlayışı; modernizmin geleceğinin kaynağı olarak algılanmıştır. 1960’larda başlayan pop müziğin etkisi, rock müzik anlayışı ve yaşanan teknolojik gelişmeler doğrultusunda kendi bilincini kazanan minimalizm, modanın gelip geçiciliğine karşın kendi yerini sağlamlaştırmış ve öncesinde toplumdaki soyutlanmış olan sanatı halkla bir araya getirerek afişlerden albüm kapaklarına kadar her alana yansımıştır.

Pierre Cardin, Yves Saint Laurent, Mary Quant gibi isimlerin çıkmaya başladığı bu dönemde, minimalist moda kendini göstermeye ve ilerlemeye devam etmiştir (Givry, 1998: 43-46).

Geleneksel yaklaşımı hem sanat hem de modada reddeden 1960'lar, yapısı gereği bir başkaldırı hareketi olarak kabul edilmiştir. Yapısındaki isyankar hava sebebiyle kendisinden önce gelen sanat akımlarının gösterişini reddeden bu kuşak, minimalizmin artık sanata da iyice yerleşmesiyle vermek istedikleri mesajı kendi belirledikleri yöntemlerle vermeye başlamışlar, böylelikle kendilerinden önce gelen kısıtlayıcı sanat anlayışına artık ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir.

Yaptıkları minimalist sanat akımlarının endüstriyel alana taşınmasıyla sadece giyim modasında değil, mobilya ve yaşam tarzı gibi alanlara da etki eden minimalist sanatçılar, bu sayede daha önce girmelerinin mümkün kılınmadığı alanlara sanatlarını yansıtabilmişlerdir. Minimalizmin bir dekor ve tasarım unsuru olarak kullanılmasıyla sanatlarını gündelik hayatın her alanına taşıyabilen sanatçılar, bu sayede içinde buldukları akımları kalıcı kılmış ve kendilerinden sonra gelenler için önemli birer basamak olmuşlardır (Lehmann, 1998: 93-94).

Kaynak: <https://www.ssplprints.com/image/95339/warner-g-pierre-cardin-fashions-at-the-Sunday-times-fashion-awards-1963>

Şekil 4.2: Pierre Cardin, Topluluk 1963

Bu dönemde ortaya çıkan kıyafetlerin detaylarının dahi olabilecek en az malzemede ve şıklıkta olması, takip eden senelerde markaların kimliğini belirlemiş ve minimalist çizgiyle yola çıkan önemli eserler bu dönem çerçevesinde ve sonrasında bile oldukça göz önünde bulunan parçalar olmuştur. Modanın geçiciliğine bir zıtlık oluşturan minimalizm, kalıcı duruşu ve her moda akımına uyarlanabilir yapısıyla 1960-1990 arası otuz yıllık dönemde pek çok marka ve sanatçı tarafından tercih edilen bir sanat akımı olmuştur.

Bu sayede minimalizm, sanat ve modayı bir araya getirip modanın 20. yüzyılın başında tek başına sırtlandığı bu akımı çeşitli alanlarda katılıma açık hale getirilmiştir (Ambrose ve Harris, 2012: 201-203).

Dior ve Yves Saint Laurent gibi önemli markaların kurucuları bir araya gelip ortak çizgiler ve tasarımlar üstünde çalışarak takipçilerini ve moda sektörüne teşvik etmişler ve yaptıkları katkılar neticesinde Coco Chanel'in tasvir ettiği geçicilik gerçekliğinden marka olarak uzaklaşmışlardır. Hazır giyim koleksiyonlarının gündeme gelmesiyle daha çok markanın iş birliği yapması da moda sektöründe kalıcılık için önemli bir adım olmuştur (Ertürk, 2011: 53,54).

4.2.1. Andre Courreges (1923-2016)

Modanın bir sanat dalı olmadığı iddalarına karşı çıkan modacı Courreges, 1923 yılında Fransa'nın Bask bölgesinde doğmuştur. Moda kariyerine başlamadan önce mühendislik eğitimi alan modacı, daha sonrasında yöneldiği modanın bir kendini yansıtma aracı olduğunu savunurken, yarattığı esere zevk ve oran katmakla yükümlü olduğunu savunmaktadır.

1960'ların kadın modasını belirleyen ve kadınların "Courreges giyinmesi" tanımını ortaya çıkaran modacı, 11 yıl süreyle çalıştığı Balenciaga modaevi sayesinde engin moda anlayışına derin bir bilgi katmıştır.

Frasızca "zarf" anlamına gelen "anvelop" kapanışlı yakalar ve elbise kenarlarında siyah ipek grogren bordürler kullandığı için modern ve minimalist moda akımının önde gelen isimlerinden biri olmuştur (Dereboy, 2008: 152-154).

Döneminin teknolojik kumaş üretiminden faydalanan Courreges Retro akıma kapılmamış, kendi çizgilerinde ilerleyerek yumuşak ve zarif stiller üstünde çalışmıştır. Yumuşak kumaşları tercih eden ve fabrikasyon kumaş kullanmakta bir sakınca görmeyen modacı, mühendislik eğitiminin de verdiği bir disiplinle minimalist çizgileri modayla tanıştıran öncü isimlerden biridir.

Courreges, Dior ve Chanel gibi markalarla direkt rekabet halinde olmuştur. Yaratıcılığının sönmeye başlamasıyla beraber ise markayı 1980'lerde Japon firmalarına satmış olan modacı, on sene içerisinde şirketini geri almıştır. Bunu takip eden dönemden günümüze değin, Courreges'in eski ihtişamı geri getirilmeye çalışılmıştır (Dion ve Mazzalavo, 2016: 16-17).

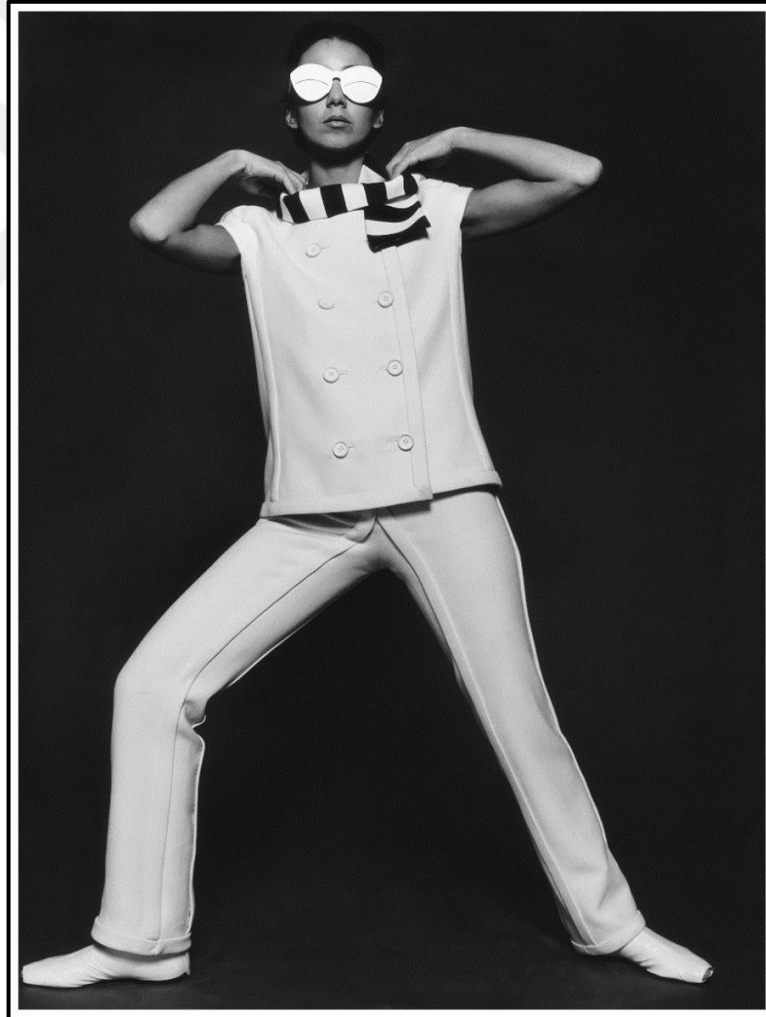

Kaynak: <https://www.vogue.fr/thevoguelist/thevoguelist/courreges-/882>

Şekil 4.2.1.1: Andre Courreges 1960

Uzay modasını yaratmış olmasıyla tanınan Courreges, yaratıcı ışığını kaybetmeden hemen önceki süreçte beden ve bedenın kıyafetle ilişkisini tanımlayan akımlara öncülük etmiş, minimalist modanın rakipleri Dior ve Chanel gibi halka arz edilmesinde önemli katkılar sağlamıştır.

Retro akımına kapılmamış olsa da dönem çerçevesindeki meslektaşları tarafından geçmişe bağlı kalmakla yargılanmış, her ne kadar minimalist akımda bir öncü olarak görülse de zaman içerisinde geriye dönük ve modası geçmiş olarak görülmeye başlamıştır. Bu yüzden Courreges, daha çok 1960-1970 modasında kendini göstermiş ve ilerleyen dönemlerde moda sahnesinin geri planında kalmıştır (Dion ve Arnould, 2011: 516-518).

Kaynak: <https://pleasurephotoroom.wordpress.com/2015/01/08/pantsuit-by-andre-courrage-1965/>

Şekil 4.2.1.2: Andre Courrage 1965

Courreges'in adını taşıyan tasarımcının da ötesinde bir marka olarak bugüne değin 1960'ların modasını kullanarak yaptığı tasarımlar, beraber çalıştığı ve rekabet ettiği firmalar ve markalar tarafından tasvip edilmemektedir. Pek çoğu artık Courreges'in zamanında minimalist moda akımında çığır aşmış tasarımlarının gündemde olmadığını ve tasarımcının ihtişamlı bir dönüş yapamayacağını iddia etmektedir.

Nitekim, Courreges'in kendisine has zarif çizgileri ve ince kumaş kullanımıyla 1960'ların hızla yükselen minimalist değerleri yansıttığı moda anlayışı, dönemi takip eden tasarımcıları etkilemiş ve etkilemektedir (Brown, Kozinets ve Sherry, 2003: 25-27).

4.2.2. Cristobal Balenciaga (1895-1972)

Modayla ilişkisi olan ya da olmayan herkesin bildiği ve tüm modacılar arasında en yüksek mertebe ve değer gören Cristobal Balenciaga, 1985'te İspanya'da doğmuştur. Givenchy, Vionnet ve Chanel gibi pek çok önemli ismin saygısını kazanmış olan ünlü modacı, çizgilerinde ve dikte ettiği yaşam tarzında daima kibarlığı, sadeliği ve şıklığı savunmuştur.

Minimalist akımın önemli temsilcilerinden biri olan Balenciaga, renk paletini oldukça sınırlı tutmuş, bu sayede renklerden ziyade tasarımlarıyla öne çıkmayı başaran ve kalıcılığını devam ettiren nadir isimlerden biri olmuştur. Balenciaga, zamanının ötesinde bir tasarımcı olmanın yani sıra kullandığı sade tonlarla da tanınmış, akıl hocalığı yaptığı pek çok modacının günümüz moda anlayışının temel taşlarını oluşturmuştur (Watson, 2007: 120,121).

Tasarımcılığını dahi gölgede bırakacak kadar usta bir terzi olan Balenciaga, diktiği her türden kadın kıyafetini içinde bulunduğu topluma kabul ettirmeyi başarmış bir modacıdır. Eserlerinin sanatsal bağlamda değerli bulunulması bu bağlamda kaçınılmaz olan ünlü modacının ortaya koyduğu her koleksiyonda kendi diktiği parçalar muhakkak yer almaktaydı.

”Şık olmanın özü fazlalıklardan kurtulmaktır” anlayışıyla modanın altın kuralını yakaladığı savunulan Balenciaga, bu sayede Vogue gibi modanın demirbaşı dergileri tarafından dönemi içerisinde ve sonrasında el üstünde tutulmuştur. Taklit edilmesi neredeyse mümkün olmayan, özgün parçalar yaratan Balenciaga, şık görünmek için fazla detay kullanan meslektaşlarını eleştirmiş ve örnek bir minimalist olarak tasarımlarında bu aşırılıklardan kaçınmıştır (Demirkol, 2008: 167-170).

Kaynak: <https://www.vogue.co.uk/gallery/suzy-menkes-v-and-a-cristobal-balenciaga-the-legend-and-the-legacy>

Şekil 4.2.2.1: Cristobal Balenciaga 1960-1962

Saf ve soyut tasarımlarıyla seçkin bir müşteri kitlesine ulaşan Balenciaga, yaptığı tasarımlarla 1960'lı yılların sonlarından itibaren büyük etki uyandırmıştır. Saten, tafta, dantel gibi çeşitli kumaşları kullanan modacı, A kesim çizgiler kullandığı tasarımlarıyla sade ama moda dünyasında çığır açan yenilikler yapmıştır. Harper's Bazaar ve Vogue gibi dergilerin 20. yüzyılın başından itibaren sıkı takip ettiği Balenciaga her dönemin modacısı ve ustası olmakla beraber, yaptığı tasarımlar minimalist akımı yakalamış ve hatta akımın önde gelen isimlerinden biri olmuştur (Dimant, 2010: 83-86).

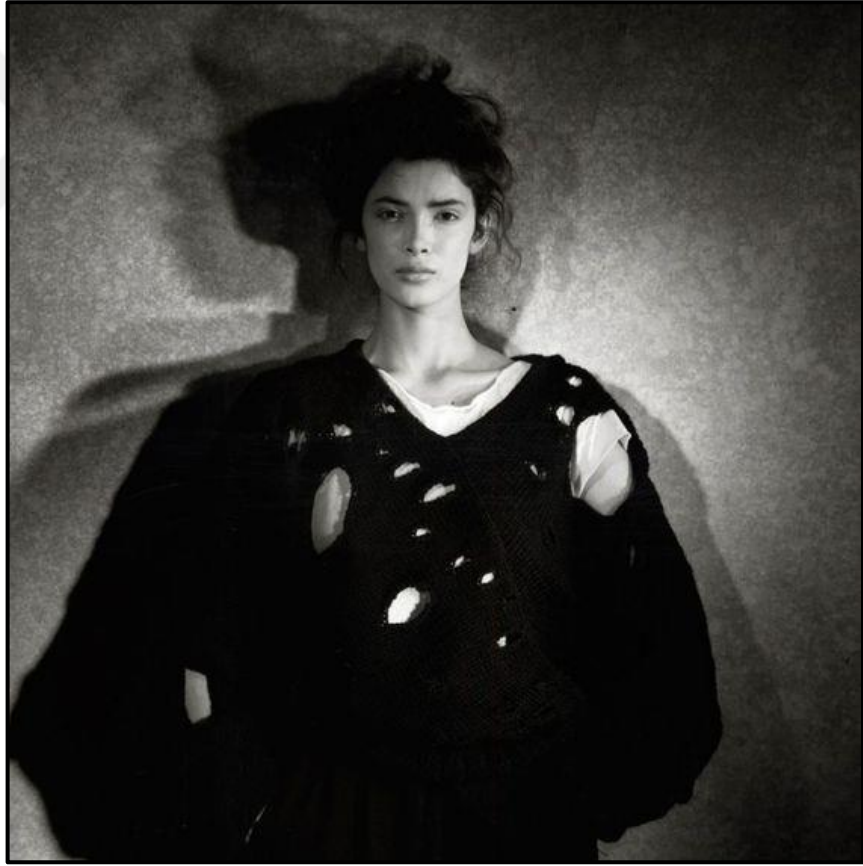

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/62839357271359999/>

Şekil 4.2.2.2: Cristobal Balenciaga 1965

4.2.3. Rei Kawakubo (1942)

1942'de Japonya'da doğmuş olan Kawakubo, 1973'te Paris'te "Comme des Garçons" adlı modaevini kurmuştur. Bu modaevinin ortaya koyduğu tarz ağırlıklı olarak siyah-beyaz ikilikler, geleneksel tarzların tersine çevrilmesi ve gelişigüzel elastikleştirme teknikleri üstünde durmuştur. Ayrıca renklerin anlamını yeniden yorumlayan Kawakubo, önceden matem rengi olan ve modada başka renklerle eleştirilerek kullanılan siyahı, moda'nın vazgeçilmez bir ögesi olarak parçalarında ve tasarımlarında kullanmıştır. Çağdaşları Yamamoto ve Miyake gibi modayı güzel sanatlardan biri olarak gören tasarımcı, entellentüel bakış açısıyla modayı yeniden yorumlamış ve gelenekselleşmiş kalıpları ortadan kaldırmayı hedeflemiştir (Kawamura, 2004: 202,203).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/335588609719420062/>

Şekil 4.2.3.1: Rei Kawakubo 1982

Yapıtlarıyla diğer moda tasarımcılarının yansıttıkları konular üstünden kendilerini sorgulamasını sağlayan Kawakubo, Japon modacılar arasında öncü bir isim olup yaptığı yeniliklerdeki sadelik ve netlik sebebiyle önde gelen minimalist modacılarından biri olmuştur. Kawakubo, klişeleşmiş şaşayı ve ihtişamı reddetmiştir ve modanın “ne olması gerektiği” algısını bir kenara bırakarak kendi vizyonunu tasarımları üstünden bütün netliğiyle yansıtmıştır.

20. yüzyılın sonlarına yaklaşırken post-endüstriyel anlayışı ortadan kaldırmayı hedeflemiş, bu sayede “görünmez” olan ve “görülmeyen” arasındaki çizgiyi belirlemiştir. 1990’larda The New York Times tarafından ortaya atılan “dekonstrüktivist” akımla beraber, Comme de Garçons’un kurucusu Kawakubo bu akımın annesi olarak görülürken, Jean-Paul Gaultier de babası olarak anılmıştır. Modacıların kendilerine dayatılan ölçü ve algıları bir kenara atmasıyla sınırları zorlaması, Kawakubo’nun öncülük ettiği önemli aktivist hareketlenmelerden biridir (Loscialpo, 2015: 17-19).

Bir Doğu kültürü olan Japon mirasını modada daha önce düşünülmemiş şekillerde tasarlayan ve alışılmışın dışında bir skala sunan Kawakubo, bu yaklaşımıyla özellikle 1980’li yıllarda ses getirmiş önemli bir modacıdır. Saflık üstüne kurulu bir görüşü olan Comme de Garçons, modağa güçlü yaklaşımı sayesinde dikkatleri üstünde toplamış ve bedeni tamamen örten tasarımlarıyla gündeme gelmiştir. İnsan vücudunun üstünde yansıtabilecek her açıyı bulup kullanan Kawakubo, kumaşı bedenin her kısmında göstermeyi hedeflemiştir (Koda, 1985: 7,8).

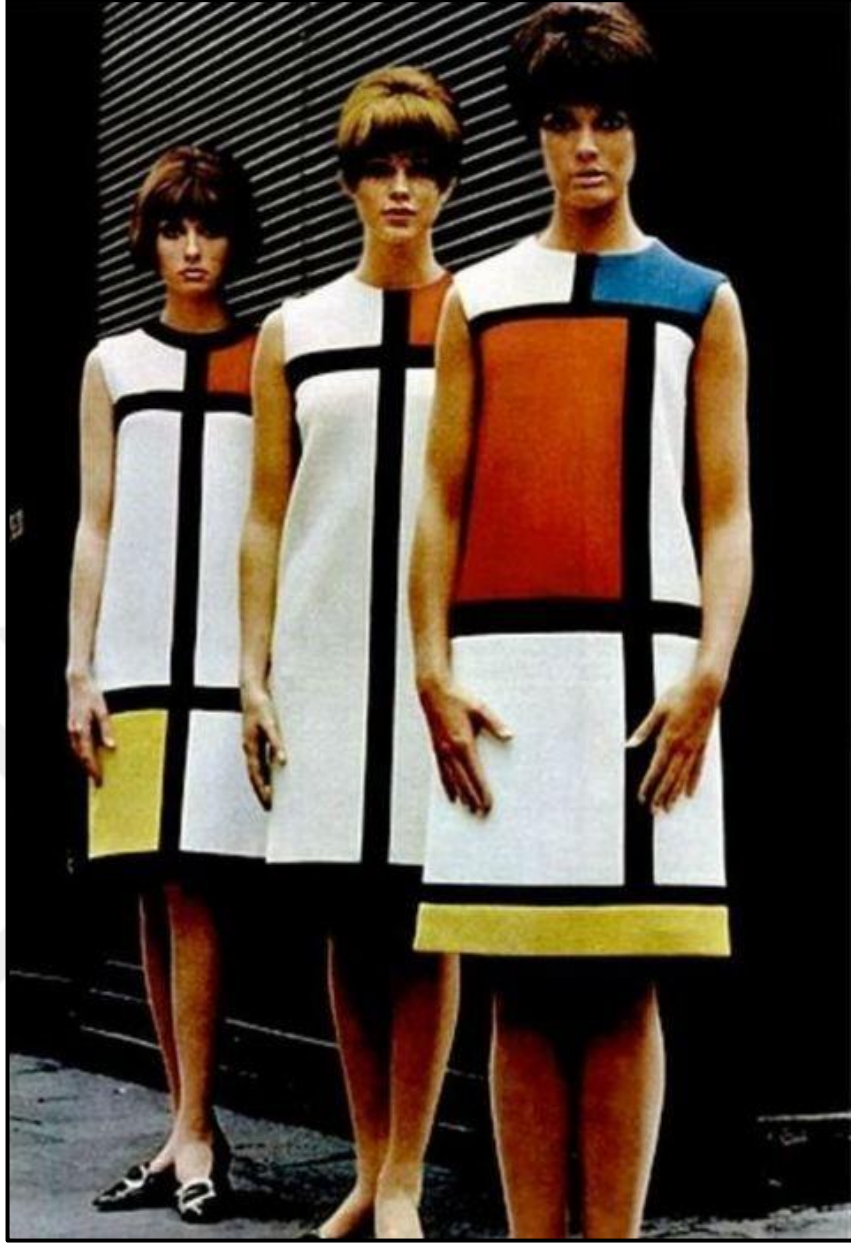

Kaynak: <https://collections.vam.ac.uk/item/O73390/jumper-kawakubo-rei/>

Şekil 4.2.3.2: Kawakubo, "Anti-Moda" 1980

4.2.4. Yves Saint Laurent (1936-2008)

1936 Cezayir doğumlu Saint Laurent, küçük yaştan itibaren modacı olmayı hayal etmiş ve kendisini sıklıkla “kız kardeşinin bebeklerine elbiseler yapıp Paris’e gitmeyi düşleyen bir çocuk” olarak tasvir etmiştir. Soyadındaki Saint önceki istinaden moda camiasında da bir “Aziz” olarak tanınan Saint Laurent, tasarımlarında Leon Bakst ve Piet Mondrian’dan ilham almıştır.

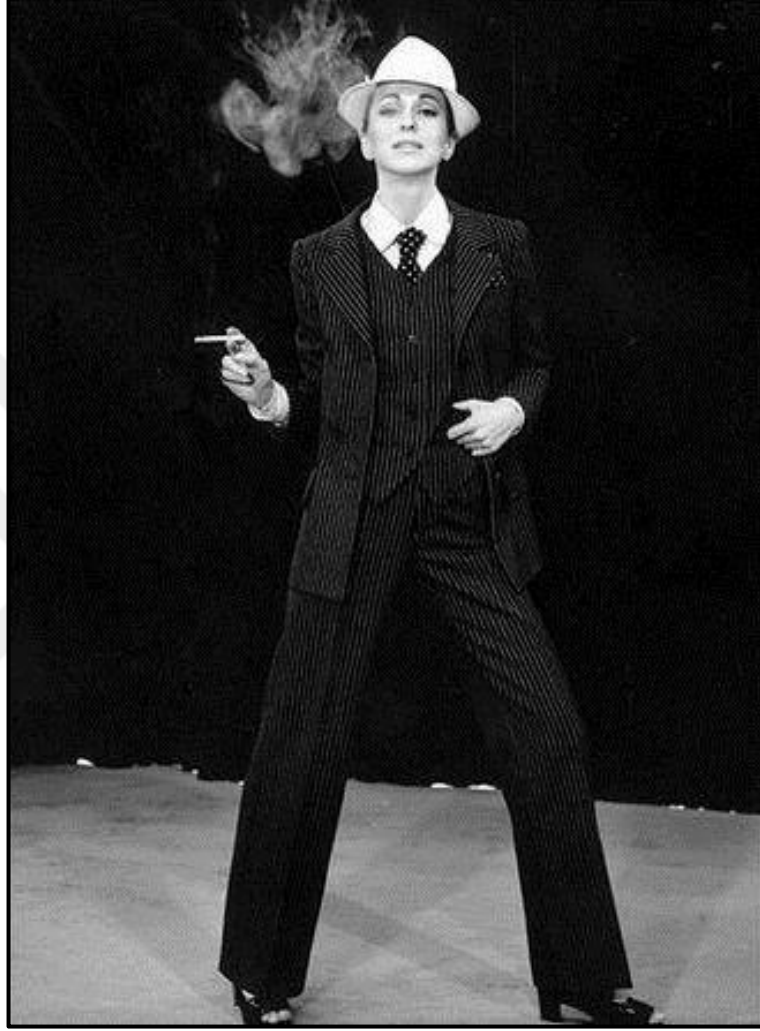

Kaynak: <http://fashionhistorian.net/blog/2012/07/30/ysl-mondrian/>

Şekil 4.2.4.1: Yves Saint Laurent, Mondrian 1963

Kadın vücudunun doğru açılarını ve ölçülerini kullanarak tasarladığı feminen smokinlerle 1960'larda gündeme gelen Saint Laurent, "Mondrian giysi takımları" olarak adlandırdığı eserleriyle pek çok kadın müşterisinin beğenisini ve takdirini kazanmıştır. Minimalist tabloları tasarımlarında kullanan ünlü modacı, modayı ve resim sanatını bir araya getirerek iki dalın sanat altında birleşebildiğini kanıtlayan eserler ortaya koymuştur (Watson, 2007: 207-210).

“Le Smoking” takımıyla ses getiren modacı, kadınların moda yoluyla gündelik hayatta seslerini duyurmaları açısından oldukça önem arz etmiştir. Feminist akımlarda modayı kullanan kadınlar, takip eden yıllarda bu tasarımları kullanarak bir tepki ortaya koymuşlardır.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/358528820309617132/?Ip=true>

Şekil 4.2.4.2: Yves Saint Laurenti Le Smoking 1960

Saint Laurent, aynı zamanda “köylü elbiseleri” olarak adlandırılan tasarımları Paris modaevlerine sokmuş ve modada önemli bir çığır açmıştır. Bulunduğu dönem içerisinde herkes tarafından oldukça saygı gören Yves Saint Laurent, başarılarıyla pek çok ünlü ismin dikkatini çekmiş, moda ve sanat dünyasında önemli dostluklar kurmuştur.

Bu dostluklar neticesinde daha çok tanınan ve sevilen modacı, tasarımlarının daha kolay tanınmasını sağlamıştır ve bu şekilde Yves Saint Laurent, ya da daha çok bilinen adıyla YSL, moda dünyasında kalıcı bir yer edinmiştir (Farennikova ve Prinz, 2011: 22-24).

Kaynak: <https://www.nytimes.com/2008/06/02/fashion/02laurent.html>

Şekil 4.2.4.3: Yves Saint Laurent, Zengin Köylüler 1976

“Zengin köylüler” olarak tasarımları sunulan kıyafetleriyle, 70’lere damgasını vuran Yves Saint Laurent, bu dönemde verdiği demeçlerde çalışan genç kadın modasına yöneleceğini belirtmiştir.

Tasarımlarına gereğinden fazla fiyat biçtiğini söyleyenlere ise çalışanlarını sokağa atmayacağını, modaevini açık tutacağını ve bundan dolayı özür dilemeyeceğini belirtmiştir.

1970’lerin sonuna doğru tasarımlarında oryantal dokunuşlar görülen Saint Laurent, bu dönemde oldukça lüks kıyafetler tasarlamış ve altını kıyafetlerinde kullanmaktan kaçınmıştır. Solcu kesimlerden aldığı tepkilere rağmen tasarımları oldukça yayılan Saint Laurent, zengin tasarımlarıyla nostaljik olarak görülebilen ve “fazlaca kostüme yakın olmasıyla” yargılanan bir merceğe altına alınmıştır.

Yine toplum tarafından bir “aziz” olmasıyla tanınan modacı, eserlerinde geri adım atmamış ve aldığı negatif eleştirilere karşın oldukça kalıcı bir isim olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Eserleriyle içinde bulunduğu her döneme hitap etmeyi başarmış Yves Saint Laurent, 1960-1990 arası dönemde minimalizm de dahil olmak üzere pek çok moda sahasına el atmıştır (Steele, 1997: 287,288).

4.2.5. Pierre Cardin (1922)

Pierre Cardin, tasarımlarında geometrik desenleri uzay havasıyla yansıtarak kimine göre fütüristtik bir hava yakalarken kimine göreyse indirgemeci tavrıyla minimalizm akımına yaklaşmıştır.

Daha çok avangart bir tutum sergileyen Cardin, 1960’ların sonlarında bu dönemin sanat akımını dönemin mimarisinden etkilenerak yorumlamış ve dolayısıyla minimalizm temel bakış açısını tasarımlarında ustalıkla yansıtmıştır.

Eserlerini geleceğe bir miras olarak bıraktığını belirten Cardin, kadın kıyafetlerinde çağdaşları gibi oturmaya ve çalışmaya, araba kullanmaya elverişli kıyafetler tasarlamıştır. Modanın feminizmde itici güç rolü uygulamasında önemli bir yeri olan Pierre Cardin, bu konumunu küçümsememiş ve çizdiği her çizgide kadın modasını bir adım daha ileriye taşımıştır (Bianchy ve Novelty, 2002: 11-13).

İndirgemeci yaklaşımı ve minimalizmi yeni ve alışıldığın dışında bir yolla inceleyen Pierre Cardin, tasarımlarında hep bir adım ilerisini düşünmüş ve geleceğe yönelik tasarımlar yapmıştır.

1980’lere doğru neredeyse 800 farklı ürün tasarımı bulunan Cardin, markasının lisans alma politikasını doğru yöneterek tuvalet oturağına varana kadar pek çok ürün tasarlamış ve satışa sunmuştur. Bu sayede yüksek mertebeli müşterilerine değil, orta sınıfa da ürün sunabilmiş, toplumun her basamağında aranan bir isim haline gelmiştir. Öyle ki, uyguladığı bu şirket politikası pek çok ekonomistin dikkatini çekmiş ve alanda “Pierre Cardin yönetmeliğı” adını almıştır (Kort, Caulkins, Hartl ve Feichtinger, 2005: 1365,1266).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/369013763193077441/?Ip=true>

Şekil 4.2.4.5.1: Pierre Cardin, Fütüristiklik 1060

Bir Fransız markası olarak Fransız gelenek ve modasından oldukça uzak durmuş olan Pierre Cardin, 1990'ların sonuna doğru 6,5 milyar dolarlık bir servet elde etmiş olsa da bu süreçte lüks olarak tanımlanan ürün ve tasarımlar arasındaki yerini zaman içerisinde kaybetmiş, nihayetinde sosyetikten ziyade herkesin kolaylıkla temin edebildiği bir marka halini almıştır.

Bu yüzden dönemin pek çok marka ve modacı tarafından kendi kulvarlarında görülmemiş olan modacı Pierre Cardin, aynı adı taşıyan markasının bu durumundan şikayetçi olmamış, aksine olabildiğince fazla insana ulabildiği için bu durumdan mutluk duymuştur (Ainamo ve Djelic, 1999: 634-636).

Kaynak: <http://www.fashionencyclopedia.com/Bo-Ch7Cardin-Pierre.html>

Şekil 4.2.4.5.2: Pierre Cardin, Sonbahar 1968

Pek çok farklı açıdan yargılanmış olan Pierre Cardin, tasarımlarına ön yargıyla yaklaşmayan müşteri kitlesi ve her kesimden insana hayatının her alanından ulaşma politikasıyla toplum içinde azımsanamayacak kadar kalıcı bir yer edinmiştir. Sadece moda ve sanatta değil, iş ahlakı ve ekonomik zekasıyla da müşteri portföyünü oldukça geniş tutmuş, lisanslı ürünleri sayesinde adını korumaya alabilmiştir (Walker, 2011: 78-80).

4.2.6. Calvin Klein (1942)

Amerika'nın ruhunu kolayla yakaladığı ve hatta yarattığı söylenen Calvin Klein, 1942'de Amerika'da doğmuştur. 1970'lerden itibaren Amerika'nın modasını elinde evirip çevirip bugünkü haline getiren Klein, modelleri üstünde düzenlediği tasarımlarının imajını yönlendirmiş, inceltmiş ve gerektiği noktalarda yeniden tasarlamıştır. Kate Moss gibi süper modelleri fark edip onları dönemleri içerisinde ilerlemeye teşvik eden Klein, aynı zamanda bu modellerle kurduğu iletişimle de tanınmaya devam etmiştir.

Kıyafetlerini yeniden tasarlayıp sadelikten yana ilerleyen ünlü modacı, bütünüyle Amerikan teması taşıyan yapıtlar ortaya koymuştur. 1980'lere geldiğinde özel materyallerle tasarladığı kıyafetleri minimalizme örnek teşkil etmiş, kolay giyilebilen ve şık tasarımlar üstünde durmuştur. Klein, sıradan, beyaz bir gömlekle örnek bir kazağın kombini gibi basit ama göz ardı edilen tasarımlarla gündeme gelmiştir (Mendes, 1999: 105,106).

Calvin Klein, modacı kimliğinin yanı sıra tasarladığı ürünlerin reklamını yapma şekliyle de gündeme gelmiştir. Kimi zaman tasarımlarının modeller üstündeki resmini negatif versiyonuyla kullanarak sadece kıyafete odaklanmış ve gerisindeki manken ya da model görüntüsünün alıcının dikkatini çekmesini sağlamıştır.

Kapitalizmin son halini dikkatli ve zeki bir şekilde kullanarak moda dünyasında bir yer edinen Klein, gündelik hayatta üstünde düşünülmeyecek şeyleri moda tasarımı olarak sunmuş ve bu sayede alıcılarını çekip dünya çapında müşteri kitlesi elde etmiştir. "Takıntılar" ve "ölüm" gibi karşıtlık yaratan konular üstünden reklam yapan Calvin Klein, bu yarattığı tartışmalı reklamlarla ürünlerini gün geçtikçe daha fazla insana ulaştırmış, sadece bir lüks markası olarak değil, dünya çapında tanınan bir modacı olarak yer edinmiştir (Faursehou, 1987: 73,74).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/60657926206123978/>

Şekil 4.2.6.1: Calvin Klein 1989, Mirabella Magazine

Kot pantolonları ve kadın tasarımda erkeksi çizgileriyle tanınan Calvin Klein, bir marka olarak 1970'lerden itibaren topluma tanınan ve aranan bir marka haline gelmiştir. Lüks moda endüstrisinin içine girebilmek için sarfettiği çabalar neticesinde elde ettiği lisanslı ürün sayısı, kendisini bugün olduğu konuma taşımış ve tıpkı çağdaşları ve kendinden önce gelen modacılar gibi yüksek meblağlar elde etmiştir.

Kendisi kadar üst seviyeye erişmemiş markalarla iş birliği yaparak onları bünyesine almış, bu sayede moda dünyasında geniş bir ağ örerek adının her mecrada duyulmasını sağlamıştır (Stankeviciute ve Hoffman, 2010: 124,125).

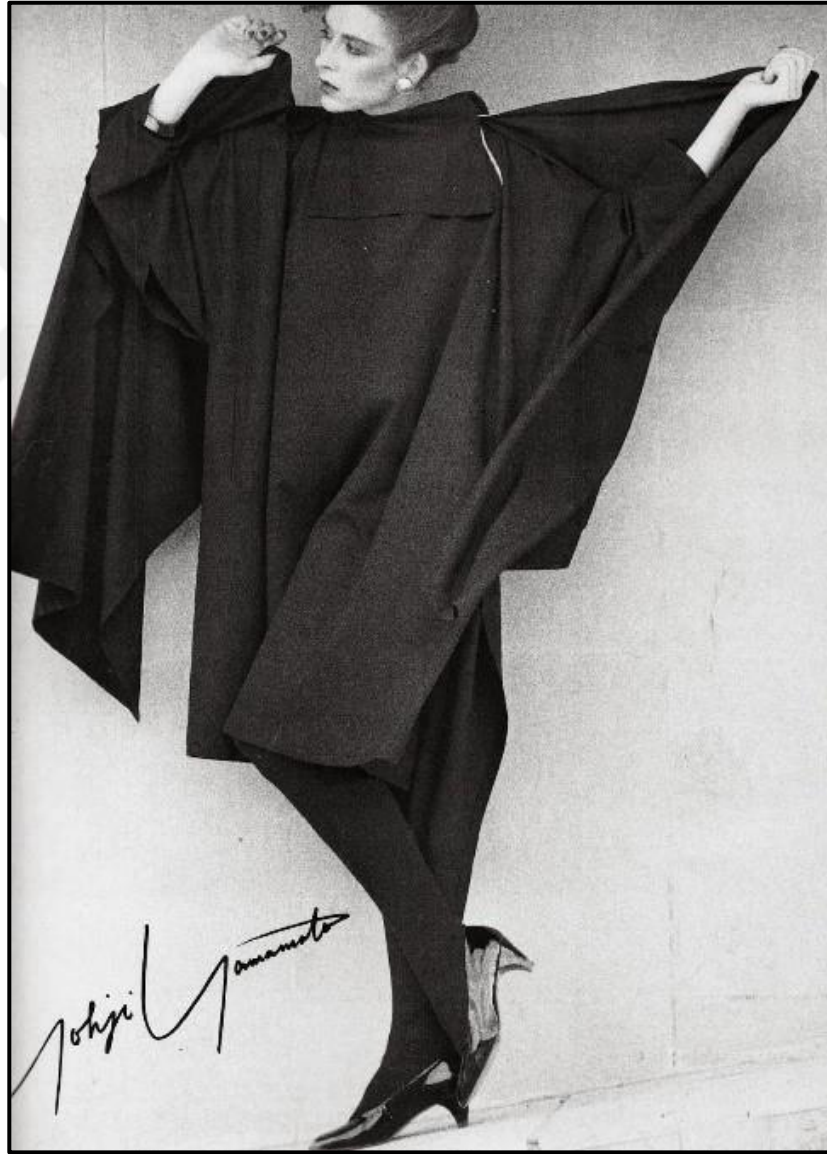
Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/522769469240581760/?Ip=true>

Şekil 4.2.6.2: Calvin Klein, Vogue

4.2.7. Yohji Yamamoto (1943)

1943 Japonya doğumlu ünlü modacı Yohji Yamamoto gerek yaptığı işte gerekse gündelik hayatında belli bir simetri olgusunu takdir ettiğini açıklamıştır. Alışkanlıklara ve olağan düzene karşı insan akılını şaşırtan tasarımlar yapmayı amaç edinen Yamamoto, hammaddelere yönelip tasarımlarında koyu renkler kullanmasıyla tanınmaktadır. Bu yenilikleriyle minimalist akımın önemli temsilcilerinden biri olmuş olan ünlü modacının adı sık sık Kawakubo'yla anılmakla beraber, Paris modasına Japon kültürünü taşımasıyla da ünlüdür.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/290834088417373020/?Ip=true>

Şekil 4.2.7.1: Yohji Yamamoto, 1981

1980'lere girdiğimizde hırpani ve serseri olarak adlandırılan tasarımlar ortaya koyan Yohji Yamamoto, en önemli değerini özgürlük olduğunu savunmuştur. Kıyafetlerinde rahatlıktan ödün vermeyen ve müşterilerinin tasarımları içerisinde olabildiğince rahat etmesini hedefleyen modacı, Japon kültürünün gösterişli kumaşlarını kullanmaktan geri durmuştur ve katman katman giysilerle drape üstünde yoğunlaşmıştır (Baudot, 2001: 48-50).

1981 yılında ilk Paris defilesini düzenleyen Yohji Yamamoto, bu defilede izleyenleri büyük şaşkınlığa uğratmış ve podyuma büyük bir sessizlik hakim olmuştur. Daha önce görülmemiş çizgilerle ve olanca sadeliğiyle modellerini giydirmiş olan Yamamoto, Paris sahnesini alışlagelmişin dışında süslemeleriyle bezemiştir.

Özellikle soluk makyaj yapılan ve çekici olmamasına uğraşılan asık yüzlü modellerin taşıdığı elbiselerle izleyenleri şoka uğratmış ve neredeyse hareket olarak algılanan bu defilesi Paris'te bir "işgalcilik" olarak resmedilmiştir (English, 2010: 83-84).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/347340189983934093/>

Şekil 4.2.7.2: Yohji Yamamoto, 1981

Tüm bu eleştirilere rağmen Yamamoto, minimalizm ve dekonstrüktivist anlayışından vazgeçmemiştir. Neredeyse kopma durumuna gelmiş kumaşlardan ve böcek yemiş gibi duran parçalardan tasarımlarına devam eden modacı, 20. ve 21. yüzyılın en çok tanınan Japon tasarımcılarından biri olmuştur.

İzleyicilerinden vicdan ve bilinçlerini kullanmalarını isteyen Yamamoto, bu bağlamda düzenlediği defilelerinde izleyiciyle iç içe olmuş, kimi zaman romantik kimi zaman yüzleştirici bir tavırla tasarımlarını ortaya koymuştur ve bu tavırla minimalizmin önemli temsilcilerinden biri olmuştur (English, 2011: 157-160).

Kaynak:<http://www.livingly.com/runway/Yohji+Yamamoto/Paris+Fashion+Week+Fall+2017>

Şekil 4.2.7.3: Yohji Yamamoto, 2017 Paris

4.3. 1990 Sonrası Minimalist Akım

Yetmişlerde avangart sanat olarak tanımlanan minimalist akım, 1990'lara gelindiğinde şekil değiştirerek artık modadan dekorasyona her alanda kendini göstermeye başlamıştır. Calvin Klein gibi isimlerin bu akımın 90'lardaki ilk temsilcilerinden olmasıyla minimalizm daha çok alana yayılmıştır.

Bu dönemde kimisi fütüristik, kimisi Retro akımların takipçisi olan modacılar arasında Calvin Klein, Versace ve Armani gibi isimlerin arada kalması ve buldukları çağı yansıtmak için kolları sıvamalarının neticesinde minimalizme keskin bir giriş yapılmıştır. Değişen ekonomik düzen ve orta sınıfın genişlemesiyle tasarruf, modada da kendini göstermeye başlamıştır.

Bu dönemde artık gösterişli, müsrifliği ve zenginliği yansıtan tasarımlar yavaş yavaş yerini sadeliğe bırakırken; çalışma hayatına uygun, modern kıyafetler yükselişe geçmiştir (Pamuk, 2009: 21-23).

“Kara Pazartesi” ardından yaşanan borsanın hızlı çöküşü ve ekonominin alt üst olmasıyla moda da siyasetin sadeleştirme politikasına ayak uydurarak minimalizme yönelmiştir. Ünlü markaların “üniforma şıklığı” altında yeni çizgilerle tekrar yükselişe geçmeyi hedeflemeleri sonucu onları takip eden pek çok diğer marka da bu yolu izlemiş, nihayetinde moda sadece bir lüks olmaktan çıkmış ve gündelik hayatta da yer edinmiştir.

1990’ları takip eden dönemde geleneksel olarak geçmişe dönük olan moda, zaman kavramı konusunda ivme kazanmış ve içinde bulunduğu dönemi yansıtmanın gereğinin farkına varmıştır. Yerel stil ve postmodern moda anlayışı, minimalizmin içerisinde kendini yenileyip sadeleşmeye başlamıştır.

1990’lardan itibaren başlayan sadeleşme ve ekonomik değişimi yeni yüzyıla girerken yepyeni bir moda anlayışını da beraberinde getirmiş, minimalizm artık tek başına takip edilen bir akım olmaktan ziyade, diğer moda akımları içerisinde kendini belli eden bir gereklilik halini almıştır (Bryant, 2013: 196-199).

2000’lerle başlayan minimalizm akımı, yeni binyıl ve yeni yüzyıl çerçevesinde büyük önem arz etmiş, bu dönemin yükselen modacıları, “M Jenerasyonu” için tasarımlar ortaya koymu, Batının ve Asya’nın tarihinde en eğitimli neslinin ekonomik çöküşten etkilendikten sonra yaşadıkları düşüşü modayla önlemeye çalışmışlardır.

Dönemin başarılı iş kadınları için tasarımlar daha çok talep görmeye başlamış, bu vesileyle yola çıkan modacılar lüksten ziyade ihtiyaç karşılamaya yöneldikleri için daha çok rağbet görmüşlerdir. Minimalizm, bu sadeleşme olgusuyla hareket ettiği için modern düzende daha çok yayılmış, yeni yüzyıla girerken moda ve modacılar minimalist akımı renklerden ziyade modellerle tanıtmaya başlamıştır (Lea, 2014: 16,17).

Detayların ve dikişlerin en aza indirdiği 1990'lardan sonra, 2000'ler her ne kadar maksimalist tutum sergilemek istemiş olsalar da tasarlanan uçuk ve uzay temalı fütüristlik tasarımlar daha çok gençlere hitap eden moda dalında kalmıştır. Sade ve minimalist akımı zayıflamasının yanı sıra ekonomik çöküşün getirdiği tutum dalgası modayı etkilemiş, marjinal ve maksimalist yaklaşımlar minimalizmin yanında yer almış, fakat ana temayı elde tutacak kadar rağbet görmemiştir.

Dönemin öne çıkan modacılar arasında da bu dalğanın zaman zaman kendini göstermesi minimalizmin etkisini yitirmesinden çok, değişen sosyokültürel yapının taleplerini karşılama ihtiyacından doğmuştur.

Hüseyin Çağlayan, Prada, Lang, Miyake gibi isimlerin 1990-2012 arasındaki süreçte birer ikon haline gelip minimalizm ve yanında yer alan akımları tanımlaması, dönem modasını belirleyen önemli çizgileri ortaya koymuştur (Park ve Eun Kyung, 2012: 113-115).

4.3.1. Hüseyin Çağlayan (1970)

1970 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti doğumlu olan Hüseyin Çağlayan, 1990-2012 arası minimalist modasının belki de en çok rağbet görmüş modacılarından biridir. Moda tasarımcısı kimliğinin yanı sıra sanatçı olarak anılan Çağlayan, Londra'da üniversiteden mezun olduktan sonra gelenekselci anlayışı kendisi gibi reddeden sanatçı Björk'le çalışarak kariyerine yol çizmeye başlamıştır.

Kaynak: <https://circlelove.co/minimalizm-akiminin-ocusu-unlu-11-moda-tasarimci/>

Şekil 4.3.1.1: Hüseyin Çağlayan, Ahşap Korse 1996

Tasarımlarında kullandığı malzemeleri seçerken derinlemesine bir titizlik izleyen modacı, kendisini moda çevrelerinden ayrı tutmak istemiştir.

Bu sayede pek çok kişinin dikkatini çekmiş, dünyanın çeşitli moda başkentlerinde sergileri düzenlenmiştir. "Anıtsal" giysiler tasarlayan Çağlayan, kullandığı maddelerle yaptığı korseler sayesinde bedeni yeniden tanımlamayı ve şekillendirmeyi hedeflemiştir.

Modadan çok güzel sanatlarla kariyerine yön veren usta modacı, yetiştiği İngiliz kültürünün minimalizm anlayışını takip etmiştir. Bu bağlamda eserlerinin giyebilir kostümlerde ziyade anıtsal tasarımlar olduğu su götürmez bir gerçektir (Hasegawa, 2010: 82-84).

Tasarımlarında heykel sanatının izlerini taşıyan Çağlayan, yenilikçi sanat anlayışıyla kullandığı yapı malzemelerini oldukça zarif ve ince işlemiş, ortaya çıkan sonuçlar geçici bir moda hevesinden ziyade kalıcı birer sanat eserine dönüşmüşlerdir.

Hüseyin Çağlayan'ın konstrüktivizm akımını minimalizmle birleştirip moda yansıması neticesinde ortaya çıkan bu alışılmadık eserler, nihayetinde Çağlayan'ı büyük bir üne kavuşturmuş, kendisi dünya çapında ünlü isimlerle çalışan bir sanatçı haline gelmiştir. Minimalizmi daha yapısal bir düzlemde incelemiş olan modacı, içinde bulunduğu kültürden de etkilenmiş olup daha yapısal bir anlayışla tasarladığı elbiselerini moda camiasına sunmuştur (Watson, 2007: 245,246).

4.3.2. Miuccia Prada (1949)

Prada, bir marka olarak Mario Prada tarafından 1913'te kurulmuştur. İlk başta tasarımlarını çantalar üstünden ilerleten Prada, daha sonrasında elbiselere yönelerek daha geniş kitlelere hitap etmeye başlamıştır.

1970'lerde Miuccia'nın şirket bünyesine girmesiyle uluslararası bir nitelik kazanan Prada, 1992'de Miu Miu markasını da çalışma portföyünün içine almıştır. Marka, Minimalizm anlayışını kendi feminen dokunuşlarıyla yorumlamış ve bu sayede minimalist moda yalpazesine yeni çizgiler eklemiştir.

Kurulduğu yüzyıl içerisinde halkın sadakatini kazanmış olan Prada hala bir lüks markası olarak görülse de nihayetinde minimalist zevkleri ve çöküşte olan ekonomiyi bir arada bulundurmaya başarmıştır.

Miuccia Prada'nın yönetime geçmesiyle modern moda anlayışında kendini kanıtlamayı başaran Prada, modanın bel kemiği olmuş tasarımları minimalist anlayış çerçevesinde yansıtmayı başarmıştır (Reese-Roberts, 2015: 26,27).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/78742693456798504/?Ip=true>

Şekil 4.3.2.1: Prada, Reklam Afişi, 1990

Yeni binyılda da markasının başında olan Miuccia Prada, röportaj verdiği gazetecilere markasının sanatın sıkı bir takipçisi olduğunu, asıl amacın sanatı yansıtmak olduğunu ve şirketin ilerlemesinin ikinci sırada geldiğini anlatmıştır. Kendisinin bu tutumunun markasının kalıcılığını pekiştirdiği kaçınılmazdır.

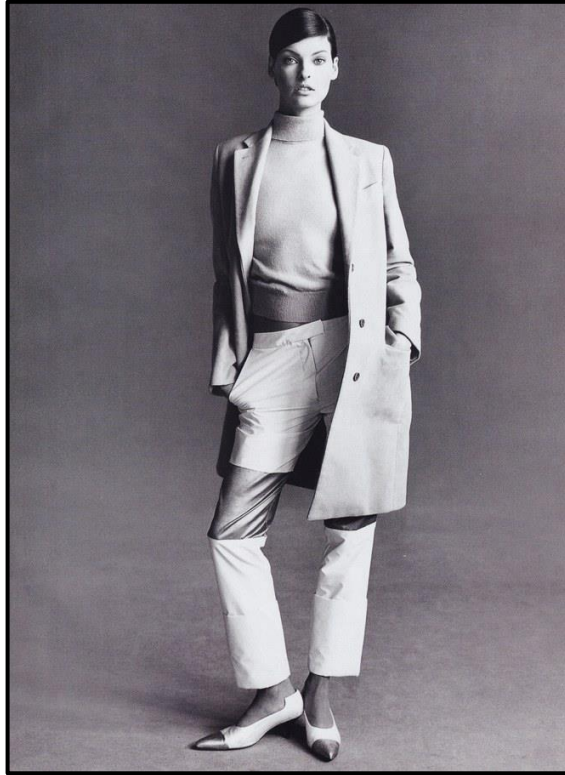
Prada, dönemindeki diğer markalarla rekabet halinde olmaktan ziyade üst standardı belirleyen bir sınır halini almıştır. Teknolojinin yeniliklerinden faydalanan ve en son üretilen kumaşlardan oluşan tasarımlarla koleksiyon hazırlayan Prada, minimalist akımı lüks algısıyla birleştirmiş, sade ve zarif çizgilerin de bir lüks olduğunu kanıtlamayı hedeflemiştir (Ryan, 2007: 9-11).

4.3.3. Helmut Lang (1956)

Çeşitli dergiler tarafından “1990’ların en önemli modacı” olarak adlandırılan Helmut Lang, 1956 yılında Avusturya’da doğmuştur. Avrupa kökenli olmasının kariyerine yansıttığı avantajlarla beraber, kendisinin 1990’ları önemli ölçüde etkilemiş olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Doksanlardan sonra “ortadan adeta kaybolan” Helmut Lang, içinde bulunduğu dönemde pek çok tasarımcıyı ve modeli derinden etkilemiş, 1990’ların minimalizmi olabilecek en lüks şekilde yansıtmıştır. Gündelik yaşamı ve resmi giyimi yeniden tanımlayan ve bu göreceli sade iki kademeye belli bir özgüven, bir cazibe ve benmerkezcilik yüklemiştir (Arnold, 2005: 115-117).

1990’larda önce Paris’te sonrasında ise New York’taki defilelerinde gösterdiği üzere Helmut Lang, döneminin “havalı” terimini tek eline almış ve minimalizmin lüks bir havalılık ibaresi olduğunu modellerinin zarafetle taşıdığı tasarımlarıyla kanıtlamıştır.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/333970128599549420/?Ip=true>

Şekil 4.3.3.1: Linda Evangelista ve Lang Tasarımı

2000'lere gelindiğinde kendini gösteren “emo” ve “punk” akımlarına bir geçiş yolu olarak görülen Helmut Lang, bu dönemin agresif ve içe kapanıklık algısını tasarımlarıyla göstermiştir. Parkaları ve kot kumaşını yetişkin koleksiyonlarına taşıyan Lang, minimalizmi elbiselerin tasarımı üstünden kullanmıştır (Mower, 2015: 23-24).

Kaynak: <http://www.girlalamode.co.uk/helmut-lang-ss12/>

Şekil 4.3.3.2: Helmut Lang, 2011

Helmut Lang'ın çalışmaları genel bağlamda sınırlar üstünden ilerlemektedir. Üstteki resimde de görülebileceği gibi, Lang alışılmadık tasarımları uygun vücut tipinin sınırları çerçevesinde inceleyip tasarlayarak kıyafetlerini sunmuştur.

İçselleştirilmiş tutkuların elbiseler yoluyla dışa vurulabileceğini anlatan Helmut Lang, temalarını gizli duygular ve içselleştirilmiş tutkular üstünden ilerlemiştir. Kumaşları işleme şekli ve kullanım tekniğiyle tasarımları üstünden konuşan Lang, kıyafetleri bir harita gibi görüp okunmasının ustalık istediğini savunmuştur. Vermek istediği mesajları kıyafetleri yoluyla ileten Lang, minimalist akımda lüks bir isim olarak anılmaktadır (Crewe, 2010: 2102-2104).

4.3.4. Issey Miyake (1938)

Minimalizmin Japon temsilcilerinden biri olan Miyake, 1938 Hiroşima doğumludur. Moda dünyasında tasarımdan önce konsepti düşünmesiyle anılan Miyake, daha sonrasında estetik olarak nitelendirilmesine karşın bütünüyle anlaşılmayan tasarımlar ortaya koymuştur. “Manastır görünümlü” kıyafetler tasarlayan Miyake, daha çok “Ritim Piliseler” koleksiyonuyla tanınmaktadır.

Bu koleksiyonda iki ve üç boyutlu geometrik şekilleri kullanan Miyake, önceliğini tasarımını giyen kişinin formuna vermiştir. 1990'lara iddialı bir başlangıç yapan Issey Miyake, tasarımlarının lüks sınıfında yer alıp almasından ziyade ulaştırdığı mesajlar üstünden tanınmasını hedeflemiş, bu sayede zamanının minimalizm algısını kıyafetlerindeki şaşaaı uzak tutarak yakalamıştır (Watson, 2007: 301-304).

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/541417186423742186/?Ip=true>

Şekil 4.3.4.1: Issey Miyake, Ritim Piliseleri, 1990

Yeni binyıla girerken New York'ta "Making Things" (Bir Şeyler Yapmak) adlı sergisini açan Issey Miyake, bu sergide 1990'larda yaptığı işlere odaklanmaktadır. Çalışmalarını yedi gruba ayıran modacı, 1970'ler ve 80'ler esintilerini yansıttığı eserlerinde geleneksel Jopon kumaşlarını denemeye başlamıştır.

"A-POC"(A Piece Of Clothing ya da Tek Parça Giysi) rüzgarını geri getirmeyi amaçlayan Miyake, 1998'te Paris'te yapılması kararlaştırılan sergisini New York için genişletmiş, bu sayede yetmişlerde yaşanan A-POC kültürünü koleksiyonuna eklem fırsatını yakalamıştır. Sanat, gelenek, teknoloji, minimalizm ve cinsellik unsurlarını sergisinde bir araya getiren Miyake, moda terimini tekrardan tanımlamıştır.

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/339599628127861007/>

Şekil 4.3.4.2: Issey Miyake, 1998

Kıyafetlerin yansıtılması ve tanıtılması bağlamında moda dünyasının kendisini sorgulamasına olanak sağlayan Miyake, tasarımlarıyla nostalji ve fütüristliği bir arada kullanmayı başarmıştır. Miyake'nin modayı toplumsal bir inceleme konusu haline getirmesi, yabancı bir modacı olarak yer aldığı Batı platformunda beklenmedik bir dalgalanma yaratmıştır (Bartlett, 2000: 225,226).

4.4. 2000 Sonrası Minimalist Akım

Yeni binyılda minimalizm artık gerçek bir yalınlık takip etmeye başlarken 21. yüzyılın ikinci on yılına girildiğinde artık kıyafetler iyiden iyiye sadeliğe geçiş yapmış, minimalizm kelime anlamı olan sadeliğe kavuşmuştur. Minimalizmin bu döneme kadar artık geçici bir moda anlayışından çok oturmuş bir tema olmasıyla, 2000 ve günümüze kadarki süreçte üretilen kumaşlar da bu algıdan yola çıkarak hazırlanmış, bu sayede siyah gibi modası hiç geçmeyen renkler minimalizmle bir bütün olarak 10'lu yıllarda kendini göstermeye başlamıştır.

Düz tasarımlarda minimum renk kullanımı ve kıyafetlerin rahatlık üstüne işlenmesi gibi unsurların öne çıktığı bu dönemde, minimalist akım konforla birleşmeye başlamıştır. Pek çok alt kültürün kendini göstermeye başlaması ve bireylerin daha çok malzemeye daha ucuz yoldan ve daha kısa sürede erişebiliyor oluşu modayı çeşitlendirmiştir. Bu sayede pek çok yeni modacı seslerini duyurma fırsatı bulmuş, böylelikle moda sahnesi daha geniş alana açılma şansını yakalamıştır (Delhave ve Bergvelt, 2012: 470-472).

Renklerden siyade tasarımların ön plana çıktığı minimalizmde, yeni binyılla beraber gelen ekonomik ve sosyal değişimler de hızlanmış, bu yüzden minimalizmin kullanabileceği kumaş türleri oldukça artmıştır. Teknolojinin hızlı bir yayılım göstermeye başladığı bu süreçte, daha fazla modacı çalışma imkanı bulmuş, kalıcılığı kanıtlanmış markalar bünyelerine daha çok ufak marka ve yükselen modacıları bağlamaya başlamıştır.

2000 ve sonrasında yaşanan hukuki süreçler ve markaların lisanslanma süreci, yükselen modacıları da etkilemiş ve böylece telif hakları alınan tasarımların korunumu sağlanmıştır.

Artık galerilerde ve müzelerde sergilenen moda defileleri, modayı pek çok alana taşıma imkanı sunmasıyla daha göz önünde ve daha korunaklıdır.

”2012 Yaratıcı Tasarım Koruma Hareketi” kapsamında tasarımları güvence alınan sanatçı ve modacılar daha güvenli çalışma imkanları sunulmuş, bu sayede moda olan bir tasarım içinde bulunduğu marka kapsamında korunması daha olanaklı hale gelmiş, bu da markalar arasındaki rekabeti kızıştırmıştır (Andrews, 2015: 213-216).

Bu rekabetin minimalizme yansıması ise sınırlı sayıda renk skalasında olabildiğince çeşitli ürün yaratmaktan geçmektedir. Bu da eldeki sınırlı seçenekleri farklı kumaş tipleriyle çoğaltıp sadece elbise değil, minimalizmin ulaşabileceği her alanda ürün lisanlama yarışını doğurmuştur. 2012’den itibaren minimalizmin her alanda daha fazla görülmesi ve bu alanlarda kıyafet markalarının da yer alması, bu markaların vizyonlarını genişletmiş, kumaşın deşebileceği her noktada bir isim bırakma yarışına sebebiyet vermiştir.

Formun azaltılarak tasarım saflığına gidilmesi, bu alanda düz ve geometrik şekillerin artışı sağlamıştır. Abartısız biçimler raflarda yer alırken ölçü ve oran algısı da değişmiş, doku ve renklerde sıralı tekrarlanmaya gidilmeye başlanmıştır. Günümüzün önde gelen modacıları ise bu döneme damgalarını vurmayı başarıp piyasada kalıcılıklarını bir kez daha kanıtlamışlardır (Yinelek, 2014: 35,36).

4.4.1. Yi Fang Wan (1967)

Güney Çin kültüründen yetişen Yi Fang Wan, son dönemin en çok konuşulan modacılarından biri olmuştur. 2012-2013 Sonbahar koleksiyonuyla sesini duyuran Fang Wan, bu koleksiyonuna “Minimalissimo Konsepti” adını vermiştir. Sert ve üst kalite malzemelerle çalışan modacı, bu malzemelerle zarif ve sade tasarımlar ortaya koymasıyla bilinmektedir. Tahta ve metal malzemeleri kolye ve kemer detayları olarak kullanan Yi Fang Wan, minimalist detayları göze çarptıran tasarımlar yapmaktadır.

Fang Wan, günlük hayatta kullanması rahat kıyafetler tasarlamakla beraber bu tasarımların minimalizm alanında önemli eserler olduğunu kanıtlamıştır. Bu sebepten, Fang Wan'ın en önemli özelliğinin pahalı ve de kısıtlı malzemeyle gündelik şıklığı yakalayabilmesi olduğunu söylemektedir (Özüdoğru, 2013: 37-39).

Kaynak: <http://mirbotan.com/moda-trendler-giyim/222277-2012-2013>

Şekil 4.4.1.1: Yi Fang Wan, Minilissimo Konsepti, 2012-2013

Heykelsimsi şekillerden ve net çizgilerden yardım alarak oluşturduğu kavramsal minimalizm anlayışıyla çalışan Fang Wan, gösterdiği üstün yeteneklerle pek çok markadan ödül almıştır. Uluslararası piyasada en çok rağbet gören modacılarından biri olmakla beraber, Yi Fang Wan kendi butiğini açıp başka bir markanın bünyesine girmeyerek bağımsızlığını kanıtlamıştır (Dion ve Mazzavalo, 2016: 18,19).

Kaynak:<http://fashion.163.com/photoview/5N90026/63850.html#p=9POGIBNA5N79006>

Şekil 4.4.1.2: Yi Fang Wan, 2014

4.4.2. Jil Sander (1968)

Tasarımlarıyla hem minimalistleri hem de püristleri memnun edebilmeyi başaran Jil Sander, eserlerinde geometrik şekillerden ve mimarilerden ilham almaktadır. Doğal renkleri ve keskin formları önermesiyle tanınan Sander, sınırlaması bulunmayan modacının minimalist stili, kusursuz oranlardan ve akıcı hatlardan meydana gelmektedir. Kusursuz rahatlığı ve şıklığı yakalayan Jil Sander, tasarımlarının temelini yalınlıktan yana kullanmaktadır.

Kaynak: <http://www.theglassmagazine.com/mfw-aw18-jil-sander/>

Şekil 4.4.2.1: Jil Sande, 2018

Moda dünyasında kadınsı ve güvenilir bir alternatif olarak anılan Jil Sander, pürizm akımını tasarımlarında minimalizmle birleştirmiş, bu sayde hem saflığı hem de sadeliği aynı karede buluşturmuştur.

Kendine özgü, kolay anlaşılabilir tasarımlar yapan Jil Sander, bu bağlamda bakıldığında çağdaşlarından çok da farklı görülmemekle beraber içlerinde kendini en çok belli eden tasarımcılardan biridir.

Yeni binyıl çerçevesinde yükselen bağımsız modacılar arasında biri olan Sander, minimalist ve pürist tasarımlarıyla dönemine yeni bir ses getirmiştir (Cheviakoff, 2007: 41-43).

Jil Sander'ın minimalist yaklaşımı dönemi çerçevesinde çok tutulmakla beraber, esin kaynaklarından birinin sinema olduğunu söylemek gerekir. Beyaz takım gömleklerinin ve keskin hatların Tarantino filmlerini andırdığı görülmekle beraber, Sander bu giyimi tekrardan moda etmiştir.

Kaynak: <http://fashionisers.com/fashion-news/jil-sander-spring-2016-rte/>

Şekil 4.4.2.2: Jil Sander, Yaz Koleksiyonu 2016

Herkes tarafından beğenilen ve sevilen kıyafetler tasarlamayı başaran ünlü modacı, markasına bağlı tasarımcıları ince ve titiz bir araştırma sonrasında seçerek kendi çizgilerini detaylandırmaya yetenekli kişileri bünyesinde toplamaktadır. Bu sayede sevilen ve aranan bir isim olan Sander, minimalist dokunuşları keskin hatlarla geri getirdiğinde yadırganmamış, aksine tasarımları oldukça merak uyandırmış ve rağbet görmüştür (Shapiro, 2015: 25,26).

4.4.3. Michael Kors (1959)

Amerika'nın en büyük yıldızlarından biri olan Micheal Kors, tasarımcılık mesleğini son derece ciddiye almaktadır. Bir şeyler tasarlamamanın en zor meslek olduğunu belirten modacı, tasarımlarında kusursuz rahatlığı yakalamayı hedeflemektedir. Hem şık hem de rahat olmanın gerçek moda olduğunu savunan Michael Kors, yaptığı sade tasarımlarla dönemin minimalist şıklığını yakalamayı başarmıştır.

Rakipleri içinde sosyal medyada varlığını en çok belli eden marka olarak anılan Kors, geç modernizmden erken post-modernizme geçiş dönemi arasında yetişmiş modacılar arasında biridir. "Lüks spor giyimi" olarak anılan Michael Kors, moda dünyasının belirleyici isimlerinden biridir. Sosyal medyada gündemde kalmasıyla zamanına yetişebilmiş, bu sayede müşteri portföyünü geniş tutmayı da başarmıştır (Brathwaite, 2017: 119-121).

Kaynak: <https://models.com/mdx/michael-kors-ss-2015/>

Şekil 4.4.3.1: Michael Kors, 2015

Amerikan estetiğini tasarımlarında yansıtmayı tercih eden Michael Kors, minimal çizgiler ve sade kalıplarla bu estetiği koleksiyonlarına katmış, bağlı olduğu Amerikan kültürünü en sade ve net şekilde yansıtmak için minimalizmi tercih etmiştir.

Minimalizmi ve sürrealizmi birleştiren Kors, tasarımlarında parlak ve güçlü kumaşlar kullanırken bunların tasarımını olabildiğine netleştirmiş, renkleri yansıtırken tasarımın kaybolmasını sağlamıştır. Bu ikisi arasında kurduğu dengeyle ödün vermeyen ve lüks bir tasarımcı olarak tanınmaktadır (Stanfill, 2006: 23-25).

Kaynak: <http://fashionisers.com/fashion-news/michael-kors-spring-2016-rtw/>

Şekil 4.4.3.2: Michael Kors, 2016, Yaz Koleksiyonu

4.4.4. Giorgio Armani (1934)

Kadın, erkek, genç, yaşlı, aksesuar ve benzeri çeşitli alanlarda koleksiyonları olan Giorgio Armani, tasarımlarıyla geçmişten günümüze pek çok farklı müşteri kitlesini etkilemeyi başarmıştır. İçinde bulunduğu moda dünyasında hızla yükselen Armani, bir marka olarak yeni binyılda da bu sürece bağlı kalabilmiştir.

Zamanını yakalayan çizgiler taşıyan Armani, pek çok alt markasıyla ürün tasarlamış, bu tasarımlarını dünyanın dört bir yanında pazarlama imkanı bulmuştur. Giorgio Armani, bu süreçte minimalizme bağlı tasarımları koleksiyonuna ekleyerek bu alanda da rakiplerinden geri kalmıştır.

Sadece kıyafette değil, aynı zamanda iç dizaynda da kendini kanıtlayan Armani, bu tasarımları sayesinde kumaşın ulaşabileceği her noktaya imzasını atmıştır. Minimalizmi daha çok iç dizaynda kullanan Armani, kıyafetlerde de feminen çizgiler üstünden tasarladığı takım elbiseler ve maskülen gündelik giyimle gündeme gelmiştir (Stankeviciute ve Hoffman, 2010: 119,120).

Kaynak: <http://streetsarethewrunway.blogspot.com/2014/06/giorgio-armani-pre-springsummer-2015.html>

Şekil 4.4.4.1: Giorgio Armani, Maskülen Çizgiler

Armani'nin "Emporio Armani" (Armani İmparatorluğu) ile yarattığı markalaşma sürecinde, ünlü modacı kıyafetten parfüme kadar pek çok lisanslı ürünün sahibi olmuş, bu ürün çizgilerinde kullandığı tasarımların olabildiğine sade olup şıklığı ön planda tutmasını sağlamıştır.

Pek çok yükselen tasarımcıyı bünyesinde bulunduran Armani, bugünün minimalist anlayışını en iyi temsil eden markalardan biri olmuştur. Minimalist çizgileriyle genç kitlenin dikkatini çeken Armani, sade şıklığın üstünde durmuştur.

Yalın tasarımlarını kaliteli ve lüks malzemelerden inşa eden marka, lüks malzemelerden inşa eden marka, lükslük kademesinden ödün vermeyerek en çok talep edilen zengin markalardan biri olmaya devam etmektedir (Moore ve Wigley, 2004: 32,33).

Kaynak: <http://www.yesiltopuklar.com/emporio-armani-2014-yaz-modasina-yon-veriyor.html>

Şekil 4.4.4.2: Giorgio Armani, Maskülen Çizgiler, 2014

4.4.5. Zoran Dobric (1960)

Paletinde açık renkler, siyah ve grinin tonları ve nadir kırmızı tonları bulunduran minimalist tasarımcı Zoran, eserlerinin kalıp ve çizimlerini sade tutmakla beraber bu tasarımları pahalı kumaşlarla hayata geçirmektedir. Konforlu ve akıcı pantolonları kaşmir ve kadife gibi kumaşlardan diken Zoran, rahat ve uzun ömürlülük ilkeleriyle hareket etmektedir.

Aksesuarlardan olabildiğince uzak duran Zoran, üst giyim için olabildiğince dikişsiz, düğmesiz ve fermuarsız ürünler tasarlarken, tasarımlarının zarif, sade ve lüks olmasına özen göstermektedir.

Basit kalıpları ve fildişi, bej gibi basit skalada ki renkleri pahalı kumaş türleriyle buluşturup bu sayede hem lüks hem de minimalist havayı yakalamayı başaran Zoran, bu sayede günümüz dönemi minimalizmini lüksle buluşturup bundan moda dünyasında oldukça olumlu sonuçlar elde etmiştir (Watson, 2007: 312-314).

Minimalizm anlayışını bir zenginlik belirtisi olarak alan Zoran, yarattığı markayla lüks kumaşların nasıl sade giyilebileceğini ve sadeliğin ne kadar şık olabileceğini göstermektedir.

Kaynak: <https://novellamag.com/tag/zoran-dobric/>

Şekil 4.4.5.1: Zoran Dobric, Minimalist Tasarım, 2016

Kumaşlarının kalitesinden ödün vermeyen modacı, basit renkleri tekrar gündeme getirerek krem rengi ve kırık beyaz gibi gelinlik modası dışında göz ardı edilmeye meyilli renkleri tasarımlarında kullanmış, böylelikle dar bir renk skalasıyla ne kadar farklı ve şık, minimalist koleksiyonlar ortaya koyabileceğini kanıtlamıştır.

Son dönemin yükselen modacılarından biri başlangıçta sanatın resim dalında kendini göstermiştir. Zoran Dobric, minimalizmin moda içinde hala çok önemli bir yeri olduğunu, tam tersine modası geçmeyecek bir tema olduğunu kanıtlamıştır (Ertürk, 2011: 37-39).

Kaynak: <https://novellamag.com/tag/zoran-dobric/>

Şekil 4.4.5.2: Zoran Dobric, Minimalist Tasarım, 2016

5. BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Özet

Minimalizm, Fransız kökenli “minimal” kelimesinden türemiş ve sözcük anlamı olarak bir şey için gereken azami miktar olarak tanımlanmıştır. Minimalizm kavramı sadeliğe vurgu yapmaktadır. Minimalizm’in bir olgu olarak gelişmesi yıllara yayılmış bir süreçtir. Minimalizm, varsayımları sorgulaması, ayrıştırması ve farkların en aza indirgenmesi gibi uygulamalarıyla farklı alanlarda yayılmayı başarmıştır. Toplum içinde bir olgu halini alması Minimalizm’in yeni bir sanat anlayışını ortaya çıkarmıştır.

20. yüzyılın başlarında politik anlamlarında kullanılan kavram zaman içerisinde siyasal tarafını kaybederek estetik bir olgu haline gelmiştir. Minimalizm, 20. yüzyılın başından itibaren önemli bir yükselme göstererek sanat alanında pek çok yer edinmiştir.

Geçtiğimiz yüzyıllık süreçte heykelden sinemaya, mimariden moda uzanan minimalizm, başlangıçta sanatın resim dalında kendini göstermiştir. Modern sanat akımlarının 20. yüzyılda yayılmaya başlamasıyla moda da bu modern akımlardan faydalanarak, gündelik hayatın her alanında kendini gösteren modern sanat modada da sesini duyurma fırsatı bulmuştur.

Modern sanat akımlarının modacıları etkilemesi ve 20. yüzyıldan itibaren başlayan köklü sosyokültürel değişimler sonucunda modacılar kendilerini ifade etmek, göstermek için modayı bir araç olarak kullanılmasıyla sonuçlanmış. Gündelik hayattaki değişimlerin moda yansıması, zaman içerisinde sanat akımlarının ortak bir paydada buluşmasını sağlamıştır.

Sanatın moda ile bir araya gelmesiyle de sanatçılar artık toplumsal endişelerini ve fikirlerini giyim yoluyla topluma sunabilmişlerdir. 1990’lerden itibaren sanatta ortaya atılan minimalizm akımının toplumsal değişimlerle güçlenmesi, sanatta ve modada bir keskinliğin önünü açmıştır.

İlk önce kendini 1950'lerde minimalist sanatçıların heykelde devrim yapmasıyla gösteren bu hareketlenme, modaaya ulaştığında artık Chanel gibi isimlerin elinde kendini göstermeye başlamıştır. Chanel'in kadın kıyafetlerinde belli bir devrim başlatması ve dönemin kadınlarının göreceli olarak maskülen olabileceğini göstermesi, dönemin feminizm hareketi için öncül bir araç teşkil ederken, sanat anlamında da kıyafetin minimalizmle buluştuğu bir başlangıç noktası olmuştur.

1960'lara gelindiğinde ise minimalizm daha çok tasarım detaylarında bir sadelik olarak algılanmış, bu süreçten itibaren yükselişte olan modacılar çizgilerinde daha sade ve düz desenler kullanmaya başlamış, siyahın önemi bu dönemden itibaren git gide artmıştır. Bir matem ve yas rengi olan siyah, 1960'lardan itibaren artık minimalizmin vazgeçilmez bir rengi haline gelmiş; Balenciaga, Saint Laurent, Cardin gibi isimler tasarımlarının kısıtlı renk skalasında siyaha ağırlık vermişlerdir. Artık bu dönemde gerçek bir sadelik ve kesin bir duruş olarak algılanan minimalizm, geçen süreç içerisinde kendini modanın gelip geçici bir teması değil, temel niteliklerinden biri haline getirmiştir.

Minimalizm artık sadece anavatanı olarak görülen Amerika ve İngiltere'de değil; Japonya'dan da ses getirmeye başlamış, modanın ünlü temsilcileri ve yükselen isimleri dünyanın çeşitli yerlerinde aynı sadeliği ve şıklığı farklı yorumlarla yakalamışlardır.

Bu dönemden 1990'lara kadar uzanan otuz yılda dünyanın yaşadığı eşitli sosyokültürel değişimler ve modanın artık hızla değişen bir endüstri olması, minimalizmi sarsmamış ya da değiştirmiş; sanılanın aksine değişen ekonominin hızında gündelik hayatın her alanında bir gereklilik halini almıştır.

1990'ların gelmesiyle yaşanan ekonomik çöküşten sonra, minimalizm modanın tutunacak son kalesi gibi görülmüştür. 1960'larda Kara Pazartesi'den sonra yaşanan ani ekonomik çöküş her sektör gibi modayı da derinden etkilemiştir.

Piyasanın birden göçmesi ve hammaddelerde yaşanan değer kaybı ve bunun neticesinde sektörlerde ciddi bir işten çıkarım yaşanması sonucunda tasarımlar da buna oranla büyük değişimlerden geçmiştir.

Daha çok çalışan kadın temasından hareket eden modacılar, minimalizmi bu alana taşımış ve ucuz malzeme kullanma yoluna gitmişlerdir. Suni deri, kot, naylon gibi maddelerin daha çok bahsinin geçmesiyle pek çok moda devi bu ürünlerden tasarım çıkarmaya başlamışlardır. Lüksü korumak isteyen sayılı modacı ve ise tasarımlarının belli bir kesim tarafından tercih edilmesi neticesinde pahalı kumaş ve sade tasarım bir araya gelmiştir.

Yeni binyıla geçilen dönemde ekonomik çöküşün verdiği şokla hızla gelişen teknolojinin bir araya gelişi, bu dönemde daha fazla modacı yetişmesini sağlamış ve daha fazla insan moda kendi vizyonlarını aktarabilmişlerdir.

Büyük markalar bünyelerine değişen dünyanın tasarımcılarını toplamaya çalışırken, bağımsız modacılar dönemin getirdiği sadeleşme ve yalınlık hareketini ön planda tutmuştur. Bu sayede minimalizmi tasarımlarında hakim kılmaya devam etmişlerdir.

Yeni binyılın ikinci on yılında, minimalizm değişen dünya düzenine ayak uydurmakta ve moda dünyasına katılan yeni çıkan tasarımcılar tarafından da ele alınmaktadır. Eserlerinin telif hakkının daha çok gündeme gelmesi tasarımcıların daha fazla ilgi çekmesine ve bu ilginin rekabete dönüşmesiyle tasarımların özgünlük için yarışması minimalizmin çeşitlenmesini, ilgi gösterenlerin özgün hissetmelerini sağlamıştır.

Heykeller ve mimarinin artık modayla iç içe geçerek bir bütün olarak sunulması, müzelerde düzenlenen defileler gibi etkinliklerin sanat ve moda buluşturmasıyla güçlenerek modanın kıyafetten daha fazlası olduğu gözler önüne serilmiştir. Bu süreç çerçevesinde mekanların ve moda tasarımlarının sadeliğinin de bir arada kullanılması, minimalizmin bir bütün olarak kullanılmakta olduğuna işaretlerdir.

Minimalizmin yeni binyılda diğer pek çok akım gibi mercek altına alınmasında, bu sanat akımının pek çok gelip geçici moda akımının aksine artık bir tema görevi görmesinin de etkisi vardır.

Bazı modacılar göre kumaşın, bazı modacılar göre tasarımın ve bazılarının göre ise renklerin yalın ve basit tutulması, minimalizmin artık modada kalıcı unsur olduğunu göstermektedir.

Tasarımda sadelik anlayışı, modacılar arasında gösterilmek istenenin ne olduğu yönünde değişiklik gösterebilmektedir. Değişen dünyanın moda yansımalarını anlatabilmek için bazı modacılar gerek tasarımlarında, gerekse kumaş ve renklerde minimalizmi en etkili bir yöntem olarak kullanmışlardır. Tasarımcıların bir bölümü için hayat tarzını gösteren tasarımlar, bazı modacılar için değişen dünyanın sonuçlarını anlatmaktadır. Kumaşta minimalizme gitmek iki yolla mümkün kılınmıştır.

Birincisi; lüks olan kumaşlardan ziyade hammadde erişimi ve işleme süreci daha basit, elde edilmesi daha mümkün ve iş hayatında kullanması daha olanaklı olan seçenekleri kullanmaktır. Bu nedenle kumaşta daha sade ve kısa yol izleyerek süslemelerin ve renklerin ön plana çıkması esas alınmıştır.

İkinci yolda ise tasarımların kumaştan ziyade alışılmadık maddelerden yapılmasıdır. Tahta, metal, naylon gibi maddelerin işlenerek “giyilebilir heykel” olarak görülmesi; Hüseyin Çağlayan gibi yeni dönem tasarımcıların malzemelerden yapılan tasarımlar, minimalizm alanında yeni bir çizgi oluşmasını sağlamıştır.

Renklerde minimalizm anlayışı ise en çok tercih edilen yöntemdir. Sınırlı bir renk skalası kullanan minimalist modacılar, bu skalada 1960’larda siyaha ağırlık verirken 1990’lardan itibaren seçkiye fildişi, bej, krem gibi açık tonlarda eklenmiştir. Yine sınırlı bir renk skalası kullanan modacılar, kumaş ve tasarım farklılıklarından yararlanarak koleksiyonlarında minimalizmi farklı açılardan inceleme fırsatı bulmuşlardır.

Minimalist sanat akımının geçmişten günümüze olan yolculuğunda tasarım dünyası; değişen moda ve toplum düzenine ayak uydurarak ilerlemiş, elinde olan seçenekleri değiştirip güncelleyerek minimalist bakış açısına bugünkü vazgeçilmez yerini kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ANTMEN, A. (2013) - Sanatçılardan Yazılar ve Açıklamalarla 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. Sel Yayıncılık: İstanbul.

ANTMEN, A. (2009) - Minimalist Sanat Akımları. 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. Sel Yayıncılık: İstanbul.

ARNOLD, R. (2005) - Fashion, Desire and Anxiety: Image and Morality in the 20th Century. (çev). Tüzün, C. Bloomsbury Publishing: London.

AMBROSE, G. Harris, P. (2012) - Görsel Moda Tasarım Sözlüğü. Güncel Yayınları: İstanbul.

ATAKAN, N. (2009) - Minimalizm Çalışmaları. Sanatta Alternatif Arayışlar. (çev). Rona, Z. Karakalem Yayınları. İzmir.

BATUR, E. (2003). Modernizmin Serüveni. Altıncı basım. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

BAUDOT, F. (2001). Yohji Yamamoto Tasarımları ve Akımlarca İncelenmesi. Modanın Yüzyılı. Güncel Yayınları: İstanbul.

BİSHOP, C. (2010). Reconstruction Era: The Anachronic Time(s) of Installation Art. Installation Art: A Critical History. (çev). Tüzün, C. Routledge Publishing: New York.

BRYANT, M. W. (2013). Moda çizimi Moda. Karakalem Kitabevi Yayınları.

CHEVIAKOFF, S. (2007). Millennial Minimalism and its Artists. Minimalism: Minimalist. (çev). Gulbay, E. Fullman Publishers: New York.

CREWE, L. (2010). Wear: Where? The Convergent Geographies Of Architecture and Fashion. (çev). Tüzün, C.Environment and Planning A. 42(1). 2093-2108.

CONİKİE, E. J. (2008). Moda ve 100. Yılın Moda Tasarımcıları. Özel Güzel Sanatlar Stilizlik-Moda: Ankara.

DEMİRKOL, C. V. (2008). Batı Sanatında Modernizm ve Postmodernizm. Birinci Basım. Evrensel Basım Yayın: İstanbul.

DİMANT, E. (2010). Minimalism and Fashion: Reduction In The Postmodern Era. Harper Design: (çev). Ayan, M. Amerika Birleşik Devletleri.

ECZACIBAŞI, N. F. (2008). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedesi. Yem Yayınları: İstanbul. 90-98.

ENGLISH, B. (2011). Japanese Fashion Designers: The Work and Influence of Issey Miyake, Yohji Yamamoto and Rei Kawakubo. (çev). Ayan, A. Bloomsbury Publishing: London.

FİNEBERG, J. (1995). Art Since 194. Strategies of Being. L. (çev). Köprülü, M. King Publishing: Singapore.

FOGG, M. (Ed). (2014). Modanın Tüm Öyküsü. Hayalperest Yayınevi.

FRİSBY, D., SİMMEL, G. (2003). Modern Kültürde Çatışma T. Bora, E. Gen, N. Kalaycı, (çev.). İstanbul İletişim.

FARENİKOVA, A., PRİNZ, J, (2011). Chapter 1: What Makes Something Fashionable? (Ed. Wolfendale, J, Kennett, J.). Fashion- Philosophy for Everyone: Thinking with Style. 13-30. (çev). Ayan, M. Blackwell Publishing: London.

FOURSCOU, G. (1987). Fashion and The Cultural Logic Of Postmodernity. Canadian Journal of Political and Social Theory. (çev). Gulbay, E. 11(1-2). 68-82.

GABLIK, S. (1991). Minimalizm. Concepts of Modern Art. Ed: Stangos, N. (çev). Ayan, M. Thames and Hudson Ltd: London.

GÜRSOY, A. T. (2010). Dünden Bugüne Giyim Kültürü. OMAS Ofset Ulusal Kongresi: İstanbul.

İPŞİROĞLU, M., İPŞİROĞLU, N. (2009). Sanatta Devrim. Hayalperest Yayınevi: İstanbul.

JOACHİMİDES, C., ROSENTHAL, N. (1993). American Art in the 20TH Century (1913-1993). Pestel Verlag: Germany. (çev). Gulbay, E.

JUDD, D. (1965). Specific Objects. Art Yearbook. (çev). Ayan, M. Sayı:12. 35-40.

Kazamoğlu, A. (2003). Minimalizm; Sanat, Tasarım, Mimarlık. Maison Française. 3(10). 24-31.

KUL, C. (2013). Minimalist Yaklaşımlar ve Öncüleri. Estetik. (çev). Kibaroglu, E. NTV Yayınları: İstanbul.

LYNTON, N. (2004). Modern Sanatın Öyküsü. (çev). Çapan, C. Öziş, S. Remzi Kitapevi: İstanbul.

LUCIA-SMITH, E. (2001). Movements in Art Since 1945 (World of Art). (çev). Köprülü, M. Thames & Hudson Publishing: London.

LEHMANN, U. (1998). Stripping Her Bare: The Mannequin in Surrealism. Adresing the Century, 100 Years of Art & Fasion. Haz. Wollen, P, Bradley, F. Hayward Gallery Publishing: Londra. (çev). Köprülü, M. 88-96.

MENDES, V. (1999). 20th Century Fashion. (çev). Ayan, M. Thames & Hudson Publishing: London.

MEYER, J. (2005). Minimalism. (çev). Köprülü, M. Phaidon Publishing: London.

ÖZDAĞ, D. (2017). Seramik Atölye Dersi Kapsamında Sürrealizm ve Üç Boyutlu Uygulamalar. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi Bildiri Kitapçığı. 1(6). 20-22 Nisan: İstanbul.

ÖZDOĞRU, P. (2004). Minimalist Sanatın Tanımı. Minimalizm ve Sinema. Es Yayıncılık: İstanbul.

PASSERON, R. (1990). Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi. (çev). Tansuğ, S. Remzi Kitabevi: İstanbul.

WALKER, H. (2011). Less Is More: Minimalism In Fashion: (çev). Tüzün, C. Merrel Publishers: Amerika Birleşik Devletleri.

WATSON, L. (2007). Modaya Yön Verenler. (çev). Ayas, G. Güncel Yayınları: İstanbul.

YILMAZ, M. (2006). Minimalizm ve Öncüleri. Modernizmden Postmodernizme Sanat. Ütopya Yayınevi: Ankara.

DERGİLER

ALTAY, Ş. ÖZGÜNDOĞDU. F. (2017). Yaşamdan Sanata, Sanattan Yaşama Akımlar, Ulak Bilge Sosyal Bilimler Dergisi. 5(16). 1561-1575.

ALLCOCK, J. (2012). Anti-Fashion: Dadaism and Fashion. Style It and See. (çev). Ayan, M. 21(1). 13-20.

ALTUNÖZ, G. (2007). Mondrian'ın Yeni Bir Bakış Açısıyla Okuması. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 47(1). 1-19.

ANDREWS, K. (2015). The Most Facinating Kind Of Art: Fashion Design Protection As A Moral Right. New York University Journal of Intellectual Property & Entertainment Law. (çev). Tüzün, C. 2(188). 188-225.

ARARGÜÇ, M. (2016). Sanattan Edebiyata Minimalizm ve Edebi Bir Uygulama: Ann Beattie'nin "The Rabbit Hole As Likely Explanation." Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi. Sayı: 37. 88-113.

ATASEVEN, O. (2012). Dan Flavin'in Mekanı Dönüştüren Işığın ve Minimalizme Yaklaşımı. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. 12(9). 85-95.

AVŞAR, P., DÖL, A. (2013). Minimalizm Akımı Kapsamında Nesne Anlayışının Yeniden Değerlendirilmesi. İdil Dergisi. 2(10). 1-12.

BARTLETT, D. (2000). Issey Miyake: Making Things. Fashion Theory: The Journal of Dress, Body and Culture. (çev). Tüzün, C. 4(2). 223-227.

BATUR, E. (1995). Minimalizm ya da Minimal Sanat, Sanat Dünyamız, Avant-Garde 1945-1995. Son Yarım Yüzyılın Sanat Akımları Kavramları. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

BERNARD, J. (1993). The Minimalist Aesthetic in the Plastic Arts and In Music. Perspectives of New Music. (çev). Gulbay, E. 31(1). 86-132.

BENUĞUR, Ş., KOZLU, D. (2014). Çağdaş Sanatta Görsel ve Kavramsal Bir İmge Olarak Yazının Kullanımı. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. Sayı: 14, 234-263.

BIANCHI, M. NOVELTY, A. (2002). Preferences and Fashion: When Goods Are Unsettling. Journal of Economic Behavior & Organization. (çev). Tüzün, C. 47(1). 1-18.

BUCHLOH, B. (1990). Conceptual Art 1962-1969: From the Aesthetic of Administration to the Critique of Institutions. October Magazine. (çev). Tüzün, C. Sayı: 55. 105-143.

BONNET, A. (1991). Art, Ideology and Everyday Space: Subversive Tendencies From Dada To Postmodernism. *Environment and Planning*. (çev). Tüzün, C. 10(12). 69-85.

BROWN, S., KOZİNETS, V., SHERRY, J. F. (2003). Teaching Old Brands New Tricks: Retrobranding and The Revial Of Brand Meaning. *Journal Of Marketing*. (çev). Gulbay, E. 67(9). 19-33.

ÇAĞLAYAN, F. (2007). Nesne'nin Yeniden Parçalanıp İnşa Edilmesi, Kübizm. *Anadolu Sanat Dergisi*: 18. 115-120.

CEBE, R. (2014). Fütürizm'in Müziğe Etkileri ve Yeni Çalgılar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(49). 312-323.

DELHAVE, C., BERGVELT, E. (2012). Fashion Exhibitions in the Netherlands: Between Visual Spectacles and Community Outreach. *Fashion Theory*. (çev). Asil, Ö. 16(4). 461-492.

DİON, D., MAZZALAVO, G. (2016). Reviving Sleeping Beauty Brands by Rearticulating Brand Heritage. *Journal of Business Research*. (çev). Tüzün, C. 10(13). 13-21.

DİON, D., ARNOULD, E. J. (2011). Retail Luxury Strategy: Assembling Charisma Through Art and Magic. *Journal Of Retailing*. (çev). Tüzün, C. 87(4). 502-520.

DOĞAN, S. (2016). İzlemcilik'ten Kübizm'e, Aristoteles'ten Augustinus'a "Zaman"ın Değişen Yönü. *İdil Dergisi*. 5(26). 1623-1644.

DÖL, A., AVŞAR P. (1917). Minimalizm Akımı Kapsamında Nesne Anlayışının Yeniden Değerlendirilmesi. *İdil Dergisi*. 3(1). 1-11.

ENGLISH, B. (2010). Sartorial Deconstruction: The Nature of Conceptualism in Postmodernist Japanese Fashion Design. *The International Journal of the Humanities of Griffith University*. (çev). Ayan, M. 9(2). 80-87.

ERTÜRK, N. (20119). Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğitimi Çalışmaları. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. Sayı: 7. 1-32.

ERAY, F. (1997). 20. Yüzyıl Modacılarından Gabrielle Chanel ve Cristian Dior Dönemlerinin İncelenmesine İlişkin Karşılaştırılmalı Bir Araştırma. Tekstil ve Tasarım Konfeksiyon Dergisi. 3(6). 34-47.

ERSOY, A. (1998). Günümüz Resim Sanatı (1950'den 2000'e). Bilim Sanat Galerisi: İstanbul. 131-143.

GÖKTAN, Ç. (2013). Fütürizm Sanat Akımının Oluşumunda Fotoğrafın Önemi. Ulak Bilge Dergisi. 3(5). 15-30.

GÜDÜR, A., KARABAŞ, A. (2016). Neo Plastisizm Akımı Kapsamında De Stijl Hareketi ve Piet Mondrian. International Journal of Cultural and Social Studies. 2(2). 330-339.

GÜNAY, A. (2012). Giyside Sanatsal Yaklaşım. Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü. 1. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu. 8-10 Ekim.

GÜRKAN, İ. (2017). Sürrealizmin Hayalet Temsilcileri: Kadınlar Sürrealist Maceralar Peşinde. International Journal of Social and Humanities Sciences. 1(11). 76-84.

GİVRİ, V. D. (1998). Sanatın Yakın Dostu Moda. (çev). A. Sönmezay. P-Sanat-Kültür-Antika: İstanbul.

HAŞLAKOĞLU, O. (2015). Picasso ve Sanatsal Eylem: Kübizm'in Doğuşu. Mavi Atlas. Sayı:4. 108-119.

HERZİNGER, K. (1989). Minimalism as a Postmodernism: Some Introductory Notes. New Orleans Review. (çev). Köprülü, M. 16(3). 73- 81.

HASEGEWA, Y. (2010). Hüseyin Çağlayan (çev). Öztekin, Ç. İstanbul Modern: İstanbul.

KARAHAN, Ç. (2015). Sanatta Çağdaş Bir Dönüm Noktası: Minimal Sanat. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 5(11). 5-10.

KAPTAN, B. (2004). Temel Tasarımda Form ve Form Biçimlendirilmesine Bir Yaklaşım. Anadolu Sanat. Sayı:15. 12-24.

KAÇAR, T., KAÇAR, D. (2006). Resim İçine Girmek: Mekansal Değerlendirmede “De Stijl” Örneği. Anadolu Sanat. Sayı:17. 1- 12.

KAWAMURA, Y. (2004). The Japanese Revolution in Paris Fashion. Fashion Theory. (çev). Asil, Ö. 8(2). 195-223.

KODA, H. (1985). Rei Kawakubo and the Aesthetic of Poverty. Dress: The Journal of the Costume Society of America. (çev). Ayan, M. 11(1). 5-10.

KODAMAN, L., SARI, S. (2013). Disiplinler Arası Bağlamda Tuval Resimlerinin, Dijital Baskı Yöntemi Kullanılarak Giyilebilir Sanatta Uygulamasına Yönelik Bir Çalışma. Cumhuriyet International Journal of Education. 2(4). 72-83.

KORT, P., CAULKINS, J., HARTL, R., FEICHTINGER, G. (2005). Brand Image and Brand Dilution in the Fashion Industry. Journal Automatica. (çev). Gulbay, E. 42(8). 1363-1370.

KÖKSAL, A. (2007). Minimalist Sanatta Bir Ressam ve Bir Besteci: Stella ve Glass. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 47(1). 32-42.

LEA, A. (2014). The Minimalist Age and the Millennials. Varsity Journal. (çev). Tüzün, C. 32(12). 13-20.

LEWITT, S. (1967). Paragraphs on Conceptual Art Forum.(çev). Köprülü, M. Sayı:10. 1-10.

LOSCIALPO, Flavia. "Fashion and Philosophical Deconstruction: A Fashion In-Deconstruction" In Fashion Forward. Ed: De Witt-Paul, A. Crouch, M. 13-29. Inter-Disciplinary Press: Oxford. (çev). Asil, Ö.

MEİSEL, S. (1997). Helmut Lang's Flashforward Designs. Vogue. (çev). Köprülü, M. 5(1). 12-17.

MOORE, C., WIGLEY, S. (2004). The Anatomy of an International Fashion Retailer, The Giorgio Armani Group. British Academy of Management. (çev). Tüzün, C, 30(1). 23-34.

MOWER, S. (2015). Helmut Lang Dresser a Generation of Nineties Influencers, Then He Disappeared, Sarah Mower Takes Us Back. Vogue. (çev). Asil, Ö. 14(2). 21-26.

MUNNİS, K. (2016). Exclusive Interview: Jill Sander Designer Rodolfo Paglialunga. Global Blue. (çev). Gulbay, E. 3(1). 13-16.

ÖNDİN, N. (2015). Kübizm ve Türkiye. Sanat Tarihi Dergisi. 14(2). 103-110.

ÖTGÜN, C. (2008). Sanat Yapıtına Yaklaşım Biçimleri. Sanat ve Tasarım Dergisi. 1(2). 159-178.

ÖZDEMİR, F., KOCA, B. (2013). Makine Olarak Andy Warhol. İdil Dergisi. 2(6). 239-253.

ÖZEL, Z. (2007). Op Sanat ve Dijital Teknolojinin Kullanımı. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 72(2) 395-418.

ÖZÜDOĞRU, Ş. (2013). Modern Sanat Akımları ve Moda Anadolu Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İdil Dergisi. 2(6). 212-238.

PARER, Ö. (2002). Rus Edebiyatında Fütürizm. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi. 41(1-2-). 43-65.

PER, M. (2012). Resim Sanatında Rengin Tarihsel Süreçte İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi. 2(4). 103-119.

PARK, J., EUN KYUNG, Y. (2012). A Comparative Study on Minimalism and Maximalism in the 2000s Fashion. Journal of the Korean Society of Costume. (çev). Asil, Ö. 62(8). 100-117.

PİEL, D. (1980). Calvin Klein Pre-Millennial Designs for Minimalists. Vogue British.(çev). Tüzün, C. 15(1). 13-17.

RESSE-ROBERTS, N. (2015). Raf Simons and Interdisciplinary Fashion from Post-Punk to Neo-Modern. Fashion Theory. (çev). Gulbay, E. 19(1). 9-42.

RYAN, N. (2007). Prada and the Art of Patronage. Fashion Theory. (çev). Ayan, M. 10(3). 2-17.

SÜRMEİLİ, K. (2013). Rus Konstruktivizminin Grafik Tasarıma Yansımaları, İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. 2(1). 62-70.

SPIVEY, V. (2003). Sites of Subjectivity: Robert Morris, Minimalism and Dance. Dance Research Journal. (çev). Gulbay, E. 35(2). 113-130.

SHAPIRO, C. (2015). Impact of Film on Fashion: Mia Wallace in Pulp Fiction. Journal of Movie and Fashion Relations. (çev). Ayan, M. 12(2). 23-27.

STANKEVİCİUTE, R. HOFFMANN, J. (2010). The Impact of Brand Extension on the Parent Luxury Fashion Brand: The Cases of Giorgio Armani, Calvin Klein and Jimmy Choo, Journal of Global Fashion Marketing. (çev). Gulbay, E. 1(2). 119-128.

STANFİLL, S. (2006). Curating the Fashion City: New York Fashion at the V&A. Fashion World Cities Ed: Breward, C. Gilber, D. Berg Publishing: New York. (çev). Tüzün, C.

STEELE, V. (1997). Anti-Fashion: The 1970s. Fashion Theory. (çev). Asil, Ö. 1(3). 279-295.

ŞAMAN, N., DURU, M. (2015). Yirminci Yüzyıldan Günümüze Takı. Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi. 3(4). 23-27.

UZUN AYDIN, D. (2018). Minimalizm Sanat Akımı ve Heykeltraş Şadi Çalık. Route Educational and Social Science Journal. 5(1). 1153-1170.

VOSNAKİ, E. (2015). The Fresh Scents of the 1970s, Part Six: Eau de Courreges (Vintages). Fragrantica. (çev). Köprülü, M. 3(1). 41-48.

YASA, S. (2013). Grafik Tasarımda İletişim ve Göstergebilim. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi. 2(5). 267-278.

YILDIRIM, L., SAKALAUŠKAİTE, J. (2011). Devrim Sonrası “ İlk Sovyet Modası”nın Oluşturulmasına Popova ve Stepanova’nın Konstrüktivist Yaklaşımlarının Etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi. Sayı:6 31-39.

ZOR, A. (2014). Modern Sanat Akımlarının Grafik Tasarıma ve Tipografinin Doğuşuna Etkisi. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi. 4(1). 1-7.

TEZLER

AİNAMO, A., DJELİC, M. (1990). The Coevolution of New Organizational Forms in the Fashion Industry: A Historical and Comparative Study of France, Italy and the United States. Organization Science-Focused Issue: Coevolution of Strategy and New Organizational Forms. (çev). Ayan, M. 10(5). 622-637.

BRATHWAİTE, C. (2017). Mapping How Cultute in New York City and London Influences Respectively the Iconic Fashion Brands of Kors and McQueenn: A Case Study. City Üniversitesi of New York: Dissertations, Theses and Capstone Projects. (çev). Tüzün, C. 17(3). 99-123.

ÇANĞA, E. (2016). Sinema Resim İlişkisi Bağlamında Sürrealizm ve Luis Bunuel Sineması. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema ve Televizyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

GÖKÇEK, U. (2014). Resim Sanatında Grafik Tasarımın Etkileri. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Ana Sanat Dalı Programı. Yüksek Lisans Tezi.

IRMAK, C. H. (2002). Mimarlıkta Yalınlık ve Minimalist Tavır. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul

KÜÇÜKLER, T. (2015). Heykelde Minimalizm. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Heykel Ana Sanat Dalı. Erzurum.

KOÇAY, T. (2015). Minimalizm ve Günümüz Heykel Sanatında Minimalist Yaklaşımlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Heykel Ana Sanat Dalı. Eskişehir.

ÖĞÜT, Ç. (2008). Popüler Kültürün Toplumsal Etkileri ve Pop Sanat. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

PAMUK, B. (2015). Pop Art'ın Grafik Tasarımı Üzerindeki Etkisi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı Programı. Yüksek Lisans Tezi.

TİZGÖL, K. (2014). Sanatta Minimalizm ve Günümüz Seramik Sanatına Yansımaları. Seramik Anasanat Dalı Sanatta Yeterlilik Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

YİNELEK, M. (2014). Minimalist Sanat Akımının Moda Tasarımcılarını Etkileme Durumu. Yüksek Lisans Tezi. Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Eğitimi Ana Bilim Dalı. Gazi Üniversitesi Eğitim Anabilimleri Enstitüsü. Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadı-b/giacomo/giacomo-balla-tasmali-köpegin-dinamizmi/> (6 Haziran 2017).

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadı-b/baumeister-willi/willi-baumeister-soyut-düzen/> (10 Haziran 2017).

<http://www.fashionisers.com/fashion-news/michael-kors-spring-2016-rtw/>(25 Haziran 2017).

<https://www.theartstory.org/movement-dada.htm> (3 Temmuz 2017).

<https://minimalissimo.com/2012/03/yifang-wan-fallwinter-201213-collection/>(15 Temmuz 2017).

<https://2016kingseliffgreendesign.wordpress.com/2016/03/20/post-4-japanese-design-rei-kawakubo-by-ren-gibson/> (28 Temmuz 2017).

<https://www.vogue.co.uk/gallery/suzy-menkes-v-and-a-cristobal-balenciaga-the-legend-and-the-legecy>, (18 Augustos 2017).

<https://www.leblebitozu.com/bilmeniz-gereken-12-surrealist-ressam-ve-tabloları/>(25 Ağustos 2017).

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadı-m/mondrian-piet-mondrian-mavi-kırmızı-ve-sarı-kompozisyon/> (5 Eylül 2017).

<https://lebriz.com/pages/lst.aspx?lang=TR&sectionID=1&articleId=1256&bhpc=1> (10 Ekim 2017).

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/riley-blaze-p05083> (8 Aralık 2017).

<https://www.tate.org.uk/art/artists/robert-morris-1669> (21 Aralık 2017).

<https://www.leblebitozu.com/pop-art-sanatcisi-andy-warholun-18-eseri/> (20 Şubat 2018).

<https://circlelove.co/minimalizm-akımının-öncüleri-11-moda-tasarımcı/> (6 Mart 2018).

<https://eipep.net/transversal/0910/kiaer/en> (17 Mart 2018).

<https://www.lofficiel.com.tr/moda-haftası/giorgio-armani-2018-19-sonbahar-kis> (26 Mart 2018).

<https://www.vogue.co.uk/gallery/suzy-menkes-v-and-a-cristobal-balenciaga-the-legend-and-the-legacy> (2 Nisan 2018).

<https://www.sanatabasla.com/2012/08/28/avignonlu-genc-kizlar-les-demoiselles-davignon-picasso/> (18 Nisan 2018).

<https://www.uniqmagazine.com/blog/post/coco-chanel-kucuk-siyah-elbise/> (28 Nisan 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/397020523390873029/> (4 Mayıs 2018).

<https://theredlist.com/wiki-2-23-1185-1190-view-futuristic-profile-pierre-cardin.html> (19 Mayıs 2018).

<https://www.icmimarlikdergisi.com/2016/10/13/yenilikci-birlesim-teknigiyle-tasarlanan-futuristik-bir-canta-distortion/> (19 Mayıs 2018).

<https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadı-b/baumeister-willi/willi-baumeister-soyut-duzen/> (20 Mayıs 2018).

https://artinvestment.ru/en/news/exhibitions/20100606_indposhiv.html (3 Haziran 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/64317100901345434/> (8 Haziran 2018).

<http://theconversation.com/sublime-design-varvara-stepanovas-unisex-sports-uniform-27587> (7 Ağustos 2018).

<https://medium.com/türkiye/inceleme-4135aac9ae16> (10 Ağustos 2018).

<https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1996-ready-to-martin-margiela/slideshow/collection#1> (14 Ağustos 2018).

<https://istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadı-im/mondrian-piet/piet-mondrian-kirmizi-sari-ve-mavili-kompozisyon/> (18 Ağustos 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/761178774490885085> (18 Ağustos 2018).

<http://mimarcasanat.com/resim/miro-1893-1983.html> (19 Ağustos 2018).

<http://fashionhistorian.net/blog/2012/07/30/ysl-modrian/> (19 Ağustos 2018).

<http://modamot.blogspot.com/2012/06/bir-zamanlar-modada-elsa-schiaparelli-html> (20 Ağustos 2018).

http://www.1000museums.com/art_works/mark-rothko-untitled-violet-black-orange-yellow-on-whitw-and-red (20 Ağustos 2018).

<http://www.leblebitozu.com/pop-art-sanatcisi-andy-warholun-18-eseri/> (21 Ağustos 2018).

<http://modamot.blogspot.com/2012/05/bir-zamanlar-modada-versace-andy-warhol.html> (21 Ağustos 2018).

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/riley-blaze-p05083> (21 Ağustos 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/564990715725231344/> (22 Ağustos 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/557109416375310040/?Ip=true> (22 Ağustos 2018).

<https://istanbulsanatevi.com/category/sanatcilar/soyadi-m/malevich-kazimir/> (22 Ağustos 2018).

<https://www.guggenheim.org/artwork/213> (28 Ağustos 2018).

<https://imageobjecttext.com/tag/open-geometric-structures/> (28 Ağustos 2018).

<http://czeshop.info/2017/robert-morris-artist.html> (28 Ağustos 2018).

<http://czeshop.info/2017/robert-morris-artist.html> (28 Ağustos 2018).

<https://www.flickr.com/photos/47357563@N06/8278530654> (28 Ağustos 2018).

<https://www.wikiart.org/en/dan-flavin/icon-v-coran-s-broadway-flesh-1962> (4 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/346143921346063766/?Ip=true> (4 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/352336370842068095/?Ip=true> (4 Eylül 2018).

<https://www.ssplprints.com/image/95339/warner-g-pierre-cardin-fashion-at-the-sunday-times-fashion-awards-1963> (4 Eylül 2018).

<https://www.vogue.fr/thevoguelist/thevoguelist/courrges-/882> (10 Eylül 2018).

<https://www.vogue.co.uk/gallery/suzy-menkes-v-and-a-cristobal-balenciaga-the-legend-and-the-ledacy> (10 Eylül 2018).

<https://collections.vam.ac.uk/item/O733390/jumper-kawakubo-rei/> (10 Eylül 2018).

<http://fashionhistorian.net/blog/2012/07/30/ysl-modrian/> (12 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/369013763193077441/?Ip=true> (12 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/522769469240581760/?Ip=true> (12 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/290834088417373020/?Ip=true> (13 Eylül 2018).

<https://circlove.co/minimalizm-akiminin-ocusu-unlu-11-moda-tasarimci/> (13 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/78742693456798504/?Ip=true> (14 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/333970128599549420/?Ip=true> (14 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/541417186423742186/?Ip=true> (14 Eylül 2018).

<http://mirbotan.com/moda-trendler-giyim/222277-2012-2013-sonbahar-kis-koleksiyonunu-minimalissimo-konsepti.html> (14 Eylül 2018).

<http://fashioniers.com/fashion-news/jil-sander-spring-2016-rtw/> (15 Eylül 2018).

<http://streetsarethenewrunway.blogspot.com/2014/06/giorgio-armani-pre-springsummer-2015.html> (15 Eylül 2018).

<https://novellamag.com/tag/zoran-dobric/> (15 Eylül 2018).

<https://novellamag.com/tag/zoran-dobric/> (15 Eylül 2018).

<https://novellamag.com/tag/zoran-dobric/> (15 Eylül 2018).

<http://www.yesiltopuklar.com/emporio-armani-2014-yaz-modasina-yon-veriyor.html> (16 Eylül 2018).

<https://models.com/mdx/michael-kors-ss-2015> (16 Eylül 2018).

<http://www.theglassmagazine.com/mfw-aw18-jil-sander/> (16 Eylül 2018).

<http://fashion.163.com/photoview/5N790026/63850.html#p=9POGIBNA5N70026> (18 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/339599628127861007/> (18 Eylül 2018).

<http://www.girlalamode.co.uk/helmut-lang-ss12/> (18 Eylül 2018).

[http://www.livingly.com/runway/Yohji+Fashion+Fashion+Week+Fall+2017\(20](http://www.livingly.com/runway/Yohji+Fashion+Fashion+Week+Fall+2017(20) Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/347340189983934093/> (20 Eylül 2018).

<http://tr.pinterest.com/pin/60657926206123978/> (20 Eylül 2018).

<http://www.fashionencylopedia.com/Bo-Ch/Cardin-Pierre.html> (20 Eylül 2018).

<https://www.nytimes.com/2008/06/02/fashion/02laurent.html> (20 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/358528820309617132/?Ip=true> (22 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/335588609719420062/> (22 Eylül 2018).

<https://tr.pinterest.com/pin/62839357271359999/> (22 Eylül 2018).

<https://pleasurephotoroom.wordpress.com/2015/01/08/pantsuit-by-andre-courreges1965/> (22 Eylül 2018).

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/viewFile/5000068681/5000063742>
(22 Eylül 2018).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

AD VE SOYAD: ÖZLEM ASİL

DOĞUM YERİ : TRABZON

MEDENİ HALİ: BEKAR

MAİL: ozl.asilll@gmail.com

ADRES (EV): ATATÜRK MAH. AYIŞIĞI VADİ EVLERİ İSTANBUL

TELEFON (EV/CEP): 05345713010

EĞİTİM DURUMU

2016-2018 AREL ÜNİVERSİTESİ MODA VE TEKSTİL TASARIMI YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

2014 VAKKO ESMOD STYLİNG AND STORY CREATION

2014 VAKKO ESMOD FASHİON DESİGN AND PORTFOLİO PREPARATION

2014 VAKKO ESMOD PATTERN MAKİNG & DRAPİNG

2012-2016 AREL ÜNİVERSİTESİ TEKSTİL TASARIMI LİSANS BÖLÜMÜ

2013 ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ MARKA
İLETİŞİMİ

2003-2007 AÇIKÖĞRETİM LİSESİ

YABANCI DİL

İNGİLİZCE

İŞ TECRÜBESİ

ASLI PEKÇETİN (2015)

HAKAN YILDIRIM (2016)

BERRA HAZIR GİYİM TEKSTİL SANAYİ İÇVE DIŞ TİC.LTD.ŞTD (2017)